

Äriregistri seaduse eelnõu seletuskiri

1. SISSEJUHATUS

1.1. Sisukokkuvõte

Seaduseelnõuga kavandatavad peamised muudatused on järgmised:

- ühtlustatakse kõigi eraõiguslike juriidiliste isikute registriregulatsioon, mittetulundusühingute ja sihtasutuste register muudetakse äriregistri alamregistriks,
- muudetakse kiiremaks nende juriidiliste isikute registrist kustutamine, mis oma aruandluskohustust ei täida, tasakaalustamiseks luuakse registrisse ennistamise võimalus 3 aasta jooksul;
- luuakse võimalus ärinime broneerida ja põhjendatud juhtudel taotleda kindlal kuupäeval kande tegemist äriregistrisse;
- registripidaja järelevalvevõimalusi laiendatakse tagamaks äriregistri andmete usaldusväärsust ja ettevõtjate aruandluskohustuse täitmist;
- kaotatakse osaühingu miinimumkapitali nõue, mis sunnib asutajad senisest enam läbi mõtlema osaühingu jaoks asutamisel vajaliku kapitali;
- suurendatakse käibekindlust osaühingu osadega tehingute tegemisel, osaühingu osanike nimekirja pidamine antakse registripidajale ja osanike andmed saavad registrikaardi andmete tähenduse;
- muudetakse osaühingu ja aktsiaseltsi netovara nõuet;
- täpsustatakse juhatuse liikmete vastustust kontsernireeglite loomisega;
- juriidiliste isikute likvideerimise reegleid täpsustatakse, raamatupidamise ja audiitorkontrolli reegleid ühtlustatakse.

Eelnõuga kavandatavad registrimenetluse muudatused tuginevad suures osas kehtivale õigusele ega too kaasa põhimõttelisi sisulisi muudatusi. Registrimenetluse osas ei ole sätteid võrreldes kehtiva õigusega sisuliselt muudetud, vaid need on eelnõus ümber grupeeritud ning terviklikult uuesti süstematiseeritud, mis lihtsustab nii ettevõtja kui ka registripidaja tegevust. Muudatustel on lisaks juriidilistele isikutele oluline mõju Tartu Maakohtu registriosakonnale kui registripidajale ning Registrate ja Infosüsteemide Keskusele kui äriregistri infotehnoloogiliste lahenduste arendajale.

Eelnõuga lihtsustatakse ja kiirendatakse majandusaasta aruande esitamata jätmise tõttu registrist kustutamist, et need juriidilised isikud, millel on aastaid majandusaasta aruanne esitamata, ei saaks registris olla ja edasi tegutseda. Eelnõu pakub välja lahenduse, et juhul kui juriidiline isik ei esita tähtaja jooksul majandusaasta aruannet, võib teatud eelduste täidetuse korral juriidilise isiku registrist kustutada. Kõige varem saab seda teha kolme kuu möödumisel majandusaasta aruande esitamise seaduses sätestatud tähtajast. Lihtsustatud korras on võimalik juriidiline isik registrist kustutada ka siis, kui ta on jätnud kohustusliku kontaktisiku määramata. Selle võimaluse eesmärgiks on kõrvaldada tsiviilkäibest juriidilised isikud, kellega ei ole registripidajal võimalik ühendust saada ning kellele ei ole võimalik dokumente kätte toimetada. Kuna registrist kustutamine on juriidilise isiku suhtes kõige äärmuslikum meede, siis võimaldatakse selle tasakaalustamiseks kolme aasta jooksul alates kustutamisest registrisse ennistamist tegevuse jätkamiseks.

Äriregistris võimaldatakse kuueks kuuks ärinime broneerimist ja mõjuval põhjusel kindlal kuupäeval kande tegemise taotlemist, et võimaldada ettevõtjatel senisest paindlikumalt tegutseda.

Eelnõu eesmärk on parandada registripidaja järelevalvevõimekust ja eelkõige e-äriregistris senisest enam tuua välja info probleemsete juriidiliste isikute kohta. Selleks võimaldatakse registripidajal teha e-äriregistrisse märke kontakteerumisraskuste kohta, et anda avalikkusele märku nendest registrisubjektidest, kelle kättesaamisega on probleeme. Lisaks hakatakse e-äriregistris esile tooma infot juriidilise isikuga seotud füüsilistele isikutele tehtud trahvimääruste kohta. See peaks samuti e-äriregistri andmete kasutajatele andma infot probleemsete juriidiliste isikute ja nendega seotud füüsiliste isikute kohta.

Juriidilise isiku liikidest muutub enim osaühingute regulatsioon. Osanike andmed muutuvad äriregistri registrikaardi andmeteks ja osanike nimekirja hakatakse pidama äriregistris. Muudatustega tagatakse osadega tehingute tegemisel senisest suurem õiguskindlus ja võimaldatakse osa heausket omandamist. Teiseks keskseks muudatuseks osaühingutel on osakapitali miinimumsuuruse kaotamine. Osakapitali miinimumnõude kaotamine sunnib edaspidi läbi mõtlema konkreetse asutatava osaühingu kapitalivajaduse ja annab teistele tsiviilkäibes osalejatele senisest enam informatsiooni osaühingu usaldusväärsuse kohta.

Kontsernireeglite loomisega täpsustatakse juhatuse liikmete vastutust ja sätestatakse, millistel juhtudel ei ole tütarettevõtja juhatus vastutav emaettevõtja korralduste täitmisel tekkinud kahju eest.

Juriidiliste isikute kohta käivates seadustes on raamatupidamise ja audiitorkontrolli reeglid, samuti terminid osaliselt vananenud ja need viiakse kooskõlla raamatupidamise seadusest ja audiitortegevuse seadusest tulenevate reeglitega. Lihtsustatakse ainuosanikuga osaühingu likvideerimist, kuna puudub osanike täiendava kaitse vajadus.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Äriregistri seaduse eelnõu põhineb ühinguõiguse revisjoni töörühma esitatud eelnõul ja ettepanekutel. Ühinguõiguse revisjon toimus Euroopa Liidu Euroopa Sotsiaalfondist rahastatud prioriteetse suuna 12 „Haldusvõimekus“ meetme „Poliitikakujundamise kvaliteedi arendamine“ projekti „Õiguse revisjon“ raames.

Ühinguõiguse revisjoni töörühma kuulusid Martin Käerdi (TÜ dotsent, AB Ellex), Sander Kärson (TÜ õppeülesande täitja, AB TGS Baltic), Villu Kõve (TÜ dotsent, Riigikohus), Arsi Pavelts (AB NOVE), Kalev Saare (TÜ dotsent, Riigikohus), Urmas Volens (töörühma juht, TÜ dotsent, Riigikohus), Andres Vutt (TÜ dotsent, AB Magnusson) ja Margit Vutt (TÜ lektor, Tartu Maakohus). Lisaks osalesid eelnõu koostamises töörühma abieksperdid Heili Püümann (TÜ doktorant, AB NOVE), Ketlin Peterson (AB Magnusson) ja Triin Tiru (AB NOVE) ning mõjude hindamise eksperdina Janno Järve (Eesti Rakendusuuringute Keskus CentAR).¹ Töörühmale olid praktikantide ja vabatahtlikena abiks Laura Raadik, Katrin Martson, Laura Viira, Liis Kikas ja Maria Helena Paron.

¹ Töörühma liikmete ja teiste eelnõu koostamises osalenud isikute töökohad on eelnõu kooskõlastamisele esitamise aja seisuga.

Äriregistri seaduse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Justiitsministeeriumi õiguspoliitika osakonna eraõiguse talituse nõunik Maarit Puhm (maarit.puhm@just.ee), justiitshalduspoliitika osakonna kohturegistrite talituse nõunik Berit Tasa (teenistussuhe peatatud), eraõiguse talituse juhataja ja ühinguõiguse revisjoni komisjoni juht Vaike Murumets (vaike.murumets@just.ee) ning justiitshalduspoliitika osakonna kohturegistrite talituse juhataja Margit Veskimäe (margit.veskimae@just.ee).

Ühinguõiguse revisjoni on panustanud ka Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika vabakutsete talituse nõunik Kairit Kirsipuu (kairit.kirsipuu@just.ee), õiguspoliitika osakonna eraõiguse talituse nõunik Külliki Feldman (teenistussuhe peatatud), õiguspoliitika osakonna eraõiguse talituse nõunik Kärt Karus (teenistusest lahkunud), õiguspoliitika osakonna eraõiguse talituse juhataja Indrek Niklus (teenistusest lahkunud), õiguspoliitika valdkonna asekanstler Heddi Lutterus (heddi.lutterus@just.ee), justiitshalduspoliitika valdkonna asekanstler Viljar Peep (viljar.peep@just.ee) ja õiguspoliitika valdkonna asekanstler Kai Härmand (teenistusest lahkunud).

Eelnõu on keeleliselt toimetanud õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse toimetaja Mari Koik (620 8270; mari.koik@just.ee).

1.3. Märkused

Eelnõuga muudetakse järgmisi seadusi:

- 1) advokatuuriseadus (RT I, 04.01.2021, 26);
- 2) ametiühingute seadus (RT I, 29.12.2020, 17);
- 3) audiitortegevuse seadus (RT I, 13.05.2021, 3);
- 4) erakonnaseadus (RT I, 12.07.2014, 39);
- 5) Euroopa Liidu Nõukogu määruse (EMÜ) nr 2137/85 „Euroopa majandushuviühingu kohta“ rakendamise seadus (RT I, 21.06.2014, 22);
- 6) Euroopa Liidu Nõukogu määruse (EÜ) nr 1435/2003 „Euroopa ühistu (SCE) põhikirja kohta“ rakendamise seadus (RT I, 21.06.2014, 23);
- 7) Euroopa Liidu Nõukogu määruse (EÜ) nr 2157/2001 „Euroopa äriühingu (SE) põhikirja kohta“ rakendamise seadus (RT I, 21.06.2014, 24);
- 8) hoiu-laenuühistu seadus (RT I, 19.03.2015, 48);
- 9) hooneühituse seadus (RT I, 13.03.2014, 87);
- 10) investeerimisfondide seadus (RT I, 02.06.2021, 7);
- 11) kaubamärgiseadus (RT I, 19.03.2019, 48);
- 12) kinnistusraamatuseadus (RT I, 22.12.2020, 40);
- 13) kirikute ja koguduste seadus (RT I, 30.12.2017, 16);
- 14) kohtute seadus (RT I, 28.01.2021, 4);
- 15) kommerts pandiseadus (RT I, 09.05.2017, 13);
- 16) korteriomandi- ja korteriühituse seadus (RT I, 09.10.2020, 5);
- 17) maakorraldus seadus (RT I, 29.06.2018, 27);
- 18) maaparandus seadus (RT I, 01.07.2020, 8);
- 19) mittetulundusühingute seadus (RT I, 23.05.2020, 6);
- 20) notariaadiseadus (RT I, 22.12.2020, 37);
- 21) pankrotiseadus (RT I, 04.01.2021, 50);
- 22) raamatupidamise seadus (RT I, 13.05.2021, 4);
- 23) rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus (RT I, 02.06.2021, 11);
- 24) riigilõivuseadus (RT I, 15.10.2021, 5);
- 25) sihtasutuste seadus (RT I, 04.01.2021, 40);
- 26) tsiviilkohtumenetluse seadustik (RT I, 09.04.2021, 17);

- 27) tsiviilseadustiku üldosa seadus (RT I, 22.03.2021, 8);
- 28) tulundusühistuseadus (RT I, 23.05.2020, 8);
- 29) väärtpaberite registri pidamise seadus (RT I, 19.12.2020, 14);
- 30) äriseadustik (RT I, 04.01.2021, 46).

Eelnõu on seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga ja kuulub punkti 3.24. alla.

Eelnõu on seotud Riigikogus 10.11.21 vastu võetud äriseadustiku ja raamatupidamise seaduse muutmise seaduse (digilahendused äriühinguõiguses) eelnõuga ([394 SE](#)), millega võeti Eesti õigusesse üle äriühinguõiguse digilahendusi käsitlev direktiiv (EL) 2019/1151². Äriühinguõiguse digilahenduste eelnõus kavandatud muudatused jõustuvad kahes etapis, esimene osa muudatusi oli algselt kavandatud jõustuma 1. augustil 2021 ja teine osa 1. augustil 2023, st pärast äriregistri seaduse kavandatud jõustumist. Kuna eelnõu ei jõutud seadusena vastu võtta enne selle kavandatud jõustumise aega, on uueks esimese etapi muudatuste jõustumise ajaks 31. detsember 2021. Osa selles eelnõus olevaid sätteid, mis puudutavad registrimenetlust, tuleb äriseadustikust üle viia äriregistri seadusesse, kuna siinse eelnõuga tunnistatakse äriseadustikus olevad äriregistri sätted kehtetuks ja viiakse üle äriregistri seadusesse.

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu koosseisu häälteenamus, kuna eelnõuga muudetakse ka põhiseaduse § 104 lõike 2 punktis 14 nimetatud kohtumenetlust reguleerivaid sätteid.

Eelnõu koosneb seitsmest peatükist, millest esimene sisaldab äriregistri seaduse üldsätteid, teine registripidamise korraldust, kolmas peatükk puudutab äriregistrisse kantavaid andmeid, neljas peatükk reguleerib andmete ja dokumentide õiguslikku tähendust, avalikkust ja nendega tutvumist, viies sätestab normid kannete tegemiseks registrisse ning muude andmete ja dokumentide kogumiseks, kuues reguleerib vastutust ning seitsmes sisaldab eelnõukohase seaduse rakendussätteid.

Alljärgnevalt avab seletuskiri eelnõus sisalduvate sätete sisu ning vajalikkuse vastavalt eelnõus esitatud järjestusele. Neid sätteid, mis on pärit kehtivast õigusest ja eelnõus ümber grupeeritud ning terviklikult uuesti süstematiseeritud, ei ole seletuskirjas täiendavalt põhjendatud.

Seletuskirjas on läbivalt viidatud ühinguõiguse revisjoni töörühma poolt 15.09.2018 Justiitsministeeriumile esitatud [ühinguõiguse analüüs-kontseptsioonile](#) (edaspidi analüüs-kontseptsioon), kus sisalduvad esitatud muudatuste täpsemad põhjendused koos võrdleva õigusanalüüsiga. Äriregistri ja muude ühinguõiguslike registrite pidamisega seotud küsimusi on analüüsitud analüüs-kontseptsiooni 4. peatükis.

Eelnõu jõustumine on planeeritud kolmes etapis: esimene 01.02.2023, teine 01.09.2023 ja kolmas 01.03.2024.

2. SEADUSE EESMÄRK

2.1. Ülevaade

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/1151, millega muudetakse direktiivi (EL) 2017/1132 seoses digitaalsete vahendite ja menetluste kasutamisega äriühinguõiguses (ELT L 186, 11.7.2019, lk 80—104)

Äriregistriga seonduvat reguleeritakse äriseadustikus ning mittetulundusühingute ja sihtasutuste registriga seonduvat mittetulundusühingute seaduses. Detailsemalt reguleeritakse registripidamisega seotud küsimusi määrustega, eelkõige justiitsministri 19. detsembri 2012. aasta määruses nr 60 „Kohtu registriosakonna kodukord“ (kodukord). Erisätted usuliste ühenduste registri kohta sisalduvad kirikute ja koguduste seaduses (KikoS), ametiühingute registri kohta ametiühingute seaduses (AÜS), erisätteid on mh hooneühistuseaduses (HÜS) ja korteriomandi- ja korteriühistuseaduses (KrtS). Riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste riiklikku registrit reguleeritakse kohtute seaduse (KS) § 16 lg-s 2 ja mitmete määrustega. Äriregistriga seonduvat kommertspandiregistrit reguleeritakse kommertspandiseaduses (KomPS), Eesti väärtpaberite registriga (EVR) seonduvat väärtpaberite registri pidamise seaduses (EVKS).

Eelnõu peamiseks eesmärgiks on kõikide eraõiguslike juriidiliste isikute registriregulatsiooni ühtlustamine. Registripidamise regulatsioon on praegusel kujul äärmiselt killustatud ja fragmentaarne. Kehtivas õiguses reguleeritakse ühinguõiguslikke registreid paljude õigusaktidega nii seaduse kui ka määruse tasandil, kohalduvad viitelised normid ja kehtivad ka teatud üldsätted. Kohtulike registritega seonduvat reguleeritakse üldiselt kohtute seaduses (KS) ja tsiviilkohtumenetluse seadustikus (TsMS). Registrimenetlust reguleerivate normide hulk ja paiknemine eri õigusaktides tekitab kehtivas õiguses raskusi nende koostoime mõistmisel. See puudutab nii registrisätete paiknemist ja süsteemi ÄS-is ja kodukorras, nende suhet TsMS ja KS üldiste sätetega kui ka kohaldatavust mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrile ning selle suhet omakorda n-ö alamregistrite regulatsioonidega. Ebaselgust tekitab seaduste ja määruste sätete kooskõla ja arusaadavus. Problemaatilised on ka teiste seaduste ja registrimenetlust reguleerivate seaduste suhted. Teatud mõttes on eri aegadel ja eri loogikaga kehtestatud õigusaktide terviklik koostoimimine paratamatult raskendatud, nagu ka neist tervikpildi saamine.

Registripidamise kohta käivad menetluslikud sätted kehtivas õiguses ei arvesta ka piisavalt elektroonilise registri olemusega (on kirjutatud paberil registri pidamiseks ning arvutite kasutuselevõtul üksnes veidi täiendatud). Registripidamise sätted ajakohastatakse elektroonilisele registrile sobivaks ja muudetakse tehnoloogianeutraalseks.

Eelnõu koostamisel on eeskujuks võetud ka kinnistusraamatu pidamist reguleerivad sätted. Sarnaselt kinnistusraamatuga, mille pidamist reguleerib peamiselt kinnistusraamatuseadus, hakkab äriregistri pidamist reguleerima eraldiseisev seadus, mis koondab endasse kõik äriregistri pidamist puudutavad põhimõtted ja loogika ning loob ühtse ja selge süsteemi äriregistri pidamisele.

Eelnõule ei eelnenud eraldi väljatöötamiskavatsust, kuna ühinguõiguse revisjoni töörühma koostatud võrdlev-õiguslik analüüs-kontseptisoon – eelkõige selle 4. peatükk – vastab väljatöötamiskavatsuse sisulistele nõuetele.

2.2. Registripidamise korralduse muutmine

Eelnõuga muudetakse mittetulundusühingute ja sihtasutuste register (koos selle alamregistrite usuliste ühenduste registri, ametiühingute registri, korteriühistute registri ja maaparandusühistute registriga) äriregistri osaks ning mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrile hakatakse kohaldama äriregistri regulatsiooni. Ühendregistrisse koondatakse kõik eraõiguslikud juriidilised isikud, aga ka füüsilisest isikust ettevõtjad. Kogu registrimenetlus koondatakse äriregistri seadusesse. Selle tulemusena kohalduvad kõigile eraõiguslikele

juriidilistele isikutele edaspidi ühtsed registripidamise sätted, samad põhimõtted ja korraldus. Suur osa äriregistri seaduse sätteid pärinevad kehtivast õigusest, kuid on ümber grupeeritud ning terviklikult uuesti süstematiseeritud, mis lihtsustab nende kohaldamist ja õigusselgust, ilma et oleks vaja eraldi mahukat ümberõpet nende mõistmiseks ja rakendamiseks. Väheneb sätete dubleeritus erinevates õigusaktides ja kaovad põhjendamatud erinevused, millega saavutatakse suurem õigusselgus ja lihtsustub tsiviilkäive. Registrimenetlus muutub paindlikumaks ja lähtub elektroonilise registri pidamise põhimõtetest.

Kokkuvõttes muutub registrimenetlus selgemaks ja ühtsemaks. Valdavalt on eraõiguslike juriidiliste isikute registrimenetlus sarnane, seetõttu ei ole otstarbekas äriregistrit ning mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrit erinevates seadustes reguleerida. Juriidiliste isikute enda jaoks toimivad mõlemad registrid e-äriregistri kaudu.

2.3. Äriregistri andmete tähenduse täpsustamine

Praktikas põhjustab probleeme äriregistris olevate andmete erinevast õiguslikust tähendusest arusaamine. Äriregister on seni koosnenud registrikaardist, äritoimikust ja registritoimikust ning äriregistri infosüsteemi kaudu avalikustatud andmetest. Mittetulundusühingute ja sihtasutuste register on seni koosnenud registrikaardist, avalikust toimikust ja registritoimikust ning mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri infosüsteemi kaudu avalikustatud andmetest. Selline jaotus pärineb ajast, kui register ja lisadokumendid olid õiguslikult siduvalt peetud paberil. Ka hiljem, kui registrit hakati pidama elektrooniliselt, koguti lisadokumente erinevatesse füüsilistesse toimikutesse, millest ühele võimaldati avalikku ligipääsu ning teisele mitte. Praegu peetakse äriregistrit elektrooniliselt.

Peamine eesmärk on erineva tähendusega andmete selgem eristatavus, kuna praeguse korralduse puhul ei saa registri kasutajad andmete erinevast õiguslikust tähendusest piisavalt aru. Eelnõu pakub välja äriregistri andmete kolmikjaotuse, tuginedes senisele süsteemile, kuid ühtlustab äriregistri ning mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri andmete jaotuse. Edaspidi jaguneb informatsioon äriregistris iga registrisubjekti kohta kolmeks: registrikaardi andmed, avaliku toimiku andmed ja registritoimiku andmed.

Kehtivas õiguses on loetelu andmetest, mis peaks nähtuma registrikaardilt, sätestatud erinevates õigusaktides ja suures ulatuses dubleeritud. Eelnõu kohaselt sätestab edaspidi äriregistri seadus need andmed, mida on võimalik kanda iga juriidilise isiku registrikaardile, ja juriidilise isiku liigi kohta käivast eriseadusest tuleneb, millised andmed on kohustuslik esitada juriidilise isiku registrisse kandmiseks.

Kehtiva õiguse kohaselt ei kanta osanike andmeid osaühingu registrikaardile ja seetõttu ei ole osanike andmetel kande tähendust, tegemist on äritoimiku informatiivsete andmetega. Praktikas on probleemiks olnud see, et osanike andmetele on antud ebaõige tähendus ja osaga tehingu tegemisel on tuginetud võimalikele ebaõigetele andmetele. Muudatuse eesmärk on kanda edaspidi osaühingu registrikaardile ka osanike andmed ja anda osanike andmetele seeläbi kande tähendus ning luua sellega osanike register. Usaldusväärsete andmete tagamiseks äriregistris hakkab osanike nimekirja pidama registripidaja ning käsutustehingu kehtivust kontrollivad edasi notarid. Muudatuse peamine eesmärk on reguleerida edaspidi osaühingu osade tsiviilkäive registri kaudu ja anda osanike andmetele selgelt kande tähendus.

2.4. Registripidaja järelvalvevõimaluste laiendamine

Kehtivas õiguses on probleemiks, et registripidajale ei ole ette nähtud piisavaid ja efektiivseid võimalusi kiireks sekkumiseks olukorras, kus registrisse kantud ettevõtja andmed ei vasta seaduses sätestatud nõuetele või on seaduses sätestatud kohustused täitmata. Ka ei ole kolmandatel isikutel võimalik registrisse kantud andmetele tuginedes aru saada, kas ettevõtja kohta registrisse kantud andmed on õiged või kas tegemist võib olla probleemse juriidilise isikuga. Praktikas on aastaid olnud probleemiks, et juriidilised isikud jätaavad oma majandusaasta aruanded tähtaegselt esitamata.

Muudatus võimaldab edaspidi registripidajal teha juriidilise isiku kohta e-äriregistrisse märke raskuste kohta juriidilise isikuga kontakteerumisel, tuua e-äriregistris juriidilise isikuga seotud füüsilise isiku juures välja tema suhtes tehtud trahvimääruste info, juriidilise isiku poolt majandusaasta aruande tähtaegselt esitamata jätmisel määrata trahv ka osaühingu osanikele, jätta tegemata juriidiliste isikute reorganiseerimise kanne registrisse, kui majandusaasta aruanne on mõnel reorganiseerimises osaleval isikul esitamata ning kustutada juriidiline isik registrist, kui juriidiline isik jätab majandusaasta aruande esitamata või puudub kontaktisik, kui juriidilisel isikul on kontaktisiku määramine kohustuslik.

Muudatuste peamine eesmärk on parandada ettevõtjate käitumist ja ennetada seda, et seadusest tulenevad nõuded ja kohustused ei jääks ettevõtjatel täitmata. Registripidaja täiendavad õigused järelevalveks võimaldavad eelduslikult kiiremini lõpetada olukorra, kus registrisse kantud ettevõtja andmed ei vasta seaduses sätestatud nõuetele või seaduses sätestatud kohustused on täitmata. Majandusaasta aruande tähtaegselt esitamata jätmisel trahvimise võimaluste täpsustamise ja lihtsama ning kiirema äriregistrist kustutamise mõjul peaks paranema majandusaasta aruannete esitamine.

Võimalus juriidilisi isikuid, kes ei täida oma aruandluskohustust või ei esita registripidajale seaduses sätestatud andmeid, kiiremini registrist kustutada tagab selle, et sellised juriidilised isikud ei saa edasi tegutseda ning väheneb võimalus selliste juriidiliste isikute kuritarvitamiseks. Selle tulemusena paraneb õiguskäive ja kolmandad isikud saavad edaspidi registrist usaldusväärset infot juriidiliste isikute kohta. Muudatus tõhustab registripidamist ja muudab registriandmed usaldusväärsemaks.

2.5. Kontsernireeglite loomine

Muudatusega nähakse ette uued reeglid kontsernide jaoks. Edaspidi on emaettevõtjal õigus anda tütarettevõtja juhtorgani liikmele juhiseid. Üldise põhimõtte järgi peab iga äriühingu juhtorgani liige tegutsema eelkõige selle äriühingu huvides. Kontsernisuhete korral võib aga tekkida olukord, kus oma äriühingu huvides tegutsemine võib olla vastuolus kontserni kui terviku huvidega. Seega võib juhtorgani liikmele pandud kohustus lähtuda enda juhitava ühingu huvidest tuua kaasa olukorra, kus üldisemad ja olulisemad huvid võivad saada kahjustatud.

Muudatuse peamine eesmärk on tuua seadusesse kontsernihuviga arvestamise reeglid ja sätestada emaettevõtja vastutus olukorras, kus tütarettevõtjat on juhitud tema korralduste alusel ja see tütarettevõtja satub sellisesse majanduslikku olukorda, mille tõttu on maksejõuetuse tekkimine tulevikus tõenäoline.

2.6. Osaühingu miinimumkapitali nõude kaotamine

Kehtiva õiguse kohaselt peab osaühingu osakapital olema vähemalt 2500 eurot. See nõue on äriseadustikus kehtinud alates selle jõustumisest 1995. aastal. Algne nõue oli 40 000 krooni (2556 eurot), euro kasutusele võtmise järel on see summa olnud 2500 eurot. Miinimumkapitali

suurus on seega seaduses olnud sisuliselt muutumatu 24 aastat. 2011. aastal jõustusid äriseadustiku muudatused, mis võimaldasid teatud juhtudel (eelkõige kui asutajateks on füüsilised isikud) asutada osaühingu sissemakseid tegemata. Sisuliselt tähendas see, et osaühingu asutamisel tuli küll kokku leppida osakapitali suurus ja see pidi olema vähemalt 2500 eurot, kuid sisulise investeeringu tegemise aega oli võimalik edasi lükata.

Kuna kehtiv seadus ei sätesta selliste ühingute jaoks sissemakse tasumise tähtaega, on võimalik ka olukord, kus sissemakseid ei tasuta kas väga pika aja jooksul või siis ei tasuta üldse. Miinimumkapitali nõude olemasolu seaduses on loonud olukorra, kus selle suuruse üle ühingu asutamisel eriti ei mõelda ning osaühing asutatakse automaatselt seaduses sätestatud miinimumiga. Muudatuse eesmärk on suurendada asutajate vastutust ja suunata ühingu asutajad senises enam läbi mõtlema, kui suur kapital on osaühingu tegevuse alustamiseks tegelikult vajalik.

2.7. Osanike nimekirja pidamine äriregistris

Kehtiva õiguse kohaselt peab osanike nimekirja osaühingu juhatus. Kuigi osanike andmed on avalikult äriregistrist kättesaadavad, on tegemist üksnes informatiivsete andmetega (mitte äriregistri kannetega). Osaühingu osade kuuluvuse andmetel puudub täna õiguslik tähendus ja neil ei ole ka avalikku usaldatavust. Kuna osanike andmetele äriregistris ei ole võimalik tugineda, siis ei ole võimalik ka osa heauskne omandamine äriregistri andmetele tuginedes.

Muudatuse peamine eesmärk on osa heauskse omandamise võimaldamine. Osa heauskne omandamine on võimalik üksnes juhul, kui on olemas usaldusväärne, st kontrollitud andmetega nimekiri osaühingu osanikest ning neile kuuluvatest osadest.

Muudatusega nähakse ette, et osanike nimekirja hakatakse edaspidi pidama äriregistris, see tähendab, et osanike nimekirja kantud andmed saavad äriregistri kande staatuse, sellega kaasneb andmete avalik usaldatavus ning neile andmetele tuginev osa heauskne omandamine on edaspidi võimalik. Muudatuse tulemusena paraneb oluliselt õiguskindlus osadega tehingute tegemisel.

3. EELNÕU SISU JA VÕRDLEV ANALÜÜS

ÄRIREGISTRI SEADUS

1. peatükk. Üldsätted

Paragrahv 1

Paragrahv 1 sätestab seaduse reguleerimisala. Äriregistri seadus sätestab äriregistri andmekoosseisu, kannete tegemise ja registri pidamise korra, järelevalve ja vastutuse. Äriregistrisse koondatakse andmed kõikide eraõiguslike juriidiliste isikute ja füüsilisest isikust ettevõtjate kohta. Kõigi juriidiliste isikute koondregistri nimetuseks jääb äriregister, kuna lisaks juriidilistele isikutele on registris ka füüsilisest isikust ettevõtjad, mistõttu ei saaks registrit nimetada ühinguregistriks ning nimetus eraõiguslike juriidiliste isikute ja füüsilisest isikust ettevõtjate register oleks liiga pikk.

Mittetulundusühingute ja sihtasutuste register koos oma alamregistritega saab äriregistri alamregistriks, kuid jääb registrina alles. Seega saab edaspidi kohaldada äriregistri seadust ka

mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrile. Eelkõige on tegemist õigusliku regulatsiooni muudatusega, millega ei kaasne suuremaid tehnilisi ümberkorraldusi. Äriregister ning mittetulundusühingute ja sihtasutuste register, samuti viimase alamregistrid ja nende andmebaasid moodustavad ka kehtiva seaduse kohaselt ühtse infosüsteemi, seega on need ka praegu infotehnoloogiliselt üks register (kodukorra § 235). Mõlemad registrid on ka kättesaadavad ühtse veebiplatvormi, e-äriregistri kaudu.

Äriregistri seadusega koondatakse kõik registripidamist reguleerivad sätted ühte seadusesse ja kaotatakse põhjendamatud erinevused eraõiguslike juriidiliste isikute registrimenetluses. Seni on olnud registrimenetluse sätted erinevates seadustes. Äriregistri registrimenetlust on reguleeritud äriseadustikus. Mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrimenetlust on reguleerinud mittetulundusühingute seadus, äriseadustik ning juriidiliste isikute liikide kohta käivad eriseadused. Ebaselge on olnud ka menetlusõiguslike ja materiaaloiguslike normide eristamine, kuna mõlemad normid on läbisegi erinevates seadustes. Menetlus- ja materiaaloiguse normide eristamise olulisus on tingitud ka sellest, et äriregistrit ning mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrit peab Tartu Maakohtu registriosakond tsiviilkohtumenetluse põhimõtete kohaselt, mis tähendab, et registrimenetluses muudatuste tegemine nõuab põhiseaduse § 104 lg 2 p 14 järgi Riigikogu koosseisu häälteenamust.

Paragrahv 2

Paragrahv 2 tuleneb kehtivast ÄS § 22 lg-st 1, MTÜS § 75 lg-st 2 ja kodukorra §-st 1. Paragrahvi 2 kohaselt kogutakse, säilitatakse ja avalikustatakse äriregistris teavet eraõiguslike juriidiliste isikute (sh täisühingute, usaldusühingute, osaühingute, aktsiaseltside, tulundusühistute, sihtasutuste, mittetulundusühingute, erakondade, ametiühingute, usuliste ühenduste ja korteriühistute) ja välismaa äriühingute filiaalide kohta.

Lisaks eraõiguslikele juriidilistele isikutele ja välismaa äriühingute filiaalidele registreeritakse äriregistris ka Eestis tegutsevad füüsilisest isikust ettevõtjad. Kuigi FIE-na tegutsemine on kohustuslik³ äriregistri kaudu nähtavaks teha juba 2009. aastast, tuleb selguse huvides välja tuua, et erinevalt äriühingutest ei ole FIE-de õigusvõime seotud registriga. Avalikkuse jaoks ei anna FIE-de äriregistrisse kandmine oluliselt midagi, kuna FIE äriregistris registreeritud olek ei mõjuta tema õigusvõimet. FIE registreeritus äriregistris ei anna tegelikult turvatunnet tehingu täitmise osas, sest nii FIE-de majanduslikku võimekust oma kohustusi täita kui ka erialast kvalifikatsiooni ei kontrollita. Sisulist järelevalvet ei teostata selle üle, kas isikud on FIE-na registreeritud, kui nad peaksid seda olema, ega selle üle, kas FIE-na registrisse kantud isik sellena ka tegutseb (seda tehakse sisuliselt vaid Maksu- ja Tolliameti (MTA) kaudu), olgugi et kehtiv ÄS § 59 lg 3² sellise kohustuse registripidajale paneb.

Täpsemalt on FIE-de äriregistris registreerimise vajalikkust ja sellega seonduvaid probleeme analüüsitud analüüs-kontseptsiooni punktis 4.8.5.5.1.

Äriregistri seaduse reguleerimisalasse ei kuulu riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste riiklik register, mille pidamise korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister (KS § 16 lg 2¹). Kuigi e-äriregistris on riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutused kuvatud sarnaselt eraõiguslike juriidiliste isikutega, tuleb arvestada, et õiguslikult on neil andmetel erinev tähendus. Eesti eraõiguslike juriidiliste isikute registreerimise põhimõtete hulka kuulub õigusvõime sidumine

³ Alates ÄS jõustumisest 01.09.1995 kuni 31.12.2008 oli füüsilisest isikust ettevõtjate registreerimine äriregistris üldjuhul võimalus, mitte kohustus.

registriga ning registriandmete avalik usaldatavus, iseäranis esindusõiguslike isikute osas. Riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste kajastamine samas andmebaasis äriühingute, mittetulundusühingute ja sihtasutustega võib olla eksitav ja segadusttekitav, kuna jätab mulje andmete tõepärasusest, kuigi tegu on informatiivse andmekoguga, mis ei pretendeeri õigsusele ega usaldusväärsusele ja mille üle järelevalvet ei teostata. Kasutaja peab arvestama, et asutuse esindusõigusliku isikuga tehingut tehes ei saa ta tugineda registrikande õigsusele, nagu see on võimalik eraõiguslike juriidiliste isikute puhul. Kuigi tegemist on registriga, mida peab Tartu Maakohtu registriosakond KS § 16 lg 2¹ kohaselt, ei ole ometi tegemist kohtu peetava registriga TsMS § 591 tähenduses ja seega ei peaks selle registri pidamisele kohalduma ka TsMS-is ja ÄRS-is sätestatud registriasjade menetluskord.

See tähendab, et riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste riiklik register on ka edaspidi eraldiseisev andmekogu ja ei ole osaks äriregistrist. Siiski kuvatakse sarnaselt varasemale e-äriregistris teistest andmekogudest pärinevaid ja teiste teenuste kaudu kättesaadavaid avalikke andmeid, mis tähendab, et ka edaspidi on võimalik e-äriregistri kaudu riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste riiklikust registrist andmeid pärida, kuid selgemalt saab olema eristatud, et tegemist ei ole äriregistri andmetega, vaid eraldi andmekogu andmetega, mida ei peeta samade põhimõtete kohaselt, mille järgi peetakse äriregistrit.

Täpsemalt on riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste registri seost äriregistriga analüüsitud analüüs-kontseptsiooni punktides 4.8.5.5.2 ja 4.8.6.5.

Lõikes 2 sätestatakse eraldi e-äriregistri määratlus, kuna äriregister ja e-äriregister ei ole kattuvad mõisted. E-äriregister on [veebiplatvorm](#) (ettevõtjatele tuttav eelkõige ettevõtjaportaalina), mille kaudu saab äriregistri avaldusi esitada ja äriregistris olevate juriidiliste isikute ning FIE-de andmetega tutvuda. E-äriregistri veebiplatvormi alla kuuluvad ka X-tee (andmevahetusplatvorm) ja XML/API veebiteenused. Lisaks äriregistris olevatele andmetele näidatakse e-äriregistris ka muudest riigi andmekogudest pärinevaid avalikke andmeid, et need oleksid ettevõtjatele ühest kohast kättesaadavad. Sätte eesmärk ei ole korjata e-äriregistrisse isikuandmeid, vaid näidata e-äriregistris ettevõtja kohta võimalikult palju avalikke andmeid. Need on näiteks Maksu- ja Tolliametist tulev maksuvõla info ja Ametlike Teadaannete info. See kõik on juba avalik, kuid e-äriregistrist näeb erinevaid ettevõtja kohta avalikustatud andmeid ühest kohast koos. Sellised muudest andmekogudest pärinevad andmed ei ole äriregistri andmed, registripidaja neid ei töötle ega oma muul viisil puutumust, neid üksnes kuvatakse e-äriregistris sellisel kujul nagu nad teistest andmekogudest pärinevad. E-äriregister on vahend nende andmete ettevõtjatele ja ka teistele riigiasutustele ja huvitatud isikutele mugavamalt kättesaadavaks tegemiseks.

Paragrahv 3

Paragrahv 3 kujutab osaliselt kehtivat ÄS § 2 lg-t 2, ÄS § 75 lg-t 1, ÄS § 384 lg-t 1 ja MTÜS § 2 lg-t 1. Eelnõu kohaselt saab mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrist koos alamregistritega omakorda äriregistri alamregister. Äriregistrisse kantakse lisaks Eesti õiguse järgi asutatud täisühingutele, usaldusühingutele, osaühingutele, aktsiaseltsidele ja tulundusühistutele ka mittetulundusühingud, ametiühingud, erakonnad, usulised ühendused, korteriühistud, maaparandusühistud, sihtasutused ning füüsilisest isikust ettevõtjad. Lisaks ka EL õigusel baseeruvad piiriülesed ühinguvormid nagu Euroopa äriühing SE (*Societas Europaea*), Euroopa ühistu SCE (*Societas Cooperativa Europaea*) ja Euroopa Majandushuviühing (*European Economic Interest Grouping*). Täpsemalt on kõigi subjektide kohta peetavate kohtulike registrite ühendamist ühtseks registriks analüüsitud analüüs-kontseptsiooni punktides 4.8.5.5.2 ja 4.8.5.5.3.

Eraõiguslike juriidiliste isikute registrite kasutajate jaoks infosüsteemi kasutamise osas muutusi ei toimu, kuivõrd ka praegu toimivad äriregister ning mittetulundusühingute ja sihtasutuste register kasutajate jaoks sisuliselt ühtse registrina. Kõikide juriidiliste isikute andmeid saab pärida ja kandeavaldusi esitada ühtsest Ettevõtjaportaalist (e-äriregister).

Lõike 2 järgi saab äriregistris registreerida ja avalikustada Eestis tegutsevate välismaa äriühingute filiaalid. Erinevalt seni kehtinud regulatsioonist on filiaali äriregistris registreerimine välismaa äriühingu vaba valik, filiaali äriregistrisse kandmine ja mitteregistreerimine ei mõjuta välismaa äriühingu õigus- ega teovõimet ega Eestis tunnustamist.

Kuigi ühinguõiguse revisjoni töörühma ettepanek on olnud äriregistrist välja jätta füüsilisest isikust ettevõtjad (vt lähemalt § 2 selgitust), kantakse füüsilisest isikust ettevõtjad ka edaspidi äriregistrisse, kuna nende jaoks eraldi registri loomine ei ole põhjendatud ega ole leitud füüsilisest isikust ettevõtjate registreerimiseks muud sobivamat lahendust.

Paragrahv 4

Paragrahvi 4 on koondatud viited teiste seaduste kohaldamisele. Lõige 1 tuleneb kehtivast ÄS § 22 lg-st 4 ja lõige 2 tuleneb kehtivast ÄS § 22 lg-st 6.

2. peatükk. Registripidamise korraldus

Paragrahv 5

Paragrahv 5 tuleneb kehtivast ÄS § 22 lg-st 1, ÄS § 67 lg 4 p-st 4, MTÜS § 75 lg-st 2, kodukorra §-dest 235-236 ja justiitsministri 27. detsembri 2000. aasta määruse nr 78 „Kohtu registriosakonna keskandmebaasi pidamine“ (RT I, 11.01.2019, 4) §-st 1. Paragrahvi 5 lg 3 puhul on tegemist kehtiva ÄS §-ga 22¹ ja MTÜS § 75 lg-ga 1.

Paragrahv 6

Paragrahv 6 on võrreldes kehtiva õigusega uus ja näeb ette reeglid juhuks, kui peaks toimuma äriregistri infosüsteemi tehniline rike. Olukorras, kus äriregistrisse kandeid ei saa teha ja infosüsteemi riket ei ole õnnestunud mõistliku aja jooksul kõrvaldada, võib registriosakonna tegevusvaldkonna eest vastutav kohtudirektor otsustada, et kandeid tehakse nn asendusäriregistrisse. Kandeid tehakse sel juhul olemasolevate vahenditega, mis võimaldavad tehtud kande salvestada ja säilitada, et hiljem, kui infosüsteemi rike on kõrvaldatud ja äriregistrisse kannete tegemine taas võimalik, saaks asendusäriregistrisse tehtud kanded äriregistrisse salvestada või teha vastavate kannete kohta märked äriregistrisse.

Asendusäriregistrisse tehtud kannete puhul kohaldub kande õiguslikule tähendusele eelnõu §-s 29 toodu. Lõike 1 kohaselt on kandel õiguslik tähendus ajast, kui e-äriregistris on avaldatud kande andmed. Seega kui kandeid tehakse asendusäriregistrisse, siis õigusliku tähenduse saavad kanded arvates ajast, kui kande andmed on avaldatud e-äriregistris.

Paragrahv 7

Paragrahv 7 annab volitusnormi registripidamise täpsema korra kehtestamiseks ja põhineb kehtetuks tunnistataval ÄS § 67 lg-l 4.

Paragrahv 8

Paragrahvi 8 lg 1 puhul on tegemist kehtiva ÄS § 27 lg-ga 1, mida ei ole võrreldes kehtiva õigusega muudetud. Paragrahvi 8 lg 2 puhul on tegemist ÄS § 27 lg-ga 2, mida ei ole võrreldes kehtiva seadusega muudetud.

Paragrahv 8 lg 3 võtab Eesti õigusesse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2017/1132⁴ artikli 21 lõiked 2 ja 3. Seni nägi Eesti seadus ette võimaluse esitada võõrkeelsed dokumendid eestikeelse tõlkega, kuid mitte võimalust esitada eestikeelsed dokumendid koos võõrkeelse tõlkega, et need avalikustada. Direktiiv näeb ette, et liikmesriigid peavad lubama avaldada direktiivi artiklis 14 nimetatud dokumente ja andmeid vabatahtlikult mis tahes muus liidu ametlikus keeles. Muudatusega lihtsustatakse piiriülest juurdepääsu äriühinguid puudutavale teabele, lubades lisaks nõutavate dokumentide ja andmete kohustuslikule avaldamisele ühes äriühingu liikmesriigis lubatud keeles ka nende vabatahtlikku avalikustamist registris teistes keeltes, võimaldades niiviisi välismaalastele äriregistri kasutamist ning tõlgete kättesaadavust.

Paragrahvi 8 lg 4 puhul on suures osas tegemist kehtiva ÄS § 27 lg 4 esimese lausega. Kuivõrd direktiivist (EL) 2017/1132 tulenevalt on lubatud esitada võõrkeelseid dokumente ning neid avalikustada, siis § 27 lg 4 teine lause on regulatsioonist välja jäetud, mille kohaselt ei saanud ettevõtjad ja kolmandad isikud seni võõrkeelsetele dokumentidele või tekstiosadele tugineda. Lisaks on toodud seaduses selgelt välja, et registripidaja ei kontrolli talle esitatud võõrkeelsete dokumentide sisu ega vastuta nende mittevastavuse eest eestikeelsetele dokumentidele.

Paragrahvi 8 lg 5 puhul on tegemist kehtiva ÄS § 27 lg-ga 3. Selle sätte kohaselt võimaldatakse heausksetel kolmandatel isikutel tõlkeid usaldada (seda ütleb ka direktiivi (EL) 2017/1132 artikli 21 lõige 4).

3. peatükk. Äriregistri andmed

Äriregistri seaduse eelnõu 3. peatükk näeb ette sätted, mis reguleerivad äriregistrisse juriidiliste isikute ja füüsilisest isikust ettevõtjate kohta kantavaid andmeid. Sisuliselt jääb äriregistris iga registrisse kantava isiku kohta sisalduva informatsiooni liigitus sarnaseks kehtiva süsteemiga. Säilib kolmikjaotus: registrikaardi andmed (kehtiva süsteemi registrikaardi andmed), avaliku toimiku andmed (kehtiva süsteemi järgi äriregistris äritoimik ning mittetulundusühingute ja sihtasutuste registris avalik toimik) ning registritoimiku andmed (kehtiva süsteemi järgi registritoimik).

1. jagu. Üldsätted

Paragrahv 9

Äriregister on seni koosnenud registrikaardist, äritoimikust ja registritoimikust (kehtiva ÄS §-d 36–39; kodukorra § 84) ning äriregistri infosüsteemi kaudu avalikustatud andmetest. Mittetulundusühingute ja sihtasutuste register on seni koosnenud registrikaardist, avalikust toimikust ja registritoimikust (MTÜS § 83–86; kodukorra § 85) ning mittetulundusühingute ja

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2017/1132 äriühinguõiguse teatavate aspektide kohta (ELT L 169, 30.6.2017, lk 46—127)

sihtasutuste registri infosüsteemi kaudu avalikustatud andmetest. Seejuures on äritoimik ja avalik toimik sisaldanud avalikustatavaid dokumente ning registritoimikud on olnud kinnised. Selline jaotus on teatud mõttes tinglik ja pärineb ajast, kui register ja lisadokumendid olid õiguslikult siduvalt peetud paberil või seejärel oli register elektrooniline ja lisadokumente koguti erinevatesse füüsilistesse toimikutesse, millest ühele võimaldati avalikku ligipääsu ning teisele mitte. Praegu peetakse äriregistrit ÄS § 67 lg 1 järgi elektrooniliselt. ÄS § 67 lg 4 ja ÄS § 69 delegeerivad valdkonna eest vastutavale ministrile tehniliste nõuete kehtestamise elektrooniliseks registripidamiseks ja registriandmete arvutivõrgu kaudu kasutamiseks. MTÜS § 76 järgi kehtivad need sätted ka mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri suhtes.

Eelnõu paragrahv 9 pakub välja kolmikjaotuse tuginedes senisele süsteemile, kuid ühtlustades äriregistri ning mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri andmete jaotuse. Edaspidi jaguneb informatsioon äriregistris iga registri subjekti kohta kolmeks: (1) registrikaardi andmed (mida käsitleb äriregistri seaduse eelnõu 3. peatüki 2. jagu), (2) avaliku toimiku andmed (mida käsitleb äriregistri seaduse eelnõu 3. peatüki 3. jagu) ja registritoimiku andmed (mida käsitleb äriregistri seaduse eelnõu 3. peatüki 4. jagu).

Paragrahv 10

Paragrahvi 10 puhul on suuresti tegemist kehtiva ÄS §-ga 62. Muudatuseks on eelkõige nõukogu liikmetelt, kes ei ole Eesti rahvastikuregistri andmesubjektiks, elektronposti aadressi küsimine. Seni tuli registripidajale esitada üksnes nõukogu esimehe aadress ja elektronposti aadress. Kui kehtiva õiguse kohaselt tuli esitada oma aadress, milleks peeti eelkõige elukoha aadressi, siis muudatuse kohaselt on võimalik esitada kontaktaadress, mis tähendab, et ei eeldata elukoha aadressi esitamist.

Paragrahvi 10 sõnastuse täpsustamist on analüüsitud analüüs-kontseptsiooni punktis 4.8.6.1.1.2.f.

2. jagu. Registrikaardi andmed

Äriregistri seaduse eelnõu 3. peatüki 2. jagu sätestab andmed, mida on võimalik kanda iga registrisse kantud juriidilise isiku ja füüsilisest isikust ettevõtja äriregistri registrikaardile. Kehtivas õiguses on loetelu informatsioonist, mis peaks nähtuma registrikraadilt, sageli sätestatud erinevates õigusaktides ning suures ulatuses ka dubleeritud. Kehtiva ÄS § 64 puhul on tegemist üldise sättega, mis loetleb andmed, mis kantakse ettevõtja (ÄS § 1 lg 1 ja § 2 lg 1 järgi FIE, täisühingu, usaldusühingu, osaühingu, aktsiaseltsi ja tulundusühistu) registrikaardile. Täisühingute (ja usaldusühingute) puhul kohaldub täiendavalt ÄS § 84, osaühingute puhul ÄS § 145, aktsiaseltside puhul ÄS § 251, tulundusühistute puhul TÜS § 8, FIE-de puhul ÄS § 75 lg 2. MTÜS §-d 10 ja 89 loetlevad andmed, mis kantakse mittetulundusühingu registrikaardile. SAS § 14 loetleb andmed, mis kantakse sihtasutuse registrikaardile. Täiendavalt reguleerivad veel äriregistri registrikaartidele kantavaid andmeid KrtS § 63, KiKoS §-d 15 ja 19, MaaParS § 82. Lisaks eelnevale reguleerivad registrisse kantavaid andmeid ka kodukorra §-d 92–112, 119¹–119¹⁰. EMHÜ kohta saab registriandmeid järeldada EMHÜS § 1 lg-st 3 (viide täisühingule) ning § 4 lg-test 2 ja 3. SE ja SCE kohta kantakse registrisse aktsiaseltsi andmed, tulenevalt SEPS §-st 2 ja SCEPS §-st 2. ETKR-i kohta kantakse registrisse aga tulundusühistu andmed, tulenevalt ETKRS § 5 lg-st 1.

Eelnõu 3. peatüki 2. jaos loetletakse andmed, mida on võimalik kanda iga juriidilise isiku registrikaardile. Juriidilise isiku liigi kohta käivast eriseadusest tuleneb, millised andmed on

kohustuslik esitada juriidilise isiku registrisse kandmiseks. Samuti tingimused ja juhud, millal mingid teatud andmed on kohustuslik esitada registrisse kandmiseks.

Paragrahv 11

Paragrahvi 11 puhul on tegemist kehtiva ÄS §-ga 31 ja MTÜS § 78 lg-ga 1. Sätet ei ole kehtiva õigusega võrreldes muudetud.

Paragrahv 12

Paragrahvis 12 ei esine sisulisi muudatusi võrreldes kehtiva regulatsiooniga. Paragrahv 12 koondab endasse ühisosa sätetest, mis reguleerivad andmeid, mida on võimalik iga eraõigusliku juriidilise isiku kohta äriregistri registrikaardile kanda. Paragrahv 12 sisaldab endas ühisosa järgmistest sätetest: ÄS § 64, ÄS § 84, ÄS § 145, ÄS § 251, TÜS § 8, ÄS § 387, MTÜS §-d 10 ja 89, SAS § 14, KrtS § 63, KiKoS §-d 15 ja 19, MaaParS § 82, kodukorra §-d 92–112, 119¹–119¹⁰.

Täpsemalt on kõikide registrisubjektide kohta äriregistrisse kantavaid andmeid analüüsitud analüüs-kontseptsiooni punktides 4.8.6.1.1.1 ja 4.8.6.1.1.2.

Paragrahv 13

Paragrahv 13 loetleb andmed, mis kantakse registrikaardile osaühingute ja aktsiaseltside kohta lisaks §-s 12 nimetatutele. Säte sisulisi muudatusi kaasa ei too ja tugineb kehtivatel ÄS §-del 64, 145 ja 251.

Ainsa täiendusena, mis jõustub seaduse üldisest jõustumisajast hiljem, 01.09.2023, kantakse osaühingute registrikaardile edaspidi osanike andmed vastavalt ÄRS §-le 14. Selle muudatusega antakse osanike andmetele kande tähendus. Äriregistri eesmärk on õiguslikult oluliste asjaolude kajastamine ja avalikustamine ning õiguskindlus ja kolmandate isikute kaitse. Osanike nimekirjale äriregistris avaliku usaldatavuse andmiseks tuleks selles sisalduvad andmed võrdsustada kannetega ehk muuta osanike andmed kande andmeteks ja luua sellega osanike register. Usaldusväärsete andmete tagamiseks äriregistris hakkab osanike nimekirja pidama registripidaja ning käsutustehingu kehtivust kontrollivad edasi notarid. Kuna registripidajat tuleb ka kehtiva regulatsiooni kohaselt osaga tehtavatest tehingutest teavitada ja osanike nimekirja esitada, reguleeritakse edaspidi tsiviilkäive registri kaudu ja osanike andmetele antakse selgelt kande tähendus.

Kehtiva regulatsiooni kohaselt ei ole osanike andmetel kande tähendust ja tegemist on äritoimiku informatiivsete andmetega. Praktikas esile kerkinud probleemiks on osanike andmetele ebaõige tähenduse andmine ja sellega tehingu tegemisel võimalikele ebaõigetele andmetele tuginemine. Registrisse mitte kantud osade tegeliku omaniku väljaselgitamine on keeruline. Veendumaks, et võõrandajal on olemas vajalik käsutusvõime, peaks notar minema tagasi osa võõrandamisahela lõppu, mis on eriti komplitseeritud, sest 10. juulini 1998 ei nõudnud seadus osa võõrandamise tehingu notariaalset tõestamist. Notari kohustus teavitada äriregistri pidajat osa võõrandamisest sätestati alles 14. detsembril 2001. aastal, seega ei ole ka informatiivsest osanike nimekirjast alati abi, seda eelkõige ühingute puhul, mis on asutatud enne 2002. aastat. Kehtiva regulatsiooni järgi ei saa äriregistris olevatele osanike andmetele tehingu tegemisel tugineda ja mõnes eelnevas tehingus olnud puudus kandub edasi igasse järgnevasse tehingusse, seega ei saa osa omandaja kunagi lõpuni kindel olla, kas ta saab osa

omanikuks või ilmub mõne aja pärast välja mõnes varasemas tehingus osalenu ja tugineb tehingu puudustele.

Paragrahv 14

Paragrahv 14 loetleb andmed, mis kantakse registrikaardile osanike nimekirja. Lõige 1 loetleb osanike nimekirja osanike kohta kantavad andmed, lõige 2 loetleb osa pantimise kohta osanike nimekirja kantavad andmed ja lõige 3 loetleb äriseadustiku § 182 lõigetes 1³ ja 1⁴ nimetatud märgete kohta osanike nimekirja kantavad andmed.

Osanike andmetele ja nimekirjale varasemast erineva õigusliku tähenduse andmisega kaasneb muudatus, et osanike nimekirja peab registriosakond ja osanike andmed on edaspidi registrikaardi andmed. Osanike nimekirjale kande andmete tähenduse andmine võimaldab osa heausket omandamist ÄS § 182 lg 1⁵ alusel.

Osanike nimekirja andmete muutmisel registriandmeteks saavad uue tähenduse ka pandi andmed, millele edaspidi kohaldatakse asjaõigusseadusest tulenevaid registerpandi sätteid. Äriregistriseaduses ja äriseadustikus on reguleeritud üksnes erisused registerpandi regulatsioonist.

Lõikes 3 sätestatakse, et osanike nimekirja kantakse ÄS § 182 lõigetes 1⁴ ja 1⁵ nimetatud märged. Need on keelumärged ja vastuväited. Mõlema märges tuleb kanda lõike 3 punktides 1 ja 2 nimetatud andmed. Märges juures on oluline sisse kanda selle õigustatud isiku nimi, kelle kasuks märges on kantud, tema isiku- või registrikood ning märges sisu. Kuigi ka kehtiva praktika kohaselt kantakse osanike andmete juurde keelumärkeid, on nende tähendus ebaselge, kuna osanike andmetel ei ole kande tähendust ega ole ka selge osanike andmete juurde tehtavate märgete süsteem. Loodav osanike nimekirja märgete tegemise alus suurendab kõigi tsiviilkäibes osalejate õiguskindlust.

Paragrahv 15

Paragrahv 15 loetleb andmed, mis kantakse registrikaardile täisühingute ja usaldusühingute kohta lisaks §-s 12 nimetatutele. Säte sisulisi muudatusi kaasa ei too ja põhineb kehtival ÄS §-del 64, 84 ja 127.

Paragrahv 16

Paragrahvis 16 loetletakse andmed, mis kantakse registrikaardile tulundusühistute kohta lisaks §-s 12 nimetatutele. Säte sisulisi muudatusi kaasa ei too ja põhineb kehtival ÄS §-l 64 ja TUS §-l 8.

Paragrahv 17

Paragrahvis 17 loetletakse andmed, mis kantakse registrikaardile korteriühistute kohta lisaks §-s 12 nimetatutele. Säte sisulisi muudatusi kaasa ei too ja põhineb kehtival KrtS §-l 63.

Paragrahv 18

Paragrahvis 18 loetletakse andmed, mis kantakse registrikaardile maaparandusühistute kohta lisaks §-s 12 nimetatutele. Säte sisulisi muudatusi kaasa ei too ja põhineb kehtival MaaPar § 82 lõikel 3 ja MTÜS §-l 10.

Paragrahv 19

Paragrahvis 19 loetletakse andmed, mis kantakse registrikaardile usuliste ühenduste kohta lisaks §-s 12 nimetatutele. Säte sisulisi muudatusi kaasa ei too ja põhineb kehtival KikoS §-l 15.

Paragrahv 20

Paragrahvis 20 loetletakse andmed, mis kantakse registrikaardile välismaa äriühingute filiaalide kohta. Säte valdavalt sisulisi muudatusi kaasa ei too ja põhineb kehtival ÄS §-l 387. Ainsaks sisuliseks muudatuseks on punktist 2 tulenev Eesti aadressi kohustus välismaa äriühingu filiaalile.

Paragrahv 21

Paragrahvis 21 loetletakse andmed, mis kantakse registrikaardile füüsilisest isikust ettevõtja kohta. Säte sisulisi muudatusi kaasa ei too ja põhineb kehtival ÄS §-del 64 ja 75.

Paragrahv 22

Paragrahv 22 ei too kaasa sisulisi muudatusi võrreldes kehtiva õigusega. Paragrahvi 22 puhul on tegemist kokkuvõttega kehtivast ÄS §-st 42, MTÜS §-st 88 ja kodukorra §-dest 90 ja 91.

Paragrahv 23

Paragrahvi 23 puhul on suuresti tegemist kehtiva ÄS §-ga 58 ja kodukorra § 206⁴ lg-ga 3. Ühtlustatud on ÄS § 58 ja PankrS § 39 lg 1 loetelud registris avaldatavate maksejõuetusmenetluse andmete kohta ning lisatud on ajutise pankrotihalduri nimetamine (§ 23 lg 1 p 1), kui see on seotud võlgniku varale käsutuskeelu seadmisega ajutise halduri nõusolekuta.

Ühinguõiguse revisjoni töörühm toetab mõtet luua ühtne maksejõuetuse register ja linkida äriregister maksejõuetuseregistriga. Saksa ja Austria seaduse eeskujul ja EL direktiivi 2017/1132 alusel oleks mõistlik välistada selgelt pankrotikanded registri avalikult usaldatavate andmete alt ja avalikustada need selgelt informatiivselt, kuna need omandavad tähenduse kohtulahendite täidetavuse seisukohast. Täpsemalt on seda analüüsitud analüüs-kontseptsiooni punktides 4.8.14.6, 4.8.16.5, 4.8.16.10.5 ja 4.8.16.21.

Muud muudatused §-s 23 võrreldes kehtiva ÄS §-ga 58 on sõnastuslikud ning tehtud selleks, et kasutada äriregistri seaduse eelnõus läbivalt ühtseid termineid ning kasutada pankrotiõiguses kasutatavaid termineid. Kehtivas seaduses on eksitav, et pankrotihaldurit on käsitletud võlgniku esindajana, kuigi tegelikult ta üksnes käsutab pankrotivara, kuid ei esinda pankrotivõlgnikku (PankrS § 54¹).

Paragrahv 24

Paragrahvi 24 puhul on suuresti tegemist kehtiva ÄS §-ga 63¹. Varasemate seadusandja otsuste järgi võib juriidilist isikut juhtida ka välisriigist, mille kohta tuleb avalikustada registris juhatuse või seda asendava organi aadress. Samas jääb arusaamatuks, milline asukoht tuleb registrisse sellise isiku kohta juhatuse asukoha kõrval kanda. Sellest tulenevalt on muudetud kehtiva ÄS §

63¹ lg-t 2 selgemaks nii, et kontaktisiku peab määrama siis, kui juriidilise isiku aadress on välisriigis, mitte siis, kui juhatus või seda asendav organ asub välisriigis.

Täpsemalt on eelnevaga seonduvat analüüsitud analüüs-kontseptsiooni punktis 4.8.8.5.

Kui seni oli ka välismaa äriühingu filiaalil kohustus kontaktisik määrata, kui vähemalt poolte filiaali juhatajate elukoht ei olnud Eestis, siis edaspidi on kohustuslik filiaali Eesti aadress, kuhu saab dokumente kätte toimetada, ning loobutakse filiaali juhatajate elukoha kaudu filiaali kontaktisiku nõudest. Välismaa äriühingul ei ole kohustust enam kontaktisikut määrata, kuna kohustuslik on välismaa äriühingu Eesti aadress.

Võrreldes kehtiva õigusega on lõikes 5 välja jäetud kohustus esitada kontaktisiku elu või asukoht. Registripidajale tuleb esitada juriidilise isiku menetlusedokumentide kättetoimetamise Eesti aadress ja puudub vajadus esitada registripidajale kontaktisiku elu- või asukoht. Teise muudatusena on lõikesse 5 toodud võimalus kontaktisikul endal teatada registripidajale oma andmete muutumisest. Teatada saab nende andmete muutusest, mis on samas lõikes nimetatud, peamiselt on need aadressi ja e-posti aadressi muutumine, aga ka näiteks perekonnanime muutumine.

Uuena võrreldes kehtiva seadusega on sisse toodud lõikesse 6 kontaktisikuks oleku tähtaeg. Tähtaeg tuleb esitada koos kontaktisiku määramise avaldusega ning kontaktisiku tähtaja pikendamise korral tuleb sellest registripidajat teavitada. Kui tähtaega ei pikendata, eemaldatakse kontaktisik registrist. Praktilise probleemina on esile kerkinud, et kontaktisikutega sõlmitakse tähtajalised lepingud, kuid juriidiline isik jätab sageli registripidajale kontaktisiku muutmise avalduse tähtaja möödudes esitamata ja registris on kontaktisikutena isikud, kellega juriidilisel isikul on tegelikkuses vastav lepinguline suhe lõppenud. Kuna kontaktisikul endal ei ole võimalust end kontaktisikuks olemast eemaldada, saab seda teha üksnes registripidaja ametiülesande korras. Kuna kontaktisikuga sõlmitakse valdavalt tähtajaline leping ja vähendamaks sellest tulenevat koormust registrile ning valedes andmetes registris olekut, tuleb edaspidi kontaktisik määrata tähtajaliselt. Kui tähtaeg möödub, saab seda pikendada või eemaldatakse kontaktisik registrist automaatselt, mis aitab vältida olukorda, kus registris on pikalt avalikult kättesaadavad kontaktisiku andmed, kellega tegelikkuses on juriidilisel isikul suhe lõppenud.

Täiendus võrreldes kehtiva ÄS §-ga 63¹ on ka § 24 lg 7 esimene lause, mis on lisatud eelnõusse Saksa õiguse eeskujul ning täpsustab kontaktisiku õiguslikku tähendust ja kontaktisiku volituste kestust.

Täpsemalt on seda analüüsitud analüüs-kontseptsiooni punktis 4.8.16.4.1.

3. jagu. Avaliku toimiku andmed

Äriregistri seaduse eelnõu 3. peatüki 3. jagu näeb ette sätted, mis puudutavad äriregistrisse sisestatavaid muid avalikustatavaid andmeid peale registrikaardi andmete. Sisuliselt on tegemist süsteemiga, mis on sarnane äritoimikuga, mittetulundusühingute ja sihtasutuste puhul avaliku toimikuga. Lähtekohaks on kehtivad ÄS § 28 lg-d 1 ja 2 ning ÄS § 38; MTÜS § 77 lg-d 1 ja 3 ning MTÜS § 85 ja kodukorra §-d 215–217².

Paragrahv 25

Paragrahv 25 lähtub kehtiva ÄS § 38 lg-st 2, MTÜS §-st 85 ja kodukorra §-dest 215–217². Selle sätte kohaselt avalikustatakse äriregistris andmed ja dokumendid, mille registrisubjekt on ise registripidajale esitanud seaduse kohaselt või mille nt kohus või pankrotihaldur on edastanud registripidajale seaduse kohaselt.

Paragrahv 25 lg 2 näeb ette, et avalikus toimikus olevatel andmetel on selgelt erinev tähendus registrikaardi andmetest. Nende andmete kohta ei tehta kannet äriregistris ja neil on informatiivne tähendus. Praegu kehtiva õiguse kohaselt ja äriregistris sisalduva informatsiooni puhul ei ole alati võimalik vahet teha, millistel kannetel ja andmetel on õiguslik tähendus ning millistel mitte. See tekitab segadust, milliste kannete ja andmete õigsusele võib tugineda ning millistele mitte. Paragrahvi 25 lg 2 eristab nn kandevälised informatiivse tähendusega andmed õigusliku tähendusega nn kandeandmetest ehk registrikaardi andmetest.

Täpsemalt on seda teemat analüüsitud analüüs-kontseptsiooni punktides 4.8.6.5 ja 4.8.16.5.

Paragrahv 26

Paragrahvis 26 on loetletud äriregistri avalikus toimikus sisalduvad andmed ja dokumendid. Tegemist ei ole lõpliku, vaid avatud näidisloeteluga, samas on olulisem osa avaliku toimiku andmetest loetletud. Paragrahv 26 lähtub kehtiva ÄS § 28 lõigetest 1 ja 2, MTÜS § 77 lõigetest 1 ja 3 ning koondab endas koondnimekirja registrikaardi välistest andmetest, mis kehtivas õiguses on reguleeritud kodukorra §-s 246 ning mitmetes erinevates õigusaktides. Võrreldes kehtiva õigusega § 26 sisulisi muudatusi kaasa ei too. Lõikes 2 täpsustatakse, et füüsiliste isikute kohta tehakse avalikus toimikus kättesaadavaks üksnes nimi ja isikukood.

Täpsemalt on registriväliseid andmeid käsitletud analüüs-kontseptsiooni punktides 4.8.9.1.1, 4.8.15.1.1.1 ja 4.8.16.1.

4. jagu. Registritoimiku andmed

Äriregistri seaduse eelnõu 3. peatüki 4. jagu näeb ette äriregistri andmete kolmanda jaotuse, registritoimiku andmed. Ka sisuliselt tugineb see kehtival registritoimiku süsteemil. Lähtekohaks on kehtivad ÄS § 39 ja ÄS § 28 lg 3; MTÜS § 86 ja MTÜS § 77 lg 3 ning kodukorra § 218.

Paragrahv 27

Paragrahvi 27 lg 1 lähtub kehtivast ÄS § 39 lg-st 2, MTÜS §-st 86 ja kodukorra §-st 218. Selle sätte kohaselt säilitatakse lisaks registrikaardi ja avaliku toimiku avalikustatavatele andmetele äriregistri toimikus andmeid ja dokumente, mis ei ole avalikud. Nendega saab tutvuda äriregistri seaduse eelnõu § 31 lõikes 3 sätestatud juhul. Paragrahvi 27 lg 2 puhul on tegemist kodukorra §-ga 226.

Paragrahv 28

Paragrahv 28 loetleb registritoimiku andmed ja dokumendid. Säte tugineb kodukorra §-le 218. Kehtiva kodukorra § 246 lg 1 p 12 järgi sisestatakse infosüsteemi registrivälise andmetena ka juhatuse volituste (st ametiaja) kestus. Ametiaja lõppemise andmete kättesaadavus on tekitanud korduvalt segadust eraõigusliku juriidilise isiku esindamise õigusega isiku selgitamisel (nt notari juures) ja seega kahandanud käibekindlust. Juhatuse liikmete ametiaja kestuse puhul ei ole tegemist registriandmetega ja selle kajastamine on praktikas tekitanud palju segadust.

Selline info on vajalik eelkõige juriidilisele isikule endale, et teada, millal juhatust n-ö uuendada, aga ka registripidajale, kes saab teha järelevalvet ning vajaduse korral uuendamise vajadust juriidilisele isikule meenutada. Eelnevast tulenevalt näeb § 28 p 1 ette, et juhatuse liikme ametiaja kestuse andmed on registritoimiku andmed (vt analüüs-kontseptsiooni punkti 4.8.10.5).

Samuti sätestatakse selgelt, et lisaks juriidilise isiku organi liikme ametiaja kestusele on registritoimiku andmed ka organi liikme kontaktandmed. Punkti 3 kohaselt on registritoimiku andmeteks ka usulise ühenduse liikmeskonna andmeid sisaldavad dokumendid. Paragrahvi 28 punkt 3 lähtub kehtivast KiKoS § 18 lg-st 1¹. Registritoimikusse tuleb p 4 alusel lisada ka eelnõuga uuena seadusesse toodav kontaktisikuks oleku tähtaeg, mille registris avalikustamine võiks kaasa tuua samalaadset ebaselgust kui juhatuse liikmete ametiaegade tähtajad. Lisaks on registritoimiku dokumendid edaspidi p 5 alusel ka määruskaebused.

4. peatükk. Andmete ja dokumentide õiguslik tähendus, avalikkus ja nendega tutvumine

Paragrahv 29

Paragrahvi 29 lg 1 puhul on tegemist kehtiva ÄS §-ga 68. Paragrahvi 29 lg 2 puhul on tegemist kehtiva ÄS § 34 lg-ga 3 ja MTÜS § 80 lg-ga 3, välja on jäetud viide „teadma pidamisele“, st karmistatud on nõudeid n-ö heausksusele, tagamaks parem kaitse registriandmetele tuginemisele (sarnaselt Saksa HGB⁵ § 15 lg-ga 1 ja Austria UGB⁶ § 15 lg-ga 1 ja lähtudes direktiivi 2017/1132 art 16 lg-st 6).

Paragrahvi 29 lg 3 puhul on tegemist kehtiva ÄS § 34 lg-ga 2 ja MTÜS § 80 lg-ga 2, välja on jäetud viide teadma pidamisele (sarnaselt lg-ga 2). Paragrahvi 29 lg 3 puhul on tegemist kehtiva süsteemi täiendamisega vastavalt direktiivile 2017/1132/EL. Direktiivi artikli 16 lg 7 järgi on liikmesriigid kohustatud vastu võtma vajalikke meetmeid vältimaks lahknevusi direktiivi artikli 16 lg 5 kohaselt avaldatu ja registris või toimikus sisalduva vahel. Direktiiv sätestab, et lahknevuse korral ei saa siiski kolmanda isiku vastu tugineda direktiivi artikli 16 lg 5 kohaselt avaldatud tekstile; küll aga saab sellele tugineda kolmas isik, välja arvatud juhul, kui äriühing tõendab, et kolmas isik oli teadlik toimikus talletatud või registrisse kantud tekstidest. Lisaks võib kolmas isik alati tugineda dokumentidele ja andmetele, mille puhul pole avalikustamislõudeid veel täidetud, välja arvatud juhul, kui need avalikustamata jätmise tõttu ei kehti. Paragrahvi 29 lg 3 toob äriregistri seaduse eelnõusse üle direktiivi 2017/1132/EL artikli 16 lg-s 7 sätestatu.

Paragrahvi 29 lg-te 4 ja 5 eesmärk on selgelt välja öelda, et äriregistris sisalduvad erineva õigusliku tähendusega kanded. Praegu on nii äriregistris kui ka mittetulundusühingute ja sihtasutuste registris visuaalselt eristamata registriandmed, millel on õiguslik tähendus, ja registrivälised õigusliku tähenduseta andmed. See puudutab nt õigusliku tähendusega juhatuse liikme andmeid kõrvuti õigusliku tähenduseta nõukogu liikmete nimekirja või aktsionäride nimedega, mis on käibes segadust tekitanud, jättes eksliku mulje, et need andmed on õigusjõult registriandmetega võrdsustatud. Juhatuse liikmete ametiaja märkimine infosüsteemis on praktikas tekitanud küsimuse registriandmetele heauskse tuginemise alusetust piiramisest.

⁵ Handelsgesetzbuch – Saksa kaubandusseadustik

⁶ Unternehmensgesetzbuch – Austria äriseadustik

Kehtiva süsteemi puhul on eristamata ka erineva tähendusega deklaratiivsed, konstitutiivsed ja informatiivsed kanded. Paragrahvi 29 lõiked 4 ja 5 aitavad kaasa õigusselgusele. Sätete kehtestamisega eristatakse ühetähenduslikult, et äriregistri kandel on õiguslik jõud, kui see on seaduses sõnaselgelt sätestatud (nt õigusvõime tekkimine ja lõppemine, põhikirja muutmine, kapitali suurenemine ja vähenemine, ühinemise, jagunemise, ümberkujundamise toimumine, osanike nimekiri) ja et § 29 lg 5 punktides 1–3 sätestatud andmetel on äriregistris vaid informatiivne tähendus.

Teemat on käsitletud analüüs-kontseptsiooni punktides 4.8.16.1.1 ja 4.8.16.5.

Paragrahv 30

Paragrahvi 30 aluseks on kehtivad ÄS § 28 lg-d 1 ja 2 ning MTÜS § 77 lg-d 1 ja 3.

Paragrahv 31

Paragrahvi 31 aluseks on kehtivad ÄS § 28 lg 3 ja MTÜS § 77 lg 4 ning kodukorra § 61 lg 2 ja § 68 lg 2. Sisulisi muudatusi § 31 võrreldes kehtiva süsteemiga kaasa ei too.

Paragrahvi 31 on koondatud järgmised sätted: ÄS § 28 lg-d 2 ja 4 ja MTÜS § 77 lg-d 2 ja 3, ÄS § 69, ÄS § 67 lg 3 ja lg 4 p 4, kodukorra § 61 lg 1, § 66 lg-d 3 ja 3¹, § 68 lg 1 ning § 72 lg 1. Paragrahvis 31 on eelnimetatud sätted ümber struktureeritud ja sõnastatud, kuid sisulisi muudatusi § 31 võrreldes kehtiva süsteemiga kaasa ei too.

Paragrahv 32

Paragrahvi 32 aluseks on kehtiv ÄS § 70 ning kodukorra § 66 lg-d 2 ja 5. Paragrahvis on eelnimetatud sätted ümber struktureeritud ja sõnastatud, kuid sisulisi muudatusi § 32 võrreldes kehtiva õigusega kaasa ei too. Minister saab ette näha muid isikuid, kellele tagatakse andmete tasuta kättesaadavus (praegu nt pankrotihaldurid).

Riigikogu menetluses on avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu (409 SE), mille muudatustega jõustatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist (EL) 2019/1024 avaandmete ja avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta (uuesti sõnastatud) tulenevad nõuded. Väärtuslikeks andmestikeks, mis tuleb selle direktiivi kohaselt tasuta ja masinloetavalt kättesaadavaks teha, on ka äriühingute ja nende omandisuhete andmed.

Kuna eelnõu § 32 lg 2 kohaselt kehtestab tasumäärad äriregistri ja kommertsandiregistri andmete väljastamise eest valdkonna eest vastutav minister, ei ole tasu kaotamiseks vaja seadust muuta.

5. peatükk. Kanne registrisse ning muude andmete ja dokumentide kogumine

1. jagu. Üldsätted

Paragrahv 33

Paragrahvi 33 aluseks on kehtivad TsMS § 593 lg 1, ÄS § 33 lg 1 ja MTÜS § 79 lg 1. Muudatus §-s 33 võrreldes kehtiva õigusega seisneb selles, et äriregistri kanne tehakse jõustunud või viivitamata täidetava kohtulahendi alusel, mitte „kohtulahendi alusel“ või „kohtuotsuse alusel“, nagu sätestavad kehtivad ÄS § 33 lg 1 ja MTÜS § 79 lg 1. Kuivõrd kohtulahendi materiaalne

õigusjõud on seotud lahendi jõustumise ja täidetavusega, siis äriregistri kandest tekkiv õigusjõud peab olema seotud kohtulahendi jõustumise ja täidetavusega ning sellest tulenevalt on eelnõu § 33 sõnastust võrreldes kehtiva ÄS § 33 lg-ga 1 muudetud vastavalt. Täpsemalt on seda teemat käsitletud analüüs-kontseptsiooni punktis 4.8.16.5.

Paragrahv 34

Paragrahvi 34 lg 1 aluseks on kehtivad ÄS § 49 ja MTÜS § 78 lg 2. Paragrahvi 34 lg 2 aluseks on kehtivad ÄS § 38 lg 3 ja MTÜS § 85 lg 2. Paragrahvi 34 lg 3 aluseks on kodukorra § 26 lg 1 ja § 29. Paragrahv 34 ei too kaasa sisulisi muudatusi võrreldes kehtiva õigusega.

Paragrahv 35

Paragrahv 35 viitab, et registriandmete ja dokumentide säilitamise ning paberdokumentide digiteerimise korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega. Vastavate tehniliste reeglite seadusesse toomine ei oleks põhjendatud.

Paragrahv 36

Paragrahvi 36 lg 1 aluseks on kehtiv ÄS § 43 lg 3. Kuivõrd äriregistri süsteem on elektrooniline, on sõna „loetavalt“ asendatud eelnõu § 36 lg-s 1 sõnadega „üheselt arusaadavalt“, kuivõrd „loetavalt“ oli asjakohane paberregistri pidamise süsteemi puhul. Paragrahvi 36 lg 2 aluseks on kehtivad ÄS § 43 lg 1 ja § 44 lg 1.

2. jagu. Kanne avalduse alusel ning muude andmete ja dokumentide esitamine, kanne ja muud andmed kohtulahendi alusel

Paragrahv 37

Paragrahvi 37 lg 1 aluseks on kehtivad ÄS § 33 lg 1, MTÜS § 79 lg 1 ja TsMS § 593 lg 1. Lõige viitab sellele, et kande võib teha ka kellegi teise avalduse alusel, nt osaniku avaldus osaniku andmete muutmiseks.

Paragrahvi 37 lg 2 aluseks on kehtivad ÄS § 32 lg 1 ja MTÜS § 78 lg 2. Loobutud on allkirjanäidiste nõudmisest, kuna elektroonilisel avalduse esitamisel ei ole allkirjanäidiste esitamisel suurt mõtet ning notari juures allkirjastades ei pea neid samuti esitama.

Paragrahvi 37 lg 3 aluseks on ÄS § 32 lg 2 ja MTÜS § 10 lg 4. Paragrahvi 39 lg 4 aluseks on ÄS § 33 lg 1².

Paragrahv 38

Paragrahvi 38 puhul on tegemist muudatusega võrreldes kehtiva õigusega. Sättega nähakse ette võimalus taotleda konkreetset kande kuupäeva (näiteks ühinemiste ja jagunemiste tagajärgede määramisel). Kindlal kuupäeval kande tegemise taotlemiseks peab olema mõjuv põhjus (lg 1), milleks võib olla näiteks vajadus, et ühinemine jõustuks kindlal kuupäeval ja oleks piisava ajavaruga selge, kas esitatud taotluses esineb puudusi või saab kande soovitud kuupäeval teha. Avalduse kindlal kuupäeval kande tegemiseks saab esitada üksnes andmete muutmise kohta, mitte esmakandeavalduse kohta. Enne äriühingu registrisse kandmist on siiski võimalik ärinime broneerimine kuni kuueks kuuks, vt eelnõu § 101 p 5 (ÄS § 15¹).

Revisjoni töörühm leiab, et seadusega tuleks võimaldada pooltel ise ühinemis- ja jagunemislepingus määrata ühinemise ja jagunemise jõustumise aeg. Seda võimaldavad selgelt direktiivi 2017/1132/EL artiklid 103 ja 149. See võimaldaks reorganiseerimismenetluse pooltel paremini planeerida ühingu tegevust reorganiseerimismenetluse kestel. Sarnane regulatsioon tuleks ette näha ka ümberkujundamise kohta. See looks täiendavat menetluslikku selgust ka mitmesuguste lubade ja registreeringute edasi kehtimise suhtes, mis reorganiseerimismenetluses osalevale ühingule on väljastatud.

Kuna reorganiseerimine jõustub registrikandega, tähendab sellise võimaluse loomine, et kande tegemisel peab olema võimalik küsida registrist konkreetset kande tegemise kuupäeva. Suurte reorganiseerimiste ettevalmistamine on aeganõudev ja kulukas ning ühingud sooviksid kindlust, et kõik on tehtud nõuetele vastavalt, mitte et reorganiseerimiskande puudused selguksid alles selle tegemisel. Samuti on õigustatud soov kande tegemine kindlal kuupäeval, kuna ühinemised ja jagunemised on ühingutel endal sageli seotud kindla kuupäevaga, millest alates soovitakse muudatuste jõustumist.

Registris tuleks selleks ette näha lahendus, mis võimaldab kandeavalduse sisuliselt lahendada, jätta selle ooteseisundisse ning jõustada ettenähtud päeval. Samuti tuleks registrisüsteemi sees tehtud, kuid veel jõustamata kandeid vajalikel juhtudel käsitleda jõustununa, nt nimekontrollis. Soovitud kande kuupäev võib olla kuni kuus kuud kandeavalduse kuupäevast (lg 1)

Kui esitatakse avaldus kindlal kuupäeval kande tegemiseks, lahendab registripidaja selle tavapäraselt äriregistri seaduse §-s 41 sätestatud korras (lg 2). See tähendab, et ka juhul kui soovitud kande kuupäev on kuue kuu pärast, tuleb kandeavaldus sisuliselt lahendada viie tööpäeva jooksul üldkorras. See tagab sätte eesmärgi, et kõik võimalikud puudused saavad kõrvaldatud enne soovitud kande kuupäeva ja kandeavalduse esitaja saab kindluse, et kanne tehakse kindlal kuupäeval ja selles ei esine puudusi ning saab sellega arvestada. Kandemäärusest teatatakse avalduse esitajale viivitamata. Kanne jõustub kandemääruses näidatud kuupäeval (lg 2).

Paragrahv 39

Paragrahv 39 on seotud paragrahviga 38 ja reguleerib olukorda, kui kindlal kuupäeval kande tegemist taotlenud isik soovib kandest enne selle jõustumist siiski loobuda. Selleks tuleb esitada registripidajale avaldus kandemääruse tühistamiseks. Avaldus tuleb esitada vähemalt 5 tööpäeva enne kande jõustumist.

Kui registripidaja saab avalduse, milles palutakse kandemäärus, mille alusel tehtav kanne ei ole veel jõustunud, tühistada, tühistab registripidaja kandemääruse ja kanne ei jõustu.

Paragrahv 40

Paragrahv 40 sisulisi muudatusi võrreldes kehtiva õigusega kaasa ei too. Paragrahvi 40 lg 1 aluseks on kehtivad TsMS § 593 lg 2, ÄS § 33 lg 2, § 33 lg 11 ja § 32¹ lg 4. Paragrahvi 40 lg 2 aluseks on TsMS § 593 lg 2, ÄS § 33 lg 3 ja MTÜS § 79 lg-d 3 ja 3¹. Juriidiliste isikute puhul on kande esitamise õigus (ja ka kohustus) juhatusel, isikuühingute puhul osanikel (ÄS § 83 lg 1, § 144 lg 1, § 250 lg 1; TÜS § 7 lg 1; MTÜS § 8 lg 1; SAS § 11 lg 1) ja FIE puhul ettevõtjal (ÄS § 75 lg 1), filiaali puhul juhatajal (ÄS § 386 lg 1). Paragrahvi 40 lg 3 aluseks on kehtivad ÄS § 33 lg 12 ja MTÜS § 79 lg 3². Paragrahvi 40 lg 4 aluseks on kehtivad ÄS § 33 lg 13 ja kodukorra § 261. Paragrahvi 40 lg 5 aluseks on kehtivad TsMS § 593 lg 4, ÄS § 33 lg 12¹ ja kodukorra § 24 lg 1. Paragrahvi 40 lg 6 aluseks on kehtivad ÄS § 33 lg 14 ja ÄS § 67 lg 4 p 1.

Avaldus on äriregistri seaduse kohaselt sarnaselt kehtivale äriseadustikule laiem mõiste kui kandeavaldus. Avaldus hõlmab endas kõikide andmete, ka registrikaardiväliste avaliku toimiku andmete esitamist registripidajale, et kehtiksid samad nõuded.

Paragrahv 41

Paragrahvi 41 lg 1 aluseks on kehtivad ÄS § 33 lg-d 5 ja 6. Paragrahvi 41 lg 2 aluseks on kehtivad ÄS § 32 lg 1 3. lause, § 33 lg 7⁶ ning §-d 511¹ ja 511³. Paragrahvi 41 lg 3 aluseks on kehtivad ÄS § 53 lg 1 ja kodukorra § 30 lg-d 3 ja 4. Paragrahvi 41 lg 4 aluseks on kehtivad ÄS § 53 lg 2 ja TsMS § 596 lg 2. Paragrahvi 41 lg 5 aluseks on kehtiv ÄS § 53 lg 3. Paragrahvi 41 lg 6 aluseks on ÄS § 58 lg 3.

Paragrahvi 41 lg 7 toob välja, et juhul kui isikule määratakse ärikeeld või ettevõtluskeeld, kohustub registripidaja astuma vajalikud sammud ja viima registrisubjekti juhatuse koosseisu seadusega kooskõlla. Kui registrisubjekt ei täida registripidaja tehtud määrust, on registripidajal õigus määrata registrisubjektile sunniraha või registrisubjekt sundlõpetada.

Täpsemalt on ärikeeldu ja ettevõtluskeeldu analüüsitud analüüs-kontseptsiooni punktides 4.8.14.6 ja 4.8.16.5.

Paragrahv 42

Paragrahv 42 sisulisi muudatusi võrreldes kehtiva õigusega kaasa ei too. Paragrahvi 42 aluseks on kehtivad ÄS § 53 lg-d 4–6.

Paragrahv 43

Paragrahvi 43 lg 1 aluseks on TsMS § 596 lg 3 ja § 597 lg 1 ning ÄS § 56 lg 1. Paragrahvi 43 lg 2 aluseks on TsMS § 597 lg 2, ÄS § 56 lg 2 ja § 33 lg 4 ning kodukorra § 24 lg 4. Paragrahvi 43 lg 3 puhul on tegemist kodukorra § 78 lõigetega 1 ja 4. Paragrahvi 43 lg 4 puhul on tegemist kodukorra § 78 lg-ga 5.

Paragrahv 44

Paragrahvi 44 puhul on tegemist muudatusega võrreldes kehtiva õigusega. Sätte lisamise eesmärgiks on aruandluskohustuse rikkumisega seotud kuritarvituste vähendamine. Kehtivas seaduses ei ole omavahel seotud ühingu aruandluskohustuse täitmine ja ühingu ühinemise, jagunemise või ümberkujundamise registrisse kandmine. Samas on praktikas väga levinud juhtumid, mil juriidilise isiku reorganiseerimist kasutatakse selleks, et vabaneda ühingutest, mis ei ole täitnud kohaselt enda kohustusi aruandluse pidamisel, ja soovitakse sellise aruandluse koostamisest läbi reorganiseerimise hoiduda. Sätte eesmärk on selliseid olukordi edaspidi ära hoida. Selleks näeb kavandatav säte ette selle, et registripidaja ei tee ühinemise, jagunemise ega ümberkujundamise kannet äriregistrisse enne, kui ühinemisel, jagunemisel või ümberkujundamisel osalev juriidiline isik on esitanud puudu oleva majandusaasta aruande. Muudatuse eesmärgiks on samuti motiveerida ühinguid oma aruandluskohustust täitma.

Paragrahv 45

Paragrahvi 45 lg-d 1 ja 2 lähtuvad ÄS § 32 lg-st 1 ja § 33 lg-st 1 ja sätestavad registrisubjektile kohustuse seoses avaliku toimiku andmete ja dokumentidega (st juriidiline isik on kohustatud esitama registripidajale ka avaliku toimiku andmed ja dokumendid, mis ei kajastu kandes endas,

ning teavitama registripidajat nende muutumise korral). Paragrahvi 45 lg 3 puhul on tegemist kehtiva ÄS § 32 lg-ga 3 ja § 32¹ lg-ga 4¹.

Paragrahv 46

Paragrahv 46 sisulisi muudatusi võrreldes kehtiva õigusega kaasa ei too. Paragrahvi 46 lg 1 aluseks on kodukorra § 40 lg-d 1 ja 3. Paragrahvi 46 lg 2 aluseks on kodukorra § 41.

Paragrahv 47

Paragrahv 47 sisulisi muudatusi võrreldes kehtiva õigusega kaasa ei too. Paragrahvi 47 lg 1 aluseks on kehtivad ÄS §-d 58 ja 69¹ ning kodukorra § 206⁴ lg 3 ja § 248. Paragrahvi 47 lg 2 aluseks on kehtivad ÄS § 46 ja kodukorra § 205 lg-d 4 ja 5. Paragrahvi 47 lg 3 aluseks on kehtiv ÄS § 66.

3. jagu. Järelevalve andmete ja dokumentide õigsuse üle, kanne registripidaja algatusel

Paragrahv 48

Paragrahvi 48 eesmärgiks on täpsustada kande parandamise õiguslikke aluseid ja võimalusi, et alust ei peaks otsima võlaõigusest või ühinguõigusest üldiselt. Paragrahvi 48 võimaldab huvitatud isikul nõuda juriidilistel isikult ebaõige kande parandamist. Paragrahvi 48 on sarnane RahaPTS § 79 lg-ga 1, mille kohaselt on tegelikuks kasusaajaks märgitud isikul või tema seaduslikul või lepingulisel esindajal õigus taotleda juriidilise isiku juhatuse ebaõigete andmete parandamist.

Paragrahvis 48 üldistatakse need olukorrad, kus registrikanne on ebaõige, ning antakse huvitatud isikutele võimalus esitada juriidilise isiku vastu nõue parandada ebaõige kanne. Seejuures antakse võimalus esitada nõue ka kolmanda isiku vastu nõusoleku andmiseks, kui kande parandamine puudutab ka kolmanda isiku õigusi.

Paragrahv 49

Paragrahvi 49 üldiseks aluseks on TsMS § 601, mis võimaldab kohtul trahvi ähvardusel kohustada andmete esitamiseks kohustatud isikuid andmeid esitama, kui ilmneb, et registrisse on kantud valeandmeid või et registrisse kandmiseks ettenähtud andmed on esitamata jäetud.

Paragrahvi 49 eesmärgiks on anda selge volitusnorm ja seada registripidajale kohustus teostada järelevalvet registrisubjektide esitatavate andmete ja dokumentide esitamise ja nõuetekohasuse üle. Kehtivad ÄS § 61 lg-d 1 ja 2 ja MTÜS § 82 lg-d 1 ja 2 võimaldavad registripidajal teha järelepärimisi kannete ebaõigsuse või puudumise kohta ning selle kindlakstegemise korral pärast isikule teatamist ja vastuväite mitte saamist teha, parandada või kustutada kanne ise. MTÜS § 82 lg 5 lubab registripidajal määrata trahvi TsMS §-s 601 sätestatud korras. ÄS ja MTÜS ei anna aga registripidajale selget volitust kontrollida registrisubjekti esitatud muude andmete ja dokumentide õigsust ja nõuetekohasust. Sisulist muudatust eelnõu § 49 kaasa ei too, kuivõrd kehtiv ÄS § 71 lg 1, hoolimata konkreetse volitusnormi puudumisest, võimaldab registripidajal trahvida andmete esitamiseks kohustatud isikut seaduses ettenähtud andmete esitamata jätmise või valeandmete esitamise korral (MTÜS § 82 lg 5 ja TsMS § 601 käsitlevad siiski vaid kannete ebaõigsust või puudumist).

Paragrahv 50

Paragrahvi 50 aluseks on kehtiv ÄS § 35. Paragrahv 50 sisulisi muudatusi võrreldes kehtiva õigusega kaasa ei too.

Paragrahv 51

Paragrahvi 51 üldiseks aluseks on TsMS § 601, (vt ka selle sätte muudatusi eelnõu § 96 p-des 13–15), mis võimaldab kohtul trahvi ähvardusel kohustada andmete esitamiseks kohustatud isikuid andmeid esitama, kui ilmneb, et esitamata on jäetud andmed, mis tuleb registrisse kanda või registripidajale esitada. Samuti näeb TsMS § 601 ette määrusele vastuväidete esitamise korra.

Paragrahvi 51 lg 1 aluseks on kehtivad ÄS § 61 lg 1 ja MTÜS § 82 lg 1. Paragrahvi 51 lg 2 aluseks on kehtivad ÄS § 61 lg 2 ja MTÜS § 82 lg 2. Paragrahvi 51 lg 3 aluseks on kehtivad ÄS § 61 lg 3 ja MTÜS § 82 lg 3. Paragrahv 51 sisulisi muudatusi võrreldes kehtiva õigusega kaasa ei too.

Paragrahv 52

Paragrahv 52 sisulisi muudatusi võrreldes kehtiva õigusega kaasa ei too. Paragrahv 52 näeb ette üldise normi, et registriandmeid võib muuta automatiseeritult valdkonna eest vastutava ministri määratud korras, ja koondab endas sätted, mis reguleerivad kandeid, mida registripidaja võib iseseisvalt parandada. Seni on need sätted olnud laiali äriseadustiku eri osades ja kodukorras.

Kehtivas õiguses on selline põhimõte, et teatud andmeid võib muuta automatiseeritult, sätestatud eri registriandmete liikide kohta eraldi (ÄS § 511¹ lg 1 reguleerib aadressiandmete automatiseeritud muutmist äriregistris; ÄS § 33 lg 7⁶ reguleerib füüsilise isiku nime ja isikukoodi automatiseeritud parandamist äriregistris; elektronposti aadressi kande muutmine toimub automatiseeritult vastavalt ÄS § 511¹ lg-le 2). Paragrahv 52 annab võimaluse teisigi registriandmeid tehniliste võimaluste olemasolu korral automatiseeritult äriregistrisse üle tuua ning andmete muutumisel neid ka äriregistris samaaegselt ning automatiseeritult muuta.

Paragrahvi 52 lg 1 aluseks on kodukorra § 251 lg 2 ja ÄS § 511¹ lg 1. Paragrahvi 52 lg 2 aluseks on ÄS § 511¹ lg 2. Paragrahvi 52 lg 3 loetleb, milliseid andmeid võib muuta automatiseeritult.

Paragrahvi 52 lg 4 aluseks on kehtivad ÄS § 33 lg-d 7⁴ ja 7⁵. Paragrahvi 52 lg 5 aluseks on kehtiv ÄS § 33 lg 7². Paragrahvi 52 lg 6 aluseks on kehtiv ÄS § 33 lg 7³. Paragrahvi 52 lg 7 aluseks on kehtiv ÄS § 33 lg 7¹. Paragrahvi 52 lg 8 aluseks on kodukorra § 200 lg 1 ja § 201.

Paragrahv 53

Paragrahvis 53 sätestatud kehtivas õiguses reguleeritud ei ole. Tegemist on uue sättega, mille eesmärk on anda avalikkusele teada need registrisubjektid, kelle kättesaamisega on probleeme ja kelle tegevuse jätkuvuses on seetõttu kahtlus. Paragrahv 53 aitab kaasa registrisubjektide poolt registripidajale korrektsete kontaktandmete esitamisele.

Kontakteerumisraskuseks saab lugeda, kui registripidajal ei õnnestu juriidilise isiku enda antud kontaktandmete vahendusel temaga kontakteeruda. Kui vähemalt ühel lõikes 2 nimetatud viisil ei õnnestu registripidajal juriidilist isikut kätte saada, võib teha selle kohta märke e-äriregistrisse. Esmaseks nimetatud viisiks on e-post. Selleks et oleks tegemist kontakteerumisraskusega, peaksid e-kirjad juriidilisele isikule olema saadetud vähemalt

kolmepäevase vahega ja mõlemale kirjale peaks olema tulnud vastuseks mingit laadi veateade, mis tähendab, et registripidajal ei ole võimalik e-posti vahendusel juriidilise isikuga kontakteeruda.

Kui kasutatakse tähtitud posti, siis saab kontakteerumiskeskuseks lugeda selle, kui tähtitud postiga ei ole võimalik kirja kätte toimetada ja kiri tagastatakse registripidajale põhjusel, et hoiutähtaeg möödus või isik ei asu sel aadressil. Kui on võimalik dokumendi edastamine mõne infosüsteemi kaudu, näiteks e-äriregistri või e-toimiku kaudu, siis saab kontakteerumiskeskuseks pidada olukorda, kui dokumenti ei ole infosüsteemist vastu võetud 14 päeva jooksul.

Kontakteerumiskeskuseks ei saa lugeda olukorda, kus ettevõtja lihtsalt ei vasta kirjadele ja selle põhjal kontakteerumiskeskuste määramist e-äriregistrisse ei tehta. Kontakteerumiskeskuseks on sellised juhud, kui on kindlalt võimalik väita, et registripidajale esitatud kontaktandmete kaudu ei ole võimalik ettevõtjaga kontakteeruda. Kui ükskõik millisel viisil on kontakteerumine jälle õnnestunud, tuleb märke kustutada (lg 3).

Paragrahv 54

Sätte eesmärgiks on võimaldada e-äriregistris juriidilise isiku juures välja tuua temaga seotud füüsilisele isikule tehtud trahvimääruste info. Säte täidaks hoiatavat funktsiooni ja annaks infot kolmandatele isikutele.

Trahvimääruste info eraldi väljatoomine on sätte järgi lubatud, kui ühe füüsilise isiku, näiteks juhatuse liikme suhtes on korraga 5 kehtivat trahvimäärust. Hoiatava infona võib registripidaja avalikustada antud määruse liigi, selle tegemise kuupäeva ja kohtu nime.

Paragrahv 55

Sättega täpsustatakse registripidaja trahvimise regulatsiooni, kui juriidiline isik jätab seaduses ette nähtud tähtaja jooksul majandusaasta aruande esitamata. Registripidajal on siis võimalik määrata juriidilisele isikule trahvi tsiviilkohtumenetluse seadustiku §-s 601 ette nähtud korras. Kuna majandusaasta aruande tähtaeg tuleneb seadusest ning juriidilisele isikule ei saa olla aruande esitamise kohustus ootamatu, võib majandusaasta aruande tähtaegselt esitamata jätnud juriidilisele isikule määrata trahvi ilma selleks hoiatusmäärust tegemata.

Trahvi võib määrata korduvalt kuni majandusaasta aruande esitamiseni ning trahvi tegemisel ja suuruse määramisel saab arvestada, mitu korda on jätnud juriidiline isik majandusaasta aruande tähtaegselt esitamata, kui pikk aeg aruande esitamise tähtpäevast on möödunud ning muid registripidajale olulisi asjaolusid. Kuna trahvi määramisel on registripidajal suur kaalutusõigus, siis saab ta arvesse võtta nii nimetatud kui ka muid asjaolusid.

Lõikesse 3 on toodud lisaks juriidilisele isikule viide muudele isikutele, kellel on samuti majandusaasta aruande esitamise kohustus juriidilise isiku nimel, et oleks võimalik vajaduse korral samadel tingimustel ka neid trahvida. Silmas peetakse juriidilise isiku juhatust ja uuendusena osaühingute puhul, kui neil puudub juhatust, ka osanikke.

Paragrahv 56

Paragrahv 56 sisulisi muudatusi võrreldes kehtiva õigusega kaasa ei too. Paragrahvi 56 lg 1 aluseks on kehtivad ÄS § 59 lg-d 5, 6 ja 7 ja § 60 lg 1. Paragrahvi 56 lg 2 aluseks on kehtivad ÄS § 59 lg-d 5, 6 ja 7.

4. jagu. Registrist kustutamine

Paragrahv 57

Paragrahv 57 sisulisi muudatusi võrreldes kehtiva õigusega kaasa ei too. Paragrahvi 57 lg 1 aluseks on kehtiv ÄS § 59 lg 3. Paragrahvi 57 lg 2 aluseks on kehtiv ÄS § 59 lg 3¹. Paragrahvi 57 lg 3 aluseks on kehtiv ÄS § 59 lg 3².

Paragrahv 58

Paragrahv 58 lg 1 sisulisi muudatusi võrreldes kehtiva õigusega kaasa ei too. Paragrahvi 58 lg 1 aluseks on kehtiv ÄS § 59 lg 1.

Lõikest 2 tulenevad eeldused, mida tuleb kontrollida enne juriidilise isiku registrist kustutamist. Esimeseks eelduseks on kinnistusraamatus, laevakinnistusraamatus või äriregistris vara puudumine. See tähendab, et registripidaja peaks kontrollima nii kinnistusraamatust kui ka äriregistrist, et juriidilisel isikul ei oleks neist nähtuvat vara. Vara mõiste tuleneb TsÜS-ist ja hõlmab kõik rahaliselt hinnatavad õigused ja kohustused. Nendeks on nii vallasasjad kui ka kinnisasjad, kõik õigused ja muud hüved, mis on rahaliselt hinnatavad. Seega kuuluvad sätte alla nii kinnisasi kui ka piiratud asjaõigused, näiteks hüpoteek, samuti osalus teistes ühingutes.

Praktikas on probleemiks, et äriregistrist kustutatakse ühingu, millel on vara, majandusaasta aruande esitamata jätmise tõttu. Ühingu, millel on vara, registrist kustutamisel tekib peremehetu vara, mis omakorda tekitab uusi probleeme. Eelkõige on probleemiks olnud peremehetud kinnisasjad ning ühingute kustutamine, millel on teises ühingu osalus ja millega jäetakse see ühing ilma osanikuta ehk sisuliselt tegutsemisvõimetuks. Samuti muudab hüpoteegipidaja kustutamine keeruliseks hüpoteegi hilisema kustutamise. Hüpoteegi kustutamiseks tuleb esitada hüpoteegipidaja nõusolek, mida ei ole võimalik kustutatud juriidiliselt isikult saada.

Teise eeldusena ei tohi juriidiline isik osaleda menetlusosalisena üheski käimasolevas kohtumenetluses, kriminaalmenetluses ega täitemenetluses, mis juriidilise isiku ehk menetlusosalise lõppemisel lõpetaks ka menetluse.

Kolmandaks eelduseks on, et registrist kustutamisele on andnud nõusoleku Maksu- ja Tolliamet, töövaidluskomisjon, tarbijavaidluskomisjon või muu valdkonna eest vastutava ministri määrukses nimetatud isik, sest see samuti mõjutaks nende käimas olevaid menetlusi.

Võlausaldajate kaitse eesmärgil näeb eelnõu lisaks ette, et registripidaja peab avaldama väljaandes Ametlikud Teadaanded teate juriidilise isiku registrist kustutamise kohta vähemalt kolm kuud enne juriidilise isiku registrist kustutamist (lg 5). Teate avaldamisega tagatakse võlausaldajate teavitamine sellest, et juriidiline isik võidakse lähiajal registrist kustutada.

Paragrahvi 58 lg 7 aluseks on kehtiv ÄS § 59 lg 2.

Paragrahv 59

Paragrahv 59 toob kaasa muudatuse võrreldes kehtiva õigusega ja näeb ette, et teatud eelduste täidetuse korral võib registripidaja juriidilise isiku majandusaasta aruande tähtaegse esitamata jätmise tõttu lihtsustatult registrist kustutada.

Kui majandusaasta aruande tähtaeg on möödunud, on registripidajal võimalik sõltuvalt konkreetsest ühingust see kas registrist kustutada või määrata trahvi majandusaasta aruande esitamiseks. Majandusaasta aruande esitamise kohustus tuleneb seadusest ja ei saabu juriidilisele isikule üllatuslikult. Kuna praktikas on palju probleeme ühingutega, kes ei ole aastaid ühtegi majandusaasta aruannet esitanud ehk siis ei ole täitnud olulist aruandluskohustust riigi ees, aga tegutsevad siiski edasi, luuakse eelnõuga uus reeglistik, kuidas esiteks paremini tagada majandusaasta aruande esitamine ja teiseks sellega takistada nende ühingute edasi tegutsemist, millel on aruandluskohustus täitmata.

Selleks näeb eelnõu § 59 ette võimaluse senisest kiiremini ja lihtsamalt juriidiline isik registrist kustutada. Seda võib teha siiski teatud eelduste täidetuse korral. Kui majandusaasta aruanne on tähtaegselt esitamata, määrab registripidaja tähtaja aruande esitamiseks koos kustutamise hoiatusega. Tähtaja andmise koos kustutamise hoiatusega võib saata infosüsteemi kaudu automatiseeritult.

Kui juriidiline isik ei esita ka registripidaja määratud tähtaja jooksul aruannet ja seaduses ette nähtud majandusaasta aruande esitamise tähtpäevast on möödas vähemalt kolm kuud, võib paragrahvis 58 nimetatud eelduste täidetuse korral juriidilise isiku registrist kustutada.

Sellisel viisil juriidiliste isikute kustutamise eesmärgiks on tagada varatute juriidiliste isikute, kelle likvideerimise suhtes puudub kolmandatel isikutel huvi, efektiivne ning kiire registrist kustutamine.

Juhul kui juriidiline isik kustutati lihtsustatud korras ilma likvideerimismenetluseta registrist majandusaasta aruande esitamata jätmise tõttu, on võimalik tegevuse jätkamine. Tegevuse jätkamine on võimalik kolme aasta jooksul registrist kustutamisest (§ 62).

Paragrahv 60

Paragrahv 60 toob muudatuse võrreldes kehtiva õigusega ja võimaldab lisaks majandusaasta aruande esitamata jätmisele lihtsustatud korras kustutada registrist ka juriidilise isiku, kellel puudub registris kontaktisik.

Kontaktisik tuleb määrata, kui juriidilise isiku aadress on välisriigis. Kontaktisiku kasutamine annab välismaa aadressiga juriidilisele isikule Eesti aadressi ja võimaldab talle menetlusdokumente kätte toimetada. Kui välismaa aadressiga juriidilisel isikul ei ole kontaktisikut registris, kontaktisiku tähtaeg on möödunud ja uut ei ole määratud, tähendab see, et isikul puudub aadress, millele oleks võimalik talle dokumente kätte toimetada, ja Eesti aadressi puudumisega on põhjendatud ka tema registrist kustutamine, kuna nii registripidajal kui ka kolmandatel isikutel ei pruugi olla võimalik juriidilise isikuga kontakteeruda.

Registripidaja saab määrata trahvi tsiviilkohtumenetluse seadustikus ettenähtud korras, kui on esitamata andmed. Uuendusena saab registripidaja võimaluse juriidiline isik registrist kustutada, kui registripidaja määratud tähtaja jooksul ei ole juriidiline isik määranud kontaktisikut. Kustutada saab siiski üksnes teatud eelduste täidetuse korral, mis on sätestatud eelnõu §-s 58. Vt täpsemalt § 58 selgitusi.

Paragrahvides 59 ja 60 sätestatud viisil ühingute kustutamise eesmärgiks on tagada varatute juriidiliste isikute, kelle likvideerimise suhtes puudub kolmandatel isikutel huvi, efektiivne ning kiire registrist kustutamine.

Juhul kui juriidiline isik kustutati lihtsustatud korras ilma likvideerimismenetluseta registrist kontaktisiku puudumise tõttu, on võimalik tegevuse jätkamine. Tegevuse jätkamine on võimalik kolme aasta jooksul registrist kustutamisest (§ 62).

Paragrahv 61

Paragrahvi 61 eesmärgiks on võimaldada lihtsustatult registrist kustutada need juriidilised isikud, kes ei ole üldse tegevust alustanud ja kelle puhul ei ole seetõttu vajalik tavapärane lõpetamise ja likvideerimise protseduur. Juriidilise isiku taotluse alusel võib registripidaja ta registrist kustutada suuremalt osalt samadel eeldustel, mis on sätestatud paragrahvi 58 lõikes 2. Täiendavaks eelduseks on see, et juriidiline isik ei ole tegutsenud, mida peab üldjuhul kinnitama juhatus ning osaühingu korral ka osanikud.

Kui juriidiline isik on registrist kustutatud tema enda taotluse alusel, siis ei ole enam võimalik tema registrisse ennistamine, vaid kustutamine on lõplik. Registrisse ennistamise võimalus ei oleks põhjendatud, kuna isik on ise otsustanud, et ei soovi tegutseda, vaid soovib ühingu lõpetada, ning säte võimaldab seda teha ilma tavapärase likvideerimiseta, kuna ühingul ei ole olnud tegevust, mis tähendab eelduslikult, et ei ole midagi likvideerida.

5. jagu. Registrisse ennistamine

Paragrahv 62

Kuna juriidilise isiku registrist kustutamine toimub senisest kiiremini, mis on juriidilise isiku jaoks lõplik tagajärg, peab olema võimalik senisest paindlikumalt juriidiline isik registrisse ennistada. Selleks peab juriidiline isik esitama puudu olevad majandusaasta aruanded koos taotlusega, maksuma riigilõivu ja registripidaja saab juriidilise isiku registrisse ennistada ning juriidiline isik saab tegevust jätkata (paragrahv 62 lg 1). See on võimalik siiski kolme aasta jooksul alates kustutamisest (paragrahv 62 lg 2).

Sellisel viisil kustutamise ja registrisse ennistamise eesmärk on sundida ühinguid täitma seaduses sätestatud aruannete ja andmete esitamise kohustust, samas võimaldades paindlikult tegevust jätkata neil, kes seda tegelikult soovivad. Eelnõus on loobutud lähenemisest, et kustutatud ühingu registrisse ennistamine on võimalik vaid likvideerimiseks, seega näeb eelnõu registrisse ennistatud ühingule ette võimaluse ka n-ö normaalselt edasi tegutseda.

Arvestada tuleb siin siiski eelnõuga lisatud TsÜSi täiendusega, §-ga 167¹, mille kohaselt peatub aegumine juriidilise isiku registrist kustutamise korral. See tähendab, et juhul kui juriidiline isik ennistatakse registrisse, on tema vastu olevate nõuete aegumine peatunud registrist kustutamisest kuni registrisse ennistamiseni.

Paragrahv 63

Kuna juriidilist isikut on edaspidi võimalik kustutada ilma likvideerimismenetluseks üleskutset esitamata ja juriidiline isik kustutatakse registrist ilma likvideerimismenetluseta, siis peab olema võimalik, juhul kui ilmneb, et juriidilisel isikul oli vara, mida ei nähtunud kinnistusraamatust, laevakinnistusraamatust ega äriregistrist, eelkõige näiteks välismaal asuv

vara, kohtult taotleda likvideerimisemenetluse läbiviimist tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud korras. Kuigi praktikas on ka kehtivat õigust sellisel viisil kohaldatud, et juhul kui registrist kustutatud juriidilisel isikul on vara, on võimalik tema ennistamine registrisse likvideerimiseks, siis on edaspidi selleks lõikes 2 selge õiguslik alus. Kui pärast juriidilise isiku registrist kustutamist ilmneb, et juriidilisel isikul on vara, nii pärast likvideerimist kui likvideerimiseta registrist kustutamisel, peab olema alati võimalik isik registrisse ennistada täiendavaks likvideerimiseks, et varaga seonduvad küsimused ära lahendada.

Arvestada tuleb siin siiski eelnõuga lisatud TsÜSi täiendusega, §-ga 167¹, mille kohaselt peatub aegumine juriidilise isiku registrist kustutamise korral. See tähendab, et juhul kui juriidiline isik ennistatakse registrisse, on tema vastu olevate nõuete aegumine peatunud registrist kustutamisest kuni registrisse ennistamiseni.

6. peatükk. Vastutus

Paragrahv 64

Paragrahvi 64 lg 1 aluseks on kehtivad ÄS § 33 lg 8 ja MTÜS § 76 ja § 10¹ lg 1.

Paragrahvi 64 lg 2 eeskujuks on kehtiv ÄS § 33 lg 8. Paragrahvi 64 lg 2 laiendab andmete ja dokumentide esitamiseks kohustatud isikute vastutust ja kohustab neid isikuid vastutama kolmandale isikule süüliselt tekitatud kahju eest.

Paragrahv 65

Riigivastutuse seadus näeb §-s 7 üldiselt ette riigi vastutuse avaliku võimu kandja õigusvastase tegevusega avalik-õiguslikus suhtes põhjustatud kahju eest. Kohtupraktikas on riigi vastutust registripidaja tekitatud kahju eest kaudselt mõõndud. Eelnõu § 65 toob tagasi enne 01.01.2006 kehtinud selge ja lihtsa normi (ÄS § 72), mille järgi registripidaja õigusvastase tegevuse tagajärjel tekkinud kahju hüvitab riik, lisades vastutuse eeldusena süü.

Riik peaks vastutama registripidamisega õigusvastaselt tekitatud kahju eest ning sellest tulenevalt on lisatud eelnõusse § 65. Täpsemalt on seda teemat käsitletud analüüs-kontseptsiooni punktis 4.8.16.17.1.

7. peatükk. Rakendussätted

1. jagu. Üleminekusätted

Paragrahv 66

Äriregistri seadusega muudetakse juriidiliste isikute aadressi ja kontaktandmete süsteemi. Selleks peavad juriidilised isikud oma registrikaardile kantud kontaktandmed viima kolme kuu jooksul alates sellekohase sätte (§ 12) jõustumisest seadusega kooskõlla (lg 1).

Kui juriidilisel isikul on üksnes juhatuse asukoha aadress, loetakse see automaatselt aadressiks äriregistri seaduse ja äriseadustiku tähenduses (lg 2). Aadressi muutmise kande teeb registripidaja registris omal algatusel ja võimalusel automatiseeritult (lg 3).

Paragrahv 67

Äriregistri seadusega muudetakse kohustuslikuks kontaktisikule tähtaja määramine, seega peavad juriidilised isikud oma kontaktisiku andmed viima seadusega kooskõlla kolme kuu jooksul alates sellekohase sätte (§ 24) jõustumisest, s.o 30. aprilliks 2023.

Paragrahv 68

Paragrahviga sätestatakse, et seni äritoimikus sisaldunud osanike andmed kantakse äriregistri registrikaardile registripidaja omal algatusel ja võimalusel automatiseeritult. Sätet ei rakendata nende osaühingute suhtes, kes on loobunud osa võõrandamise ja pantimise käsutustehingu vorminõudest (lg 2), kuna selliste osaühingute puhul osanike andmeid registrikaardile ei kanta, vaid need sisalduvad ka edaspidi avalikus toimikus.

Paragrahv 69

Paragrahvi 69 alusel antakse puudutatud isikutele tähtaeg osanike andmete õigsusele vastuväite esitamiseks. Äriregistrisse registripidaja peetava osanike nimekirja loomisega saavad osanike andmed senisest erineva tähenduse. Tegemist on olulise muudatusega, mis vajab üleminekut ühelt regulatsioonilt teisele. Seni olid osaühingu osanike andmed äriregistri äritoimikus ning neil oli üksnes informatiivne tähendus. Osanike nimekirja pidamisega äriregistris saavad osanike andmed registrikaardi andmeteks ja sellega muutub nende tähendus. Äriregistris olevatele osanike andmetele saab edaspidi heauskselt tugineda ja osanike andmetele annab õigusliku jõu registrikanne. Seetõttu tuleb seni informatiivse tähendusega andmed enne neile õigusliku jõu andmist üle kontrollida.

Kui ÄRS § 69 alusel kantakse seni ÄS § 182 lõikes 1 nimetatud osanike andmed registrikaardile ja need muutuvad osanike nimekirja andmeteks ÄRS § 14 tähenduses, peavad osaühingud ise ja muud puudutatud isiku vastavad registrikaardile kantud osanike andmed üle vaatama aasta jooksul alates sellekohase sätte (§ 14) jõustumisest. Aasta jooksul on võimalik esitada vastuväiteid ÄRS § 14 tähenduse andmisele osanike andmetele.

Sätet ei rakendata nendele osaühingutele, mis on loobunud ÄS § 149 lg 6 alusel osa võõrandamise ja pantimise käsutustehingu vorminõudest, nende osaühingute osanike andmed ei muutu registrikaardi andmeteks, vaid jäävad äriregistri avaliku toimiku andmeteks (lg 3).

Paragrahv 70

Usuliste ühenduste esindusõiguse ja juhatuse vastutuse regulatsiooni muutumisest tulenevalt peavad usulised ühendused vastavad tingimused seadusega kooskõlla viima aasta jooksul vastavate muudatuste jõustumisest ehk hiljemalt 2025. aasta 28. veebruariks. Need on KikoS § 24 alusel ette nähtud põhikirjalised erinevused mittetulundusühingute vastavast regulatsioonist. Seadusest tulenevad tingimused hakkavad kohe seaduse jõustumisel kehtima ja tekib vastuolu seaduse ning põhikirja vahel, kuid aasta jooksul seaduse jõustumisest ei loeta seda rikkumiseks ning selle aja jooksul tuleb teha vastavad põhikirja muudatused.

2. jagu. Seaduste muutmine

§ 71. Advokatuuriseaduse muutmine

Advokatuuriseaduse muutmine on tingitud kontaktisiku regulatsiooni viimisest äriseadustikust äriregistri seadusesse. Seetõttu asendatakse advokatuuriseaduse § 41 lõike 1 punktis 5¹ tekstiosa „äriseadustiku §-s 63¹“ tekstiosaga „äriregistri seaduse §-s 24“.

§ 72. Ametiühingute seaduse muutmine

Paragrahvi 6 muutmine

Paragrahvi 6 muudatustega nähakse ette, et ametiühing ei ole enam mittetulundusühingu alaliik, vaid eraldi eraõigusliku juriidilise isiku liik.

Kuigi ühinguõiguse revisjoni töörühma ettepanek oli kaotada eriliigilised mittetulundusühingud ja sellest tulenevad erisused, ei tugine eelnõu sellele ettepanekule, vaid kõik senised eriliigilised mittetulundusühingud on eelnõu kohaselt iseseisvad eraõigusliku juriidilise isiku liigid, millele olenevalt liigist kohalduvad suuremas või vähemas matus mittetulundusühingute sätteid. Seniseid mittetulundusühingute alaliike võib ka edaspidi pidada mittetulundusühinguteks nn laias tähenduses, kuna neile kohaldatakse teatud ulatuses mittetulundusühingute sätteid. Kehtivas seaduses olnud ametiühingute põhjendatud erisused mittetulundusühingutest ja teistest juriidiliste isikute liikidest jäävad kehtima.

Lõike 2 muudatus seob ametiühingu õigusvõime lõppemise lisaks registrist kustutamisele ka vara puudumisega sarnaselt teiste juriidiliste isikutega⁷. Lõike 3 muudatus tuleneb lõike 1 muudatusest, millega ametiühingust saab eraldi juriidilise isiku liik ja ametiühingu ümberkujundamine teist liiki juriidiliseks isikuks ei ole lubatud sarnaselt kehtiva seadusega.

Paragrahvi 9 muutmine

Paragrahvi 9 muudatus ei ole sisuline, vaid täpsustav. Ebaselge „vähemalt üks hää“ asemel on edaspidi ametiühingul üks hää. Selgelt nähakse ette ka võimalus enamhääled põhikirjas ette näha.

Paragrahvi 10 muutmine

Paragrahvi 10 muutmine lähtub äriregistri seadusega kõigile eraõiguslikele juriidilistele isikutele ühtse registrimenetluse loomisest, mis annab võimaluse hulga dubleerivaid sätteid seadustest välja jätta. Mittetulundusühingute ja sihtasutuste register muudetakse äriregistri alamregistriks ja luuakse ühtne registrimenetlus.

Lõigetest 2¹ ja 5 jäetakse välja varasemad viited mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri pidamise sätetele mittetulundusühingute seaduses. Lõiget 2¹ täiendatakse viitega MTÜS § 36 lõikele 5¹, mille järgi on juhatusel kohustus esitada majandusaasta aruanne ka sel juhul, kui juhatuse on majandusaasta aruande koostanud, kuid üldkoosolek ei ole seda kinnitanud. Sellisel juhul on majandusaasta aruannet esitades juures märge, et aruanne on kinnitamata.

Paragrahvi 10 lõiked 3 ja 4 tunnistatakse kehtetuks. Muude eraõiguslike juriidiliste isikutega võrreldes on põhjendamatult senine lg 3, mis võimaldab ametiühingutel esitada registripidajale avaldusi ka lihtkirjalikuna, st isikusamasust tuvastamata. See tekitab ebakindlust registrimenetluses ja seab ka kannete usaldusväärsuse kahtluse alla. Lisaks notariaalsele kinnitamisele saab avaldusi esitada ka digitaallkirjastatult. Seda nõuet ei saa pidada ametiühingute jaoks liiga koormavaks. Sama puudutab lõiget 4, millest tulenevalt ei pea ametiühingute ühinemislepingu ja jagunemislepingu ära kirjad olema notariaalselt kinnitatud

⁷ Vt lisaks MTÜS § 2 selgitust.

(kehtivas seaduses kusjuures eksitavalt “tõestatud”). Selline erisus ametiühingutele võrreldes teiste mittetulundusühingutega ei ole põhjendatud ega liiga koormav. Edaspidi kohalduvad ametiühingutele äriregistri seadusest kõigile eraõiguslikele juriidilistele isikutele tulenevad ühtsed nõuded.

§ 73. Audiitortevuse seaduse muutmine

Audiitortevuse seaduse muutmine on tingitud justiitsministri määruste andmise volitusnormi viimisest äriseadustikust äriregistri seadusesse. Seetõttu asendatakse audiitortevuse seaduse § 54 lõikes 4 tekstiosa „äriseadustiku § 67 lõike 4 punkti 1“ tekstiosaga „äriregistri seaduse § 7 lõike 2 punkti 1“. Tegemist on üksnes tehnilise muudatusega.

§ 74. Erakonnaseaduse muutmine

Paragrahvi 1 muutmine

Paragrahvi 1 muudatusega nähakse ette, et erakond ei ole enam mittetulundusühingu alaliik, vaid eraldi eraõigusliku juriidilise isiku liik. Erakonnale laieneb ka edaspidi mittetulundusühingute regulatsioon erakonnaseaduses sätestatud erisustega.

Paragrahvi 9 pealkirja muutmine

Paragrahvi 9 pealkirjas tehakse tehniline täpsustus, et registreeritakse siiski erakond, mitte üksnes selle põhikiri.

Paragrahvi 12⁹ muutmine

Paragrahvi 12⁹ lõiget 2 muudetakse ja täiendatakse viitega MTÜS § 36 lõikele 5¹, mille järgi on juhatusel kohustus esitada majandusaasta aruanne ka sel juhul, kui juhatus on majandusaasta aruande koostanud, kuid üldkoosolek ei ole seda kinnitanud. Sellisel juhul on majandusaasta aruannet esitades juures märge, et aruanne on kinnitamata. Lisaks jäetakse lõikest 2 välja viide kehtetuks tunnistatavale MTÜS § 78 lõikele 3 ja tehakse viide äriregistri seaduse §-le 7.

§ 75. Euroopa Liidu Nõukogu määruse (EMÜ) nr 2137/85 „Euroopa majandushuviühingu kohta“ rakendamise seaduse muutmine

Paragrahvi 4 muutmine

Paragrahvi 4 muudatused ei ole sisulised. Esmalt täpsustatakse lõikes 1, et ühing registreeritakse äriregistris. Lõike 2 sissejuhatuses tehakse muudatus, et registreerimisavalduse andmed kantakse ka registrisse, kuna praegu sõnaselge norm selleks puudub. Kolmandaks nähakse sarnaselt teiste eraõiguslike juriidiliste isikutega selgelt ette ka aadressiandmete ja elektronposti aadressi registrisse kandmine.

Paragrahvi 5 muutmine

Paragrahvi 5 lõigete 4 ja 5 muudatused lähtuvad äriregistri seaduse eelnõu ettepanekust loobuda digiühiskonnas eraõiguslike juriidiliste isikute allkirjanäidiste kogumisest.

Paragrahvi 13 muutmine

Paragrahvi 13 muudatus on tingitud registripidaja trahvimise aluse äriseadustiku §-st 71 kaotamisest, kuna üldine trahvimise regulatsioon tuleneb tsiviilkohtumenetluse seadustiku §-st 601, mida täiendab äriregistri seaduse § 55, mis täpsustab trahvimise tingimusi majandusaasta aruande esitamata jätmise eest. Üldine registripidaja trahvimise regulatsioon tsiviilkohtumenetluse seadustikus kehtib ka Euroopa majandushuviühingule.

§ 76. Euroopa Liidu Nõukogu määruse (EÜ) nr 1435/2003 „Euroopa ühistu (SCE) põhikirja kohta“ rakendamise seaduse muutmine

Euroopa Liidu Nõukogu määruse (EÜ) nr 1435/2003 „Euroopa ühistu (SCE) põhikirja kohta“ rakendamise seaduse §-s 2 asendatakse viide aktsiaseltsi registrisse kandmise regulatsiooni kohaldamisele tulundusühistu omaga. Viide aktsiaseltsile on eksitav, kuna SCE on olemuslikult siiski pigem lähedane tulundusühistule kui aktsiaseltsile. Lisaks tehakse viide äriregistri seadusele, mille regulatsioon kohaldub ka Euroopa ühistule.

§ 77. Euroopa Liidu Nõukogu määruse (EÜ) nr 2157/2001 „Euroopa äriühingu (SE) põhikirja kohta“ rakendamise seaduse muutmine

Euroopa Liidu Nõukogu määruse (EÜ) nr 2157/2001 „Euroopa äriühingu (SE) põhikirja kohta“ rakendamise seaduse § 2 muudatusega tehakse viide äriregistri seadusele. Lisaks äriseadustikus sätestatule kohaldatakse SE registrisse kandmisel ka äriregistri seadust.

§ 78. Hoiu-laenuühistu seaduse muutmine

Hoiu-laenuühistu seaduse § 47 lõikes 4 asendatakse tekstiosa „äriseadustiku §-s 60“ tekstiosaga „äriregistri seaduse §-s 56“.

§ 79. Hooneühistuseaduse muutmine

Paragrahvi 6 muutmine

Paragrahvi 6 muudatustest tulenevalt kantakse edaspidi hooneühistu liikmete andmed hooneühistu registrikaardile sarnaselt osaühingu osanike andmetega. See tähendab, et hooneühistu liikmete nimekirja pidaja on registripidaja. Hooneühistu liikmete andmed kantakse hooneühistu äriregistri registrikaardile.

Kohaldada tuleb selleks osaühingu osanike nimekirja pidamise sätteid hooneühistuseadusest tulenevate erisustega. Hooneühistu liikmete nimekirja pidamisele ei kohaldu osaühingute võimalused osanike nimekirja pidamiseks Eesti väärtpaberite registris ega vormivaba võõrandamise valimise korral juhatuse poolt. Hooneühistu liikmete nimekirja pidajaks saab olla üksnes registripidaja ja hooneühistu liikmete nimekirja peetakse äriregistris registrikaardi andmetena. Nii tagatakse suurem õigusselgus ja tsiviilkäibekindlus. Liikmesus hooneühistus hõlmab igal juhul selget olulist õigust, õigust kasutada elamus korterit või muus hoones selle osa. Selle õiguse tsiviilkäive peaks olema rangemate nõuetega ja allutatud kinnistusraamatu omaga sarnasele regulatsioonile, vältimaks õiguse kaotsiminekut, samas tagades sellele ka reaalse tagatisväärtuse.

Paragrahvi 8 muutmine

Paragrahvi 8 muudatused tulenevad § 6 muutmisest ja hooneühistu liikmesuse selgelt registrikandega sidumisest. Lõike 5 kohaselt läheb hooneühistu liikmesus üle registrikandega

hooneühistu liikmete nimekirja sarnaselt osaühingu osa omandi üleminekuga. Selliselt tagatakse suurem käibekindlus. Lisatava lõikega 6 võimaldatakse sarnaselt osaühingutele heauskse omandamise võimalus registrikandele tuginedes.

Paragrahvi 9 muutmine

Paragrahvi 9 lg 3 muutmisega antakse kindlus pandipidajatele ja selgus õiguskäibe, et pantimise eelduseks on kanne äriregistrisse. Lisatava lõikega 6 võimaldatakse sarnaselt osaühingu osa kohta tehtud muudatustega pandiõiguse heauskse omandamise võimalus registrikandele tuginedes.

Paragrahvi 20 muutmine

Muudatus tuleneb seniste äriseadustikule viitavate sätete asendamisest äriregistri seadusele ja tsiviilkohtumenetluse seadustikule viitavate sätetega.

§ 80. Investeeringufondide seaduse muutmine

Investeeringufondide seaduse § 182 muutmine on tingitud äriseadustiku § 374 muutmisest. Äriseadustikus eelnõuga sätestatud raamatupidamisterminid viiakse ka investeeringufondide seadusesse. Likvideerimise algbilanss asendatakse likvideerimisaruandega. Lõppbilanss ja vara jaotusplaan asendatakse likvideerimise lõpparuandega.

§ 81. Kaubamärgiseaduse muutmine

Kaubamärgiseaduse muudatus on tingitud e-äriregistris ärinime broneerimise võimaluse loomisest. Selleks on vaja, et kaubamärgi registreerimisel kontrollitaks lisaks äriregistrisse kantud ärinimedele ka äriregistris broneeritud ärinimesid, et kaubamärk, mille registreerimist taotletakse, ei oleks identne või eksitavalt sarnane enne taotluse esitamise kuupäeva, rahvusvahelise registreerimise kuupäeva või prioriteedikoopäeva äriregistrisse kantud ärinimega või äriregistris broneeritud ärinimega, kui vastava ettevõtja tegevusala kuulub samasse valdkonda kauba või teenusega, mille tähistamiseks kaubamärki kasutatakse või kavatsetakse kasutada.

§ 82. Kinnistusraamatuseaduse muutmine

Kinnistusraamatuseaduse muudatus on tingitud aadressinõuete viimisest äriseadustikust äriregistri seadusesse. Seega tulenevad edaspidi aadressinõuded ÄRS § 10 lõigetest 3 ja 4 senise ÄS § 5 ja 5¹ asemel.

§ 83. Kirikute ja koguduste seaduse muutmine

Kirikute ja koguduste seaduse muutmine on tingitud peamiselt mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri, mille osa on ka usuliste ühenduste register, muutmisest äriregistri alamregistriks, mis võimaldab luua eraõiguslikele juriidilistele isikutele ühtse registrimenetluse. See tingib rea dubleerivate sätete seadusest väljajätmise. Usuliste ühenduste register on kehtiva KiKoS § 17 lg 1 järgi mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri osa, mille suhtes kohaldatakse mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri kohta õigusaktides sätestatud, kui KiKoS-st ei tulene teisiti. Samas on KiKoS-s detailselt selle registriga seonduvat reguleeritud, nii et on ebaselge, mis osas sellele MTÜS-i, aga ka TsMS-i sätteid kohalduvad.

Lisaks kaotatakse usuliste ühenduste regulatsioonis kolmandate isikute ja tsiviilkäibe usaldusväärsuse huvides mõned erisused võrreldes teiste eraõiguslike juriidiliste isikute liikidega. Usuliste ühenduste eripära ja ajaloolised traditsioonid võivad tingida küll juhtimislikud erisused, mh n-ö ametikohajärgsed juhatuse liikmed. Siiski ei saa pidada õigeks kolmandaid isikuid kaitsvates sätetes põhikirjaga välistamise võimalust nt juhatuse esindusõiguse ja vastutuse (KiKoS § 24) puhul. Kokkuvõttes peaks regulatsioon tervikuna muutuma selgemaks ja lihtsamaks.

Paragrahvi 4 muutmine

Paragrahvi 4 lg-s 1 täpsustatakse, et usuühing on mittetulundusühing, mitte ebamäärane „füüsiliste või juriidiliste isikute vabatahtlik ühendus“.

Paragrahvi 5 muutmine

Paragrahvi 5 lõike 4 muutmine on tingitud sarnaselt teistele eraõiguslikele juriidilistele isikutele ka usulise ühenduse õigusvõime lõpu sidumisest lisaks registrist kustutamisele ka vara puudumisega. Kui usulise ühenduse õigusvõime lõpp on seotud üksnes registrikandega, kuid pärast registrist kustutamist selgub siiski, et usulisel ühendus oli vara, tekib küsimus, kellele see vara kuulub. Täiendavaks likvideerimiseks on võimalik registrisse ennistamine, kuid usulise ühenduse õigusvõime peab vara olemasolust tingituna olema säilinud, et saaks usulise ühenduse täiendavaks likvideerimiseks registrisse ennistada. Lõige 5 jäetakse seadusest välja, sest see on eksitav. Ühenduse juriidiliseks isikuks olemiseks peab juba TsÜS-i järgi olema esmalt riigipoolne tunnustus mingi õigusliku vormina ja teiseks registrikanne.

Paragrahvi 11 muutmine

Paragrahvi 11 lg-s 6 on pakutud välja leevendada kiriku või koguduste liidu asutamislepingu vorminõudeid sarnaselt teiste juriidiliste isikutega selliselt, et lubatud oleks ka notariaalne kinnitamine või digitaalallkirjastamine.

Paragrahvi 13 muutmine

Lõige 5 jäetakse seadusest välja, kuna pole põhjendatud, et kirikusse või koguduste liitu kuuluvate koguduste ja kloostrite, mis ei ole põhikirja järgi juriidilised isikud, nimekirjad tuleb registrile esitada. Lõige 6 jääb seadusest välja, kuna teeb viite §-le 24, mille muudatusega kaotatakse võimalus teha põhikirjas erisusi võrreldes tavapärase juriidiliste isikute esindusõiguse regulatsiooniga. Kirikute ja koguduste seaduse kohaselt kohaldatakse juhatuse esindusõiguse erisustele MTÜS §-i 27, mille põhjal on võimalik esindusõiguse erisusi ette näha. Lõiked 7–10 tunnistatakse kehtetuks, kuna need sisalduvad üldiselt äriregistri seaduse eelnõus ja oleksid neid dubleerivad.

Paragrahvi 15 muutmine

Paragrahvi 15 muudatused on seotud registrisse kantavate andmete viimisega äriregistri seadusesse. Lg-st 1 tunnistatakse kehtetuks punkt 6, mille alusel oli varem võimalik ette näha esindusõiguse erisusi, mis kanti ka registrikaarile. Paragrahvi 15 jääb üksnes nende andmete loetelu, mis on kohustuslik registrisse kanda. Esindusõiguse erisuste registrisse kandmine on vabatahtlik ja seda tuleb teha üksnes siis, kui soovitakse need kolmandatele isikutele nähtavaks teha. Varasem paragrahv 24 tunnistatakse kehtetuks, kuna MTÜS § 27 võimaldab ka usulisel ühendusel esindusõiguse erisused ette näha. Punkt 4 muudetakse ja selle alusel kantakse

edaspidi registrikaardile põhikirja jõustumise aeg senise kinnitamise aja asemel, kuna õigusliku jõu saab põhikiri kande tegemisel, seega on kinnitamise aja registrikaardile kandmine eksitav. Sama muudatus puudutab kõiki eraõiguslikke juriidilisi isikuid.

Välja on jäetud lg-d 2² ja 2³, mille dubleeriv sisu registrisse kandmise kohta sisaldub juba äriregistri seaduse eelnõus üldiselt. Lisaks on üldiselt tehtud ettepanek allkirjanäidiste kaotamiseks.

Paragrahvi 15 lõikest 3 jäetakse välja sõnad „või nimekirja muudetud kujul § 13 lõikes 5 toodud korras“, kuna § 13 lõige 5 tunnistatakse kehtetuks.

Kehtetuks tunnistatakse ka lõige 4, mille järgi ei tule registrisse kantud andmete muutmise avaldusele juurde lisada muutmise otsustanud üldkoosoleku või muu organi koosoleku protokoll või selle väljavõtet ega koosolekust osavõtnute nimekirja või muud dokumenti usulise ühenduse liikmeskonna kohta. See sunnib registripidajat nt koguduse juhatuse liikmeid registris asendama, võimaldamata kontrollida nende valimist või tagasikutsumist ega muid kande aluseks olevaid asjaolusid. Sellisel võimalusel puudub sisuline põhjendus või ei tuleks neid andmeid üldse registrisse kanda, kuna avalik usaldatavus peaks olema siiski vähemasti kontrollitavatel andmetel. See on oht eelkõige usuliste ühenduste endi jaoks, sest tegelikkuses võib iga isik esitada avalduse registripidajale, milles palub kustutada senised juhatuse liikmed ja kanda registrisse uued. Kuna sellele avaldusele midagi lisama ei pea, siis ei ole vaja isegi võltsida protokoll jms. Põhjenduseks ei saa ka olla usulise ühenduse liikmeskonna avalikuks tulek, kuna see on seaduses juba lahendatud avalduse paigutamisega kinnisesse registritoimikusse, st avalikkusele ei ole see info kättesaadav (KiKoS § 29¹).

Paragrahvi 16 muutmine

Paragrahvi 16 muutmine on tingitud viite § 13 lõigetele 4–7 asendamisest viitega lõikele 4.

Paragrahvide 18 ja 19 kehtetuks tunnistamine

Paragrahvid 18 ja 19 tunnistatakse kehtetuks, kuna vastavad sätted sisalduvad äriregistri seaduse eelnõus.

Paragrahvi 24 muutmine

Paragrahvi 24 muudatusega kaotatakse ebaselgust põhjustav võimalus kalduda põhikirjaga kõrvale üldisest juhatuse esindusõiguse ja vastutuse regulatsioonist. Tegu on kolmandaid isikuid kaitsva regulatsiooniga, millest kõrvalekaldumine ei ole ka usuliste ühenduste puhul põhjendatud. Usulistele ühendustele kehtib MTÜS §-st 27 tulenev võimalus näha ette esindusõiguse erisusi, millest kõrvalekaldumine ei ole kolmandate isikute kaitsest lähtudes mõistlik. Võimalus põhikirjaga esindusõiguse erisusi ette näha jääb seega usulistele ühendustele alles ja suurt sisulist muudatust sätte muutmine endaga kaasa ei too. Usulistel ühendustel on sarnaselt teistele eraõiguslikele juriidilistele isikutele võimalus seaduses sätestatud ulatuses esindusõiguse erisusi ette näha.

Sätte peamine muudatus seisneb juhatuse vastutuse erisuste ettenägemise võimaluse kehtetuks tunnistamises. Praegune sätte lai sõnastus lubaks põhikirjaga ette näha seaduses sätestatud ükskõik milliseid erisusi juhatuse vastutuses. Näiteks on kehtiva regulatsiooni alusel võimalik ette näha, et juhatusel ei ole mingisugust vastutust, ja sellist võimalust ei saa pidada põhjendatuks. Sellist regulatsiooni, et põhikirjaga on võimalik ette näha seadusest erinev

juhatuse liikmete vastutus, ei ole teistel juriidilistel isikutel ja ei tohiks olla ka usulistel ühendustel.

Paragrahvi 25¹ muutmine

Paragrahvi 25¹ muudatusega kaotatakse viide MTÜS-i sättele, mis tunnistatakse kehtetuks seoses äriregistri seaduse loomisega. Viidatud MTÜS § 78 lg 3 viitas ÄS § 67 lõike 4 punktile 1, mis siinse eelnõuga samuti kehtetuks tunnistatakse ja asendatakse ÄRS § 7 lg 2 punktiga 1. Seni ÄS-ist tulenu tuuakse kõnesolevasse sättesse ja viidatakse justiitsministri 28. detsembri 2005. aasta määrusele nr 59 „Kohtule dokumentide esitamise kord“. Lisaks täiendatakse sätet viitega MTÜS § 36 lõikele 5¹, mille järgi on juhatusel kohustus esitada majandusaasta aruanne ka sel juhul, kui juhatus on majandusaasta aruande koostanud, kuid üldkoosolek ei ole seda kinnitanud. Sellisel juhul on majandusaasta aruannet esitades juures märges, et aruanne on kinnitamata.

§ 84. Kohtute seaduse muutmine

Paragrahvi 16 muutmine

Paragrahvi 16 lg 2¹ täpsustab, et riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste registrisse kantakse ka avalik-õiguslikud juriidilised isikud.

Lõige 4 toob kohtute seadusesse ka tegelikkuses toimiva kohtuametniku registrisekretäri, kelle tegevust seni on muude õigusaktidega reguleeritud.

§ 85. Kommertspandiseaduse muutmine

Kommertspandiseaduse muudatused on tingitud registri sätete viimisest äriseadustikust äriregistri seadusesse ja äriseadustikule viidete asendamisest viidetega äriregistri seadusele. Sisulist muudatust ei kaasne.

§ 86. Korteriomandi- ja korteriühistuseaduse muutmine

Äriregistri seadust kohaldatakse edaspidi mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrile kui äriregistri alamregistrile. Korterühistute register on mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri osa. Korteriomandi- ja korteriühistuseaduse § 63 lõiked 4 ja 5 tunnistatakse kehtetuks, kuna need sisalduvad juba äriregistri seaduses, kuhu on koondatud kõik eraõiguslike juriidiliste isikute registrimenetlust puudutavad sätted.

§ 87. Maakorraldusseaduse muutmine

Paragrahvi 9 kehtetuks tunnistamine

MaaKS § 9, mis käsitleb maakorraldusühistut, tunnistatakse kehtetuks. Maakorraldusühistut on reguleeritud maakorraldusseaduses üksnes fragmentaarselt. Maakorralduse osalisel on MaaKS § 8 lg 1 p 8 järgi õigus moodustada maakorraldusühistu maakorralduskava koostamiseks. See õigus jääb alles. Paragrahvi 9 sätted ühistu liikmeskonna ja tasumiskohustuse kohta on sisult mitteregulatiivsed ja segadust tekitavad.

§ 88. Maaparandusseaduse muutmine

Paragrahvi 59 muutmine

Paragrahvi 59 lg-t 1 muudetakse sarnaselt teiste eraõiguslike juriidiliste isikute regulatsiooniga ja maaparandusühistu õigusvõime lõpp seotakse lisaks registrikandele ka vara puudumisega. Kui pärast registrist kustutamist selgub siiski, et maaparandusühistul oli vara ja maaparandusühistu õigusvõime on registrist kustutamisega lõppenud, tekib küsimus, kellele see vara kuulub. Täiendavaks likvideerimiseks on võimalik registrisse ennistamine, kuid maaparandusühistu õigusvõime peab vara olemasolust tingituna olema säilinud, et saaks maaparandusühistu täiendavaks likvideerimiseks registrisse ennistada.

Paragrahvi 66 muutmine

Lõike 2 muudatus tuleneb majandusaasta aruande esitamise korra volitusnormi muutumisest, mis tuleneb edaspidi äriseadustiku asemele äriregistri seaduse § 7 lõike 2 punktist 1. Viidatakse justiitsministri 28. detsembri 2005. aasta määrusele nr 59 „Kohtule dokumentide esitamise kord“.

Paragrahvi 74 muutmine

Paragrahvi 74 muutmine on tingitud kehtetuks tunnistatavale MTÜS § 78 lõikele 3 viite välja jätmisest. Lisaks täiendatakse sätet viitega MTÜS § 36 lõikele 5¹, mille järgi on juhatusel kohustus esitada majandusaasta aruanne ka sel juhul, kui juhatus on majandusaasta aruande koostanud, kuid üldkoosolek ei ole seda kinnitanud. Sellisel juhul tuleb majandusaasta aruannet esitades teha märke, et aruanne on kinnitamata.

Paragrahvi 82 muutmine

Paragrahvi 82 muudatused tulenevad registriregulatsiooni ühtlustamisest ja sellega äriregistri seaduse kohaldamisest maaparandusühistute registrele. Vastavad erisätted sisalduvad juba äriregistri seaduse eelnõus nagu ka registriandmed.

Lõike 4 muutmine on tingitud sellest, et tulenevalt MTÜS § 20 lõikest 5 peab maaparandusühistu üldkoosoleku kokkukutsumisest liikmetele ette teatama vähemalt seitse päeva. Selleks, et tagada kõigi maaparandusühistu liikmete teavitamine kavandatavast üldkoosolekust, peab Põllumajandus- ja Toiduamet andma õiendi enne üldkoosoleku kokkukutsumist. Õiendist selguvad kõik maaparandussüsteemi omanikud, kes MaaParSi § 63 lõike 5 kohaselt on maaparandusühistu põhiliikmed. Senine praktika on näidanud, et maaparandusühistu ei suuda alati korraldada üldkoosolekut viie tööpäeva jooksul pärast õiendi saamist. Eesmärk on, et maaparandusühistu saaks enne üldkoosoleku kokkukutsumist teada võimalikest uutest liikmetest ja samal ajal oleksid õiendi andmed võimalikult aktuaalsed, seega asendatakse viis tööpäeva seitsme päevaga.

§ 89. Mittetulundusühingute seaduse muutmine

Paragrahvi 2 muutmine

TsÜS § 45 lg 2 eeskujul täiendatud § 2 lõiget 1 nii, et juriidilise isiku (õigusvõime) lõpp ei oleks seotud üksnes tema registrist kustutamisega, vaid ka vara puudumisega (nagu on käsitlus nt Saksa õiguses). See võimaldaks õigussuhteid paindlikult käsitleda ka registrist kustutatud isikute puhul, mh vältida kohtumenetluse lõppemist ainuüksi registrist kustutamise tagajärjel. Samuti ei muudaks see vara peremehetuks ka teoreetiliselt, vaid üksnes raskendaks käsutamist.

Kui pärast registrist kustutamist selgub siiski, et mittetulundusühingul oli vara, tekib küsimus, kellele see vara kuulub, kui mittetulundusühingu õigusvõime lõpeb registrist kustutamisega. Täiendavaks likvideerimiseks on võimalik registrisse ennistamine, kuid mittetulundusühingu õigusvõime peab vara olemasolust tingituna olema säilinud, et saaks mittetulundusühingu täiendavaks likvideerimiseks registrisse ennistada.

Paragrahvi 6 muutmine

Paragrahvi 6 muudatuse tulemusel ei ole enam asutamislepingusse vaja märkida mittetulundusühingu eesmärki, selle saab sätestada mittetulundusühingu põhikirjas.

Paragrahvi 8 muutmine

Paragrahv 8 lõike 1 muudatus on tingitud mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri muutmise äriregistri alamregistriks ja registrisse kantavad andmed sätestatakse äriregistri seaduses. Lõige 4 tunnistatakse kehtetuks, kuna see sisaldub äriregistri seaduse eelnõus.

Paragrahvi 9 kehtetuks tunnistamine

Paragrahv 9 tunnistatakse kehtetuks, kuna see sisaldub äriregistri seaduse eelnõus.

Paragrahvi 10 muutmine

Paragrahvi 10 muutmisel sätestatakse, et mittetulundusühingute kohta äriregistrisse kantavad andmed tulenevad äriregistri seadusest. Sinna on koondatud kõik eraõiguslike juriidiliste isikute põhiregistriandmed.

Mittetulundusühingute seaduse §-i 10 jäävad üksnes need andmed, mis on kohustuslik registrisse kanda. Mittetulundusühingu registrikaardile tuleb kanda nimi, asukoht, aadress, põhikirja jõustumise aeg senise põhikirja kinnitamise aja asemel, mis oli mõnevõrra eksitav, kuna põhikirja muudatus jõustub kandega. Lisaks tuleb registrisse kanda majandusaasta algus ja lõpp ning juhatuse liikmed. Muudest sätetest tuleneb, millised andmed teatud juhtudel tuleb registrisse kanda, nt juhatuse esindusõiguse erisused. Kui soovitakse, et need oleks nähtavad kolmandatele isikutele, tuleb juhatuse esindusõiguse erisused registrisse kanda.

Lõige 4 tunnistatakse kehtetuks, kuna see sisaldub äriregistri seaduse eelnõus.

Paragrahvi 36 täiendamine lõikega 5¹

Paragrahvi 36 täiendatakse lõikega 5¹, mille järgi on juhatusel kohustus esitada majandusaasta aruanne ka sel juhul, kui juhatus on majandusaasta aruande koostanud, kuid üldkoosolek ei ole seda kinnitanud. Sellisel juhul tuleb majandusaasta aruannet esitades teha märge, et aruanne on kinnitamata.

Paragrahvi 36¹ kehtetuks tunnistamine

Paragrahv 36¹ tunnistatakse kehtetuks, kuna selle sisu on kajastatud kõigi eraõiguslike juriidiliste isikute kohta ühiselt äriregistri seaduses.

Paragrahvi 41 kehtetuks tunnistamine

Paragrahvi 41 lg 4 muudetakse sarnaselt teiste eraõiguslike juriidiliste isikutega nii, et lõpetamise kanne registris ei oleks konstitutiivne, vaid deklaratiivne. Tähtajaline MTÜ tuleb lugeda automaatselt lõpetatuks tähtaja möödumisel. Sundlõpetamise kanne ei peaks samuti olema konstitutiivne, vaid sellele peaks saama tugineda sarnaselt teiste kannetega, tagades nii suurema käibekindluse registrit usaldavatele isikutele.

Paragrahvi 44 muutmine

Muudatuse eesmärk on täpsustada dokumendid, mis tuleb esitada nii juhul, kui esitatakse avaldus likvideerija registrisse kandmiseks, kui ka juhul, kui likvideerija vahetub või tema esindusõigus muutub. Nähakse ette, et registripidajale esitatavale avaldusele tuleb lisada kas liikmete otsus, liikmete üldkoosoleku protokoll või hääletusprotokoll.

Seaduse täiendamine paragrahviga 46¹

Mittetulundusühingud on raamatupidamiskohuslased äriühingutega samadel alustel. See tähendab, et ka siis, kui mittetulundusühing on otsustanud lõpetamise, kehtivad talle edasi samad raamatupidamise ja aruannete esitamise reeglid mis äriühingutele. Seni ei ole seda kehtivas seaduses selgelt välja toodud, see kajastub üksnes raamatupidamist reguleerivates õigusaktides. Selguse huvides lisatakse ka mittetulundusühingute seadusesse äriühingute regulatsioonile sarnane regulatsioon, mis toob selgelt välja, millal ja milliseid aruandeid tuleb esitada, kui on otsustatud mittetulundusühingu lõpetamine ja algab selle likvideerimine.

Lõikes 1 tuuakse välja, et ka likvideeritav mittetulundusühing peab edasi raamatupidamist raamatupidamise seaduses sätestatud korras.

Lõikest 2 tuleneb, et kui mittetulundusühing on otsustanud lõpetamise, tuleb koostada likvideerimisaruanne. Likvideerimisaruande kinnitab üldkoosolek ja see tuleb nelja kuu jooksul alates lõpetamisotsuse vastuvõtmisest esitada registripidajale.

Lõike 3 järgi lõpeb lõpetamisotsuse vastuvõtmisel mittetulundusühingu majandusaasta. See on vajalik, kuna tegutsev mittetulundusühing lähtub ühtedest raamatupidamise ja finantsaruandluse sätetest ja lõpetamise otsustanud mittetulundusühing teistsugustest põhimõtetest. Seetõttu peab ka majandusaasta lõppema, kuna muutuvad senised raamatupidamisprintsiibid. Selguse huvides on lõikesse 3 toodud viide raamatupidamise seaduse § 13 lõikele 2, mille alusel saab mittetulundusühingu lõpetamisel eelmist majandusaasta perioodi pikendada kuni 18 kuuni, mis tähendab, et kui lõpetamisotsus võetakse vastu kuni 6 kuud pärast eelmise majandusaasta lõppu, saab eelmise majandusaasta pikendada 18 kuuni ja saab esitada selle kohta ühe aruande.

Lõike 4 järgi tuleb esitada iga lõpetamisjärgse aasta kohta likvideerimise vahearuanne, kui likvideerimine on kestnud enam kui 12 kuud. See tähendab, et lõpetamisotsuse vastuvõtmisel algav majandusaasta on samuti 12 kuud ja kui see 12 kuud ehk üks uus majandusaasta saab täis, tuleb esitada selle perioodi kohta likvideerimise vahearuanne.

Lõikes 5 sätestatakse likvideerimisaruande ja likvideerimise vahearuande audiitorkontrolli kohustus. Audiitorkontrolli kohustus on juhul, kui selline kohustus oli viimase lõpetamisotsuse eelse raamatupidamisaruande puhul või oleks likvideerimisaruande või likvideerimise vahearuande puhul, arvestades audiitortegevuse seaduses toodud nõudeid.

Lõikest 6 tuleneb võimalus likvideerimisaruande või likvideerimise vahearuande audiitorkontrollist vabastada. Seda saab teha kohus juhul, kui mittetulundusühingu varaline olukord on nii selge, et auditeerimine ei ole ilmselt vajalik, seda nii isikute vaatest, kes oleks põhikirja kohaselt õigustatud vara jagamisel saama mittetulundusühingu vara, kui ka võlausaldajate vaatest.

Paragrahvi 47 muutmine

Paragrahvi 47 lõike 2 muutmisega ühtlustatakse võlausaldajatele kehtestatud nõuetest teatamise tähtaeg MTÜ likvideerimisel ning nähakse ette kapitaliühingutele sarnane nelja kuu pikkune tähtaeg arvates likvideerimisteate avaldamisest. Kehtiva regulatsiooni kohaselt tuleb võlausaldajatel esitada oma nõuded kahe kuu jooksul likvideerimisteate avaldamisest.

Seaduse täiendamine paragrahviga 49¹

Paragrahvis 49¹ sätestatakse nõuded likvideerimise lõpparuandele sarnaselt äriühingutega. Lõike 1 kohaselt tuleb pärast kõigi võlausaldajate nõuete rahuldamist ja raha deponeerimist koostada likvideerimise lõpparuanne. Likvideerimise lõpparuande osaks on ka mittetulundusühingu järelejäänud vara jaotusplaan.

Lõikest 2 tuleneb likvideerimise lõpparuande audiitorkontrolli kohustus, mis on mittetulundusühingul juhul, kui selline kohustus oli viimase lõpetamisotsuse eelse raamatupidamisaruande puhul või oleks likvideerimise lõpparuande puhul, arvestades audiitortevuse seaduses toodud nõudeid.

Lõike 3 kohaselt peavad likvideerijad likvideerimise lõpparuande esitama mittetulundusühingu asukohas kõigile liikmetele tutvumiseks ja likvideerimise lõpparuandega tutvumise võimalusest ka liikmeid teavitama.

Lõikest 4 tuleneb võimalus likvideerimise lõpparuande vaidlustamiseks ja uue likvideerimise lõpparuande või täiendava likvideerimise otsustamiseks. Seda saab otsustada kohus vähemalt 2/3 liikmete hagi alusel, kui likvideerimise lõpparuande koostamisel ei ole järgitud seaduse või põhikirja sätteid või üldkoosoleku otsuseid. Hagi saab esitada kahe kuu jooksul alates sellest ajast, kui liikmetele teatati võimalusest likvideerimise lõpparuandega tutvuda.

Paragrahvi 51 lõike 3 muutmine

Muudatuse eesmärk on täpsustada lõpetatud mittetulundusühingu tegevuse jätkamise korral äriregistrile esitatava avalduse allkirjastavate isikute ringi ja avaldusele lisatavate dokumentide loetelu. Muudatusega nähakse ette, et tegevuse jätkamise avalduse peab allkirjastama lisaks likvideerijale ka iga valitud uus juhatuse liige, kes annab sellega ühtlasi oma nõusoleku enda valimiseks ühingu juhatusse. Muudatusega nähakse ette, et kandeavaldusele tuleb lisada ka tegevuse jätkamise aluseks olev liikmete otsus, üldkoosoleku protokoll või hääletusprotokoll.

Seaduse täiendamine paragrahviga 51¹

Seadust täiendatakse paragrahviga 51¹, millega reguleeritakse registrist kustutatud mittetulundusühingu tegevuse jätkamist. Sättega määratakse ära, et mittetulundusühingu tegevuse jätkamise võib otsustada üldkoosolek ja selline otsus on vastu võetud, kui selle poolt on oma hääle andnud üle 2/3 üldkoosolekul osalenud või esindatud liikmetest. Võimalust

sellisel viisil tegevust jätkata saab kasutada siis, kui mittetulundusühing on registrist kustutatud äriregistri seaduse § 59 või 60 alusel, seega üksnes juhul, kui mittetulundusühing kustutati majandusaasta aruande esitamata jätmise tõttu või kohustusliku kontaktisiku määramata jätmise tõttu.

Paragrahvi 53 kehtetuks tunnistamine

Paragrahv 53 tunnistatakse kehtetuks, kuna mittetulundusühingu registrist kustutamise regulatsioon tuleneb edaspidi äriregistri seadusest ja ei ole vajadust mittetulundusühingute registrist kustutamise erisätete järele. Kõigi eraõiguslike juriidiliste isikute registrist kustutamine toimub samadel alustel.

Paragrahvi 54 muutmine

Paragrahvi 54 lõike 2 muudatusega nähakse ette, et likvideeritud MTÜ dokumentide hoidja kohta tuleb registrisse kanda ka tema e-posti aadress. See peab lihtsustama likvideeritud MTÜ dokumentide hoidjaga kontakti leidmist.

Lõike 4 muudatusega täpsustatakse likvideeritud MTÜ dokumentidega tutvumiseks õigustatud isikute ringi ja tutvumise võimalusi. Muudetakse senist põhimõtet, mille kohaselt oli huvitatud isikul likvideeritud ühingu dokumentidega tutvumiseks vaja igal juhul pöörduda kohtu poole. Dokumentidega tutvumiseks tuleb huvitatud isikul esmalt pöörduda likvideeritud äriühingu dokumentide hoidja poole ning põhjendada õigustatud huvi olemasolu. Kui dokumentide hoidja keeldub võimaldamast likvideeritud MTÜ dokumentidega tutvuda, siis jääb huvitatud isikule võimalus pöörduda hagita menetluses avaldusega kohtu poole. Muudatusega sätestatakse ka tähtjad, mille jooksul on huvitatud isikul õigus hagita menetluse avaldusega kohtu poole pöörduda. Sarnaselt muude teabe andmisest keeldumise juhtudega (vt analoogia korras ÄS § 166 lg 3) on võimalik seda õigust kasutada kahe nädala jooksul arvates keeldumise saamisest või nelja nädala jooksul alates taotluse esitamisest, kui sellele ei ole vastatud.

Paragrahvi 75 muutmine

Paragrahvis 75 sisaldub muudatus, mille järgi on edaspidi mittetulundusühingute ja sihtasutuste register äriregistri osa. Tegemist on muudatusega, millega ühtlustatakse eraõiguslike juriidiliste isikute registripidamise sätteid. Äriregistri seadusega luuakse ühtne registriregulatsioon, mis kohaldub ka mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrile. Muudatusega ei kaasne suuremaid infotehnoloogilisi uuendusi, kuna mõlemad registrid, nii äriregister kui mittetulundusühingute ja sihtasutuste register, moodustavad ühe infosüsteemi ja on ka praegu infotehnoloogiliselt üks register. Mõlemad registrid on juriidilistele isikutele kättesaadavad ühtse veebiplatvormi, e-äriregistri kaudu.

Paragrahvide 76–89¹ kehtetuks tunnistamine

Paragrahvid 76–89¹ tunnistatakse kehtetuks, kuna mittetulundusühingute ja sihtasutuste register saab äriregistri alamregistriks. Kõik registrit reguleerivad sätted sisalduvad äriregistri seaduses ja ei ole vajadust neid eraldi mittetulundusühingute seaduses sätestada.

Paragrahvi 111² muutmine

Paragrahvis 111² asendatakse viide äriseadustiku §-le 82 viitega äriregistri seaduse §-le 51. Sisulist muudatust ei kaasne.

§ 90. Notariaadiseaduse muutmine

Notariaadiseaduse muudatused on tingitud justiitsministri määruse volitusnormi viimisest äriseadustikust äriregistri seadusesse ja kontaktisiku regulatsiooni viimisest äriseadustiku §-st 63¹ äriregistri seaduse § 24.

§ 91. Pankrotiseaduse muutmine

Paragrahvi 29 muutmine

Lõiget 1 täiendatakse viitega juriidilise isiku lõppemisele. Kui üldised juriidilise isiku lõppemise alused viiakse eelnõuga eriseadustest tsiviilseadustiku üldosa seadusesse, siis pankrotimenetluses juriidilise isiku lõppemise alused on põhjendatud jätta pankrotiseadusesse. TsÜS § 39 p 9 võimaldab juriidilise isiku lõpetamist muul seaduses sätestatud alusel, milleks on pankrotimenetluses PankrS § 29 lg 1 ja PankrS § 158 lg 4.

Pankrotiseaduse § 29 lg 1 reguleerib olukorda, kus pankrotimenetlus lõpeb pankroti välja kuulutamata raugemise tõttu. Sellisel juhul asendab tavapärasest lõpetamise otsust seesama kohtu määrus, millega pankrotimenetlus lõpetatakse raugemise tõttu. Kui pankrotimenetlus lõpeb, kuna ei ole vara pankrotimenetluse kulude katteks, ei saa olla ka võimalik, et juriidilise isiku tegevus jätkuks, ja kohtu menetluse lõpetamise määruse tegemisega saab ka juriidilise isiku lõppenuks lugeda.

Paragrahvi 29 lõike 8 muudatusega nähakse ette, et avalduse juriidilise isiku registrist kustutamiseks esitab ajutine haldur, kes kinnitab selles avalduses, et ei esine takistusi registrist kustutamiseks.

Paragrahvi 29 täiendatakse lõikega 9¹ seoses osaühingu minimaalse osakapitali nõude ja osaühingu sissemakseta asutamise võimaluse kaotamisega. Praegu sätestab PankrS § 29 lg 9 võimaluse nõuda ajutise halduri tasu ja kulutuste tasumist osanikult, kes ei ole sissemakset teinud, kui nõuet ei õnnestu rahuldada võlgniku muu vara arvelt. Nõue on piiratud tegemata sissemakse suurusega.

Lisatav lõige 9¹ sätestab võimaluse nõuda osanikult ajutise halduri tasu ja kulutuste katmist, kui osaühingu osakapital on alla 2500 euro ja juriidilise isiku varast selle nõude rahuldamiseks ei piisa. Kuigi miinimumkapitali kaotamisega ei ole enam seadusega sätestatud osakapitali minimaalset suurust, ei võta see osanikelt ära vastutust kohase suurusega osakapitali loomiseks. Ei ole küll formaalset takistust luua osaühing, mille osakapital on 1 euro või 1 sent, kuid sellise osaühingu osanik peab arvestama, et seadus eeldab, et tema osaühing ei ole piisavalt kapitaliseeritud ja pankrotimenetluse raugemisel vara puudumise tõttu tuleb tal tekkinud kulud ise kinni maksta. Sättega soovitakse vältida olukorda, kus osaühingul ei ole vahendeid ajutise halduri tasu maksmiseks ja nõuet ei saa enam esitada ka osaniku vastu, nagu see praegu on võimalik vähemalt sissemakseta asutatud osaühingute puhul. Seetõttu on lisatava sätte kohaselt ajutisel halduril õigus nõuda osaühingu osanikelt tasu ja kulutuste hüvitamist kuni 2500 euro ulatuses, kui osaühingu osakapital on alla 2500 euro. Eelduseks on, et juriidilise isiku vara arvelt ei õnnestu ajutisel halduril oma nõuet rahuldada. Teiseks eelduseks on, et osaühingu osakapital on alla 2500 euro ning osanikelt saab nõuda osakapitali ja 2500 euro vahele jäävas ulatuses tasu ja kulutuste hüvitamist. Lõiget 10 täiendatakse viitega uuele lõikele 9¹, millele kohaldub sarnaselt lõikega 9 ajutise halduri õigus esitada tasu ja kulutuste hüvitamiseks avaldus kohtule ja kohus lahendab avalduse määrusega.

Paragrahvi 158 lõike 4 muutmine

Paragrahvi 158 lõiget 4 täiendatakse kolmanda lausega, mille järgi loetakse juriidilisest isikust võlgnik lõpetatuks, kui kohus otsustab lõpetada pankrotimenetluse raugemise tõttu. Üldjuhul saavad pankrotimenetluses otsustada juriidilise isiku lõpetamise võlausaldajad üldkoosolekul pärast pankroti väljakuulutamist. PankrS § 29 lg 1 muudatuse tulemusel loetakse juriidiline isik lõpetatuks, kui pankrotimenetlus on enne pankroti väljakuulutamist lõpetatud raugemise tõttu. Kolmandat olukorda, kus pankrot on küll välja kuulutatud, kuid menetlus lõpetatakse samuti raugemise tõttu, reguleerib PankrS § 158 lg 4. Selles olukorras samuti ei ole võimalik, et juriidiline isik saab enam tegevust jätkata. Selle otsuse tegemise võimalus oli võlausaldajate üldkoosoleku pädevuses. Siis, kui kohus otsustab pankrotimenetluse raugemise tõttu lõpetada, peab sellega lõpetatama ka juriidiline isik, seega asendab kohtu menetluse lõpetamise määrus tavapäraselt juriidilise isiku lõpetamise otsust.

Paragrahvi 160 muutmine

Paragrahvi 160 täiendamine lõikega 4 on sarnase eesmärgiga § 29 lõike 8 muudatustega.

§ 92. Raamatupidamise seaduse muutmine

Paragrahvide 14¹ ja 26 muutmine

Eelnõuga muudetakse raamatupidamise terminoloogiat äriseadustikus. Muudatused on tingitud praktilisest vajadusest asendada sõna lõppbilanss sõnaga lõpparuanne. Kehtiva seaduse järgi peab audiitor kontrollima lõppbilanssi ja vara jaotusplaani. Hetkel ei ole selge, millise aruande alusel audiitorid peaksid seda tegema. Vara jaotusplaan peaks olema lõpparuande osa, kuna siis saaks lõpparuande koostamisel lähtuda raamatupidamisstandardist ning auditeerimisel auditi (ülevaatus) standardist. Kui tegemist ei oleks lõpparuande osaga, tuleks luua selle koostamise põhimõtted ning määrata eristandard, mille alusel audiitor saaks seda kontrollida. Kui asendada sõna lõppbilanss lõpparuandega, on arusaadavam, mis standardeid tuleks kasutada selle koostamisel ning kontrollimisel. Äriseadustiku muutmine toob kaasa ka raamatupidamise seaduse muutmise, kuna raamatupidamise seaduses kasutatakse samuti mõistet lõppbilanss. Raamatupidamise seaduses tuleb muuta § 14¹ lõiget 3 ning § 26 lõiget 3 selliselt, et sõna lõppbilanss asendatakse sõnaga lõpparuanne.

Paragrahvi 25 muutmine

Muudatus on tingitud ÄS-i osanikele lisatud kohustusest juhatuse puudumisel esitada majandusaasta aruanne. Selleks peab ka osanikel raamatupidamise seaduses olema õigus majandusaasta aruanne allkirjastada.

§ 93. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse muutmine

Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse § 27 lõike 2 muudatus on tingitud justiitsministri määruse volitusnormi viimisest äriseadustikust äriregistri seadusesse. Tekstiosa „äriseadustiku § 67 lõike 4 punkti 1“ asendatakse tekstiosaga „äriregistri seaduse § 7 lõike 2 punkti 1“. Sisulist muudatust ei kaasne.

§ 94. Riigilõivuseaduse muutmine

Paragrahvide 23 ja 24 muutmine

Mõlema sätte lõike 1 punkti 1 muutmine on tingitud äriseadustiku sätete, millele need viitavad, kehtetuks tunnistamisest ja nende sisu toomisest riigilõivuseadusesse.

Seaduse 5. peatüki 2. jao muutmine

Seaduse 5. peatüki 2. jao muutmine, §-d 62–68¹, on tingitud mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri ühendamisest äriregistriga. Kui seni olid jaotised registripõhised, siis nüüd ühendregistri puhul, et riigilõivud erinevatele juriidilise isiku liikidele ei muutuks, peavad jaotised olema juriidilise isiku liikide põhised, seega on vajalik eristus äriühingute ja FIE-de ning ülejäänud eraõiguslike juriidiliste isikute riigilõivude vahel.

2. jao 1. jaotise pealkiri muudetakse nii, et sätted puudutavad ainult äriühingute, välismaa äriühingu filiaalide ja FIE-de riigilõive, vastavalt muudetakse ka seotud paragrahvide pealkirju (§-d 62 ja 63).

Paragrahvi 62 lõike 4 lisamisega nähakse ette registrisse ennistamise kande tegemise eest riigilõiv 200 eurot.

Seadust täiendatakse paragrahviga 62¹, millega nähakse ette ärinime broneerimise eest riigilõiv 150 eurot. Säte on seotud ÄS-i täiendamisega §-ga 15¹, millega viiakse seadusesse sisse ärinime broneerimise võimalus.

Paragrahvi 63 lõike 4 ja paragrahvi 64 lõike 5 lisamisega nähakse ette täiendav riigilõiv, kui paragrahvis 63 või 64 nimetatud kande tegemist taotletakse kindlal kuupäeval. Sellise kande tegemise eest nähakse ette kahekordne riigilõiv.

2. jao 2. jaotise pealkiri muudetakse nii, et sätted ei käiks enam mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri kohta, vaid kõigi muude eraõiguslike juriidilise isiku liikide kohta. Muude all on silmas peetud neid, kes ei ole hõlmatud eelmise jaotisega, ehk siis kõiki eraõigusliku juriidilise isiku liike, välja arvatud äriühingud, välismaa äriühingu filiaalid ja FIE-d.

Paragrahvi 66 muudatused tulenevad ametiühingute ja erakondade kui iseseisvate juriidilise isiku liikide määratlemisest senise mittetulundusühingu alaliigi asemel, seetõttu tuleb need eraldi välja tuua. Paragrahvi 66 täiendamisega lõigetega 2¹ ja 4 nähakse ette registrisse ennistamise kande tegemise eest riigilõiv 200 eurot ja kindlal kuupäeval kande tegemise taotlemise eest kahekordne riigilõiv.

Paragrahvide 67 ja 68¹ täiendustega nähakse ette usulise ühenduse ja maaparandusühistu registrisse ennistamise kande tegemise eest riigilõiv 200 eurot ja kindlal kuupäeval kande tegemise taotlemise eest kahekordne riigilõiv. Korterühistu puhul on ette nähtud ainult kindlal kuupäeval kande tegemine (§ 68 lg 2), sest korteriühistu kustutamine registrist on võimalik ainult koos korteriomandite registriosade sulgemisega ja seetõttu ei ole võimalik ka korteriühistu ennistamine registrisse samadel alustel teiste juriidiliste isikutega. Samuti muudetakse sätete pealkirju, et säte puudutab usulise ühenduse, korteriühistu või maaparandusühistu kohta kande tegemist.

§ 95. Sihtasutuste seaduse muutmine

Paragrahvi 1 muutmine

Paragrahvi 1 lg-t 2 TsÜS § 45 lg 2 eeskujul täiendatud lõiget 2 ka nii, et sihtasutuse (õigusvõime) lõpp ei oleks seotud üksnes tema registrist kustutamisega, vaid ka vara puudumisega (nagu on käsitlus nt Saksa õiguses). See võimaldaks õigussuhteid paindlikult käsitleda ka registrist kustutatud isikute puhul, mh vältida kohtumenetluse lõppemist ainuüksi registrist kustutamise tagajärjel. Samuti ei muudaks see vara peremeheks ka teoreetiliselt, vaid üksnes raskendaks käsutamist. Kui pärast registrist kustutamist selgub siiski, et sihtasutusel oli vara, tekib küsimus, kellele see vara kuulub, kui sihtasutuse õigusvõime lõpeb registrist kustutamisega. Täiendavaks likvideerimiseks on võimalik registrisse ennistamine, kuid sihtasutuse õigusvõime peab vara olemasolust tingituna olema säilinud, et saaks sihtasutuse täiendavaks likvideerimiseks registrisse ennistada.

Paragrahvi 11 muutmine

Paragrahvi 11 lg-t 1 on muudetud lähtudes sellest, et registriandmed tulenevad äriregistri seadusest. Lõige 3 tunnistatakse kehtetuks kui tarbetult koormav, kuna sihtasutusel ei ole kapitalinõudeid ega kontrollita ka vara üleandmisega seonduvat. Seega pole ka vastavaid andmeid registripidajale esitada vaja. Lõige 4 tunnistatakse kehtetuks, kuna see sisaldub äriregistri seaduse eelnõus.

Paragrahvi 14 muutmine

Paragrahvi 14 muutmise tulemusel jäävad sättesse üksnes need andmed, mis on kohustuslik esitada, et saaks sihtasutuste registrisse kande teha. Registrisse kantakse sihtasutuse nimi, asukoht, aadress ja elektronposti aadress, juhatuse liikmed, asutamise aeg, põhikirja jõustumise aeg, majandusaasta algus ja lõpp.

Lõikes 5 viidatakse uuele volitusnormile (ÄRS § 7 lg 2 p 1) senise äriseadustikust tuleneva asemel.

Paragrahvi 34 muutmine ja täiendamine

Paragrahvi 34 lg 2² näeb ette, et erahuvides tegutseval nõukoguta sihtasutusel kinnitaks majandusaasta aruande juhatus ise, vajalikuks ei ole peetud asutajate sekkumist sihtasutuse igapäevasesse tegevusse.

Paragrahvi 34¹ kehtetuks tunnistamine

Paragrahv 34¹ tunnistatakse kehtetuks, kuna selle sisu on kajastatud kõigi eraõiguslike juriidiliste isikute kohta ühiselt äriregistri seaduses.

Paragrahvi 46 muutmine

Paragrahvi 46 lg 1 p 3 muutmise eesmärgiks on välistada sundlõpetamise aluste hulgast olukord, kus nõukogu ei ole võtnud vastu otsust sihtasutuse lõpetamise kohta, kuigi põhikirja alusel oli sellekohase otsuse vastuvõtmine kohustuslik. Põhikiri on käsitatav tehinguna ning vabatahtlikult võetud lõpetamise kohustuse rikkumine ei peaks viima mitte ühingu sundlõpetamiseni, vaid andma ühingusiseselt õiguse nõuda kohustust rikkuvalt juhtorgani liikmelt kohustuse täitmist (tahteavalduse tegemist) ja/või kahju hüvitamist. Sundlõpetamise aluseks peavad olema üksnes need alused, mis teenivad eesmärki tagada õiguskäibest selliste

juriidiliste isikute kõrvaldamine, mille tegevus või struktuur riivab olulist ühinguvälist avalikku huvi ning mille puhul muud meetmed avaliku huvi kahjustamise lõpetamiseks ei ole andnud tulemusi, st puudused on kas kõrvaldamatud või jäetakse kõrvaldamata sundlõpetamise otsustamisele eelnevas hoiatusmenetluses. Ka Riigikohtu praktikas on viidatud, et ühingu sundlõpetamine on äärmuslik abinõu, millega kaasnevad rasked õiguslikud tagajärjed (RKTKo 3-2-1-153-12 p 10). Sellest tulenevalt ei ole põhjendatud lugeda sundlõpetamise aluseks aluseid, mis tulenevad juriidilise isiku sisemises organisatsioonis sõlmitud kokkulepetest, eelkõige põhikirjas või ühingulepingus ettenähtud juhtudest.

Paragrahvi 47 muutmine

Paragrahvi 47 lg 4 tunnistatakse kehtetuks sarnaselt teiste eraõiguslike juriidiliste isikutega. See tähendab, et lõpetamise kanne registris ei ole enam konstitutiivne, vaid deklaratiivne. Tähtajaline sihtasutus tuleb lugeda automaatselt lõpetatuks tähtaja möödumisel. Sundlõpetamise kanne ei peaks samuti olema konstitutiivne, vaid sellele peaks saama tugineda sarnaselt teiste kannetega, tagades nii suurema käibekindluse registrit usaldavatele isikutele.

Seaduse täiendamine paragrahviga 52¹

Sihtasutused on samadel alustel raamatupidamiskohustuslased mis äriühingud. See tähendab, et ka siis, kui sihtasutus on otsustanud lõpetamise, kehtivad talle edasi samad raamatupidamise ja aruannete esitamise reeglid, mis äriühingutele. Seni ei ole seda kehtivas seaduses selgelt välja toodud, see kajastub üksnes raamatupidamist reguleerivates õigusaktides. Selguse huvides lisatakse ka sihtasutuste seadusesse äriühingute omale sarnane regulatsioon, mis toob selgelt välja, millal ja milliseid aruandeid tuleb esitada, kui on otsustatud sihtasutuse lõpetamine ja algab selle likvideerimine.

Täpsemad selgitused on toodud siinse eelnõuga mittetulundusühingute seaduse §-s 46¹ tehtavate muudatuste selgituste juures.

Seaduse täiendamine paragrahviga 55¹

Paragrahvis 55¹ sätestatakse nõuded likvideerimise lõpparuandele sarnaselt äriühingutega.

Täpsemad selgitused on toodud siinse eelnõuga mittetulundusühingute seaduse §-s 49¹ tehtavate muudatuste selgituste juures.

Paragrahvi 53 muutmine

Paragrahvi 53 lõike 2 muutmisega ühtlustatakse võlausaldajatele kehtestatud nõuetest teatamise tähtaega sihtasutuse likvideerimisel ning nähakse ette kapitaliühingutele sarnane nelja kuu pikkune tähtaeg arvates likvideerimisteate avaldamisest. Kehtiva regulatsiooni kohaselt tuleb võlausaldajatel esitada omad nõuded kahe kuu jooksul likvideerimisteate avaldamisest.

Paragrahvi 54 muutmine

Muudatuse eesmärk on ühtlustada ühinguliikide lõikes võlausaldajatele antavat tähtaega teatada oma nõuetest likvideeritava ühingu vastu. Muudatusega nähakse ette, et võlausaldajad peavad teatama oma nõuetest nelja kuu jooksul likvideerimisteate avaldamisest. Kehtiva regulatsiooni kohaselt tuleb võlausaldajatel esitada omad nõuded kahe kuu jooksul likvideerimisteate avaldamisest.

Paragrahvi 56 muutmine

Muudatuse eesmärk on ühtlustada eraõiguslike juriidiliste isikute likvideerimisel õigustatud isikute vahel vara väljajagamisele kehtivat ajalist piirmära. Sellest tulenevalt asendatakse seni kehtiv viie kuu pikkune vara väljajagamist piirav tähtaeg kuue kuu pikkuse tähtajaga. Tähtaega arvestatakse arvates sihtasutuse lõpetamise registrisse kandmisest ja likvideerimisteate avaldamisest.

Seaduse täiendamine paragrahviga 57¹

Seadust täiendatakse paragrahviga 57¹, millega reguleeritakse registrist kustutatud sihtasutuse tegevuse jätkamist. Sättega määratakse ära, et sihtasutuse tegevuse jätkamise võib otsustada sihtasutuse nõukogu ja selline otsus on vastu võetud, kui selle poolt on oma hääle andnud üle 2/3 nõukogu liikmetest. Võimalust sellisel viisil tegevust jätkata saab kasutada siis, kui sihtasutus on registrist kustutatud äriregistri seaduse § 59 või 60 alusel, seega üksnes juhul, kui sihtasutus kustutati majandusaasta aruande esitamata jätmise tõttu või kohustusliku kontaktisiku määramata jätmise tõttu.

Paragrahvi 58 kehtetuks tunnistamine

Paragrahv 58 tunnistatakse kehtetuks, kuna sihtasutuse registrist kustutamise regulatsioon tuleneb edaspidi äriregistri seadusest ja ei ole vajadust sihtasutuse registrist kustutamise erisätete järele. Kõigi eraõiguslike juriidiliste isikute registrist kustutamine toimub samadel alustel.

Paragrahvi 59 muutmine

Paragrahvi 59 lõike 2 muudatusega nähakse ette, et likvideeritud sihtasutuse dokumentide hoidja kohta tuleb registrisse kanda ka dokumentide hoidja e-posti aadress. See peab lihtsustama likvideeritud sihtasutuse dokumentide hoidjaga kontakti leidmist.

Lõike 4 muudatusega täpsustatakse likvideeritud sihtasutuse dokumentidega tutvumiseks õigustatud isikute ringi ja tutvumise võimalusi. Muudetakse senist põhimõtet, mille kohaselt oli huvitatud isikul likvideeritud ühingu dokumentidega tutvumiseks vaja igal juhul pöörduda kohtu poole. Dokumentidega tutvumiseks tuleb huvitatud isikul esmalt pöörduda likvideeritud äriühingu dokumentide hoidja poole ning põhjendada õigustatud huvi olemasolu. Kui dokumentide hoidja keeldub võimaldamast likvideeritud sihtasutuse dokumentidega tutvuda, siis jääb huvitatud isikul võimalus pöörduda hagita menetluses avaldusega kohtu poole. Muudatusega sätestatakse ka tähtajad, mille jooksul on huvitatud isikul õigus hagita avaldusega kohtu poole pöörduda. Sarnaselt muude teabe andmisest keeldumise juhtudega (vt analoogia korras ÄS § 166 lg 3) on võimalik seda õigust kasutada kahe nädala jooksul arvates keeldumise saamisest või nelja nädala jooksul alates taotluse esitamisest, kui sellele ei ole vastatud.

§ 96. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmine

Paragrahvi 218 täiendamine lõikega 2¹

Paragrahvi 218 lg 2¹ eesmärk on täpsustada, et registrimenetluses ei kohaldu lepingulisele esindajale muud kohtumenetluse esinduspiirangud, eelkõige magistrikraadi nõue. Selgelt võiks ette näha, et registrimenetluses maakohtus kandeavalduse lahendamiseni võib esindajaks olla

ükskõik milline teovõimeline isik, st TsMS § 218 piirangud lepingulise esindaja kohta ei kohaldu (nagu Saksamaal FamFG § 378 lg 1). Sättesse on lisatud täpsustus, et määruskaebuse menetluses, kus võivad esile kerkida keerulisemad õiguslikud küsimused, see erand ei kehti ja lähtuda tuleb TsMS-i üldistest esinduse reeglitest.

Paragrahvi 317 muutmine

Paragrahvi 317 lõikes 1¹ asendatakse viide äriseadustiku §-le 63¹ viitega äriregistri seaduse §-le 24.

Paragrahvi 428 lõike 1 punkti 5 muutmine

Paragrahvi 428 lg 1 p-st 5 on välja jäetud menetluse lõpetamise alusena juriidilise isiku lõppemine õigusjärgluseta. Seda sätet on praktikas kuritarvitatud võimaliku võlgadest vabanemise instrumendina, saavutades seda eriti kombinatsioonis pankrotimenetlusega eraõigusliku juriidilise isiku kiire registrist kustutamise läbi⁸. Kõrgemas kohtuastmes tähendab menetluse lõpetamine ühtlasi alama astme kohtulahendite tühistamist (TsMS § 431 lg 2), samuti välistab menetluse lõpetamine samas asjas uuesti kohtusse pöördumise (TsMS § 432). Eelnõuga on pakutud välja võimalus piirata eraõiguslike juriidiliste isikute registrist kustutamist, kui kohtumenetlus on pooleli. Samas ei saa siiski välistada võimalust, et kustutamine toimub. Siiski ei peaks sellega kaasnema menetluse lõppemist ja võimatust uuesti kohtusse pöörduda. Pakutud ei ole konkreetset tagajärge maakohtu menetluse jaoks, sest see sõltub menetluse olemusest ja registrist kustutatud juriidilise isiku rollist seal. Tõenäolisemaks variandiks võiks olla hagi läbi vaatamata jätmise perspektiivituse tõttu TsMS § 423 lg 2 p 1 või 2 alusel. TsMS § 643 lg 1 või § 682 lg 1 täiendatakse vastavalt apellatsioonkaebuse või kassatsioonkaebuse läbi vaatamata jätmise alusega, kui menetlusosalise õigusvõime lõpeb kõrgemas kohtuastmes ja see takistab asja edasist menetlust.

Paragrahvi 592 lõike 2 muutmine

Paragrahvi 592 lg-s 2 täpsustatakse registreid puudutavate sätete eeliskohaldamist viitega registreid reguleerivatele seadustele.

Paragrahvi 593 täiendamine lõikega 5

Paragrahvi 593 täiendatakse lg-ga 5, mis täpsustaks kandeavalduse tagasivõtmise õiguslikku tähendust tagasivõtmisena.

Paragrahvi 595 muutmine

Paragrahvi 595 lõike 2 punktis 1 on täpsustatud, et kohtunikuabi võib asja lahendada siiski ka välisriigi õigusele tuginedes, kui selle kohta on olemas Eesti-sisene praktika või kui sellest ei sõltu oluliselt asja lahendamine. Eelkõige puudutab see toiminguid välisriigi eraõiguslike juriidiliste isikute osalusel, mille kõigi puhul oleks ebapraktiline pöörduda kohtuniku poole. Eriti kui tegemist ei ole õigusemõistmisega kitsamas (põhiseaduse) mõttes. Kohtuniku lahendada peaksid jääma vaid keerukaimad asjad.

⁸ Vt selle kohta RKTkm 20.11.2013, 3-2-1-125-13, p 13.

Lõike 2 p-ga 5¹ täiendamise eesmärgiks on tagada regulatsiooni parem kooskõla PS § 48 lg-ga 4, mille järgi ainult kohus võib õiguserikkumise eest ühingu, liidu või erakonna tegevuse lõpetada või peatada, samuti teda trahvida. Kuna kohtu tegevus selle sätte mõttes eeldab kohtuniku tegevust, on pakutud välja võimalus lubada kohtunikuabil määrata trahv piiratud ulatuses.

Seadustiku täiendamine §-ga 595¹

Paragrahvi 595¹ eesmärk on reguleerida registrisekretäri pädevust ja tegevust TsMS-s koos kohtunikuabi omaga terviklikult. Sisuliselt ei ole tegu uue normiga, vaid selle lg 1 on pärit ÄS § 525 lg-st 2 ning lg-d 2 ja 3 kodukorra §-dest 14 ja 15.

Lõike 1 punktides 1-6 on nimetatud registrisekretäri ülesanded, mis puudutavad kohtumenetluse korda ja mida saab sätestada üksnes seaduses. Lõike 1 punkt 7 viitab KS § 42 lg 1 alusel kehtestatud justiitsministri määrusele „Kohtu registriosakonna kodukord“, milles pannakse paika registrisekretäri muud ülesanded ja nende täitmise kord. Muud määrusega paika pandavad ülesanded saavad olla vaid need, mis ei puuduta kohtumenetluse korda, kuna kodukord ei või sisaldada kohtumenetluse korda puudutvaid sätteid KS § 42 lg 3 järgi.

Paragrahvi 596 täiendamine lõigetega 1¹ ja 5

Paragrahvi 596 lg 1¹ võimaldab ka registrimenetluses isikute isiklikku ärakuulamist, kui kohus peab seda vajalikuks asjaolude selgitamiseks sarnaselt muude kohtumenetlustega. Isiklik ärakuulamine ei pea toimuma füüsilise kohaloluga ärakuulamisena, vaid võib toimuda ka muudel võimalikel viisidel.

Paragrahvi lg-ga 5 täiendamise eesmärk on selgelt ette näha kandemääruse vormistamine kohtu algatusel tehtud kannete kohta ning ka selle põhjendamise kohustus, kuna seda saab vaidlustada (TsMS § 599).

Paragrahvi 599 muutmine

Paragrahvi 599 lg-s 1 on olulise muudatusena välja pakutud taastada üldine võimalus vaidlustada registriasjades puuduste kõrvaldamise määrusi ka siis, kui tähtaeg puuduste kõrvaldamiseks anti lühem kui kuus kuud. Sellise erandi ettenägemine on põhjendatud, arvestades registriasjade eripära, vajadust saada kiirem selgus õigusküsimuses, mitte oodata n-ö negatiivset otsust. Vältimaks kaebeõiguse kumuleerumist, lisatakse paragrahvi lg 2, mis piirab samadel asjaoludel asja teistkordset vaidlustamist kandeavalduse rahuldamata jätmisel.

Paragrahvi 601 muutmine

Paragrahvi 601 muutmise eesmärgiks on kaotada registripidaja trahvimise võimalus ebaõigete andmete esitamise eest, kuna ebaõigete andmete registripidajale esitamise eest on nagunii KarS §-s 281 ette nähtud kriminaalvastutus. Sellest tulenevalt tuleb lg-st 1 jätta välja sõnad „registrisse on kantud valeandmeid“. Registripidajal on õigus trahvida, kui andmed, mis seaduse kohaselt tuleb registrisse kanda või registripidajale esitada, on jäetud esitamata.

Seejuures tuleb eristada ebaõigete andmete esitamist (mis on kuritegu KarS § 281 kohaselt) ja andmete ebaõigeks muutmist. Näiteks kui juriidiline isik teatab registrile aadressi, mis esitamise ajal on tema tegelik aadress, siis ei ole tegemist ebaõigete andmete esitamisega KarS § 281 tähenduses isegi siis, kui see info muutub hiljem valeks, sest andmete esitamise ajal oli

info õige. Küll aga on olukorras, kus registris on aadress valeks muutunud, tegemist registripidajale esitamata andmetega (uus aadress) TsMS § 601 lg 1 tähenduses.

Samuti muudetakse kehtivas seaduses lõigetega 1 ja 5 vastuolus olevat lõiget 4, mille järgi kui kohus peab esitatud vastuväidet põhjendatuks, tühistab ta oma varasema määruse või vähendab trahvi. Tegelikult pole selles faasis ju veel trahvi määratud, vaid on tehtud alles hoiatus ning esitatud vastuväide. Kui vastuväide on põhjendatud, siis trahvi ei määratagi ja hoiatus tühistatakse. Lõige 4 oleks asjakohane vaid korduva trahvi määramisel, kui varem vastuväidet ei ole esitatud, kuid seda reguleerib lg 6.

Paragrahvide 643 ja 682 muutmine

Paragrahvi 643 lg 1 ja § 682 lg 1 muutmine on tingitud § 428 lg 1 p 5 muutmisest (vt selle põhjendusi). Kohtumenetluse pooleks oleva eraõigusliku juriidilise isiku registrist kustutamine apellatsioon- või kassatsioonimenetluses ei peaks tooma kaasa alama astme kohtu otsuse või otsuste tühistamist, vaid üksnes kaebuse läbi vaatamata jätmise, kui poole õigusvõime lõppemine takistab asja edasi lahendamist.

§ 97. Tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmine

Paragrahvi 37 muutmine

Paragrahvi 37 lõikesse 2 lisatakse teine lause, mille järgi võib pankroti väljakuulutamisel esitada nõude juriidilise isiku nimel üksnes pankrotihaldur. Juriidiliste isikute liikide kohta käivates eriseadustes on vastav säte olemas ja tsiviilseadustiku üldosa seadusest puudumisel võiks olla küsitav, mis on sellise erisuse eesmärk. Kuna vastav säte peab kehtima kõigile juriidilistele isikutele ühtemoodi, siis lisatakse ka tsiviilseadustiku üldosa seadusesse, et pankroti väljakuulutamisel võib nõude esitada juriidilise isiku nimel üksnes pankrotihaldur.

Paragrahvi 40 muutmine

Paragrahvi 40 lg 1 p 5 muudatusega ühtlustatakse juriidilise isiku sundlõpetamise aluste süsteemi ja sätestatakse seni ÄS § 59 lg-s 6 sätestatud äriühingu sundlõpetamise alus juriidiliste isikute sundlõpetamise üldise alusena. Olukorras, kus juhatuse seaduse nõuetele mittevastavuse kui sundlõpetamise aluse alla kuuluvaks saab pidada ka juhatuse või seda asendava organi volituste lõppemist, siis sõnastatakse TsÜS § 40 lg 5 senine alus juhatuse seaduse nõuetele mittevastavuse aluse peamise alaliigina. Arvestades juriidilise isiku liigi kohta käivates seadustes tehtud üldist viidet muude seaduses sätestatud sundlõpetamise aluste kohaldatavusele (seega ka TsÜS alustele), siis korduste vältimiseks jäetakse juriidilise isiku liigi kohta käivatest seadustest välja senise TsÜS § 40 lg 5 sundlõpetamise aluse kordused, eelkõige ÄS § 203 lg 1 p 2; § 366 lg 1 p 3; TüS § 76 lg 1 p 2.

Paragrahvi 45 täiendamine lõikega 1¹, lõike 2 muutmine

Paragrahvi 45 täiendatakse lg-ga 1¹, mille järgi ei või eraõiguslikku juriidilist isikut registrist kustutada, kui ei ole kinnitust, et isik ei ole üheski kohtumenetluses või vahekohtumenetluses menetlusosaline, ja kui registrist kustutamine takistaks seda menetlust, st sunniks menetluse lõpetama või avalduse läbi vaatamata jätma.

Lõiget 2 on täiendatud osas, et juriidilise isiku (õigusvõime) lõpp ei oleks seotud üksnes tema registrist kustutamisega, vaid ka vara puudumisega (nagu on käsitlus nt Saksa õiguses). See

võimaldaks õigussuhteid paindlikult käsitleda ka registrist kustutatud isikute puhul, mh vältida kohtumenetluse lõppemist ainuüksi registrist kustutamise tagajärjel. Samuti ei muudaks see vara peremehetuks ka teoreetiliselt, vaid üksnes raskendaks käsutamist. Praktikas on probleemiks olukord, kus juriidiline isik, millel on vara, kustutatakse registrist. Kui kustutatud juriidiline isik on näiteks omanikuna kinnistusraamatus, siis tekib olukord, et vara muutub peremehetuks. Kui juriidilise isiku õigusvõime lõpp oleks seotud üksnes registrist kustutamisega, mitte vara olemasoluga, siis ei oleks juriidilisel isikul enam õigusvõimet ega sellest tulenevalt võimalust vara omada. Küsitavaks muutuks ka vara olemasolu tõttu täiendava likvideerimise läbiviimine, kui juriidilisel isikul ei oleks enam õigusvõimet vara omada.

Paragrahvi 46 muutmine

Paragrahvi 46 lg 2 muudatusega nähakse ette, et likvideeritud juriidilise isiku dokumentide hoidja kohta tuleb äriregistrisse kanda lisaks tema nimele ja elu- või asukohale ka dokumentide hoidja e-posti aadress. See peab lihtsustama likvideeritud äriühingu dokumentide hoidjaga kontakti saamist.

Seaduse täiendamine paragrahviga 167¹

Seadust täiendatakse aegumise peatumise erisättega, paragrahviga 167¹, mille järgi juriidilise isiku registrist kustutamise korral tema vastu olevate nõuete aegumine peatub. Muudatus on vajalik, kuna äriregistri seadusega lihtsustatakse juriidilise isiku registrist kustutamist likvideerimismenetlust läbi viimata ja täiendatakse tegevuse jätkamiseks registrisse ennistamise võimalusega.

Äriregistri seaduse kohaselt on võimalik neil juriidilistel isikutel, mis on registrist kustutatud majandusaasta aruande esitamata jätmise või kontaktisiku puudumise tõttu, võimalik end registrisse ennistada kolme aasta jooksul alates registrist kustutamisest. Selleks perioodiks, mis jääb registrist kustutamise ja registrisse ennistamise vahele, peatub juriidilise isiku vastu olevate nõuete aegumine. See on vajalik, et mitte tekitada olukorda, kus on võimalik võlausaldajate eest nõuete aegumistähtaja lõpuni vara varjata ja seejärel end registrisse ennistada.

Lisatud TsÜS § 167¹ kehtib kõigil juhtudel, kui isik on registrist kustutatud ja ennistatakse tagasi registrisse, seega nii tegevuse jätkamiseks kui ka täiendavaks likvideerimiseks ennistamisel.

§ 98. Tulundusühistuseaduse muutmine

Paragrahvi 7 muutmine

Paragrahvi 7 muudetakse tulenevalt äriregistri seaduse loomisest, kuna registriandmed sisalduvad seal, samuti sisaldub seal ka muu registriavalduse regulatsioon.

Paragrahvi 8 muutmine

Paragrahvi 8 punktid 2¹, 3, 5, 5¹ ja 7 tunnistatakse kehtetuks tulenevalt äriregistri seadusest, kuhu on koondatud kõik eraõiguslike juriidiliste isikute põhiregistriandmed. Tulundusühistuseaduse paragrahvis 8 on edaspidi nimetatud üksnes need registrikaardi andmed, mis on kohustuslikud registrisse kandmiseks. Punkti 2 muudetakse, sealt jäetakse välja eesmärk ja lisatakse kohustuslikuna elektronposti aadress. Tulundusühistul tuleb

kohustuslikuna registrisse kanda ärinimi, asukoht, aadress ja elektronposti aadress, põhikirja jõustumise aeg senise põhikirja kinnitamise aja asemel, kuna see oli eksitav, sest põhikiri jõustub registrikandega, mitte kinnitamisega. Lisaks tuleb registrisse kanda juhatuse liikmed ning majandusaasta algus ja lõpp.

Paragrahvi 31 muutmine

Paragrahvi 31 muutumine on tingitud vajadusest ühtlustada tulundusühistu reservkapitali kogumise regulatsioon osaühingu omaga. Seni kehtinud tulundusühistu piiramatul reservkapitali kogumise nõue ei ole põhjendatud. Tulundusühistul on edaspidigi reservkapitali kohustus ja selle minimaalne suurus on 1/10 osakapitalist, kuid põhikirjaga saab ette näha reservkapitali maksimaalse suuruse ja juhul, kui reservkapital saavutab põhikirjas ette nähtud suuruse, võib lõpetada reservkapitali suurendamise puhaskasumi arvelt.

Paragrahvi 61 muutmine

Paragrahvi 61 lõikes 5 asendatakse viide äriseadustiku §-le 61 viitega äriregistri seaduse §-le 49, mis reguleerib edaspidi avalduseta kande tegemist.

Paragrahvi 72 muutmine

Paragrahvi 72 täiendatakse lõikega 2², mille järgi on juhatusel kohustus esitada ka kinnitamata majandusaasta aruanne, kui üldkoosolek aruannet ei kinnita. Sarnane regulatsioon viiakse sisse ka teiste juriidiliste isikute tegevust reguleerivatesse seadustesse.

Paragrahvi 73 muutmine

Muudatuse eesmärk on vältida kordust tsiviilseadustiku üldosa seaduse §-s 39 sätestatud juriidilise isiku lõpetamise alustega. Eeltoodust tulenevalt muudetakse sätet selliselt, et sellest jäetakse välja lõpetamisaluste loetelu ning sätestatakse, et tulundusühistu lõpetatakse tsiviilseadustiku üldosa seaduse §-s 39 sätestatud alustel.

Paragrahvi 76 lõike 1 punkti 1 muutmine

Paragrahvi 76 lg 1 p 1 muutmise eesmärgiks on välistada sundlõpetamise aluste hulgast olukord, kus liikmed ei ole võtnud vastu otsust tulundusühistu lõpetamise kohta olukorras, kus põhikirja alusel oli sellekohase otsuse vastuvõtmine kohustuslik. Põhikiri on käsitatav mitmepoolse tehinguna ning vabatahtlikult võetud lõpetamise kohustuse rikkumine ei peaks viima mitte ühingu sundlõpetamiseni, vaid andma ühingusiseselt õiguse nõuda kohustust rikkuvast liikmelt kohustuse täitmist (tahteavalduse tegemist) ja/või kahju hüvitamist. Sundlõpetamise aluseks peavad olema üksnes need alused, mis teenivad eesmärki tagada õiguskäibest selliste juriidiliste isikute kõrvaldamine, mille tegevus või struktuur riivab olulist ühinguvälist avalikku huvi ning mille puhul muud meetmed avaliku huvi kahjustamise lõpetamiseks ei ole andnud tulemusi, st puudused on kas kõrvaldamatud või jäetakse sundlõpetamise otsustamisele eelnevas hoiatusmenetluses kõrvaldamata. Ka Riigikohtu praktikas on viidatud, et äriühingu sundlõpetamine on äärmuslik abinõu, millega kaasnevad rasked õiguslikud tagajärjed (RKTKo 3-2-1-153-12 p 10). Eeltoodust tulenevalt ei ole põhjendatud lugeda sundlõpetamise alusteks neid aluseid, mis tulenevad juriidilise isiku sisemises organisatsioonis sõlmitud kokkulepetest, eelkõige põhikirjas või ühingulepingus ettenähtud juhtudest.

Paragrahvi 77 muutmine

Paragrahvi 77 lg-t 3 muudetakse sarnaselt teiste eraõiguslike juriidiliste isikutega nii, et lõpetamise kanne registris ei oleks konstitutiivne, vaid deklaratiivne. Tähtajaline ühistu tuleb lugeda automaatselt lõpetatuks tähtaja möödumisel. Sundlõpetamise kanne ei peaks samuti olema konstitutiivne, vaid sellele peaks saama tugineda sarnaselt teiste kannetega, tagades nii suurema käibekindluse registrit usaldavatele isikutele.

Paragrahvi 81 muutmine

Muudatuse eesmärk on täpsustada dokumendid, mis tuleb esitada nii juhul, kui esitatakse avaldus likvideerija äriregistrisse kandmiseks, kui ka juhul, kui likvideerija vahetub või tema esindusõigus muutub. Nähakse ette, et registripidajale esitatavale avaldusele tuleb lisada kas liikmete otsus või üldkoosoleku protokoll.

Paragrahvi 84 muutmine

Paragrahvi muudatused on tingitud vajadusest viia tulundusühistuseaduses olevad raamatupidamise sätted kooskõlla raamatupidamise ja audiitorkontrolli reeglite ning terminitega.

Lõike 2 muudatus toob seadusesse uue mõiste „likvideerimisaruanne“ senise ebatäpse likvideerimise algbilansi ja seda selgitava aruande asemel. Likvideerimisaruande kinnitab üldkoosolek sarnaselt senisele algbilansi kehtestamisele ja sättesse on lisatud konkreetne tähtaeg likvideerimisaruande äriregistrile esitamiseks, milleks on neli kuud sarnaselt teiste juriidiliste isikutega.

Lõikes 3 on selgelt sätestatud, et lõpetamisotsuse vastuvõtmisel lõpeb seni kestnud majandusaasta ning algab uus, mis on tingitud raamatupidamise ja finantsarvestuse põhimõtete muutumisest. Kui tegutsevale juriidilisele isikule kohalduvad ühed raamatupidamise reeglid, siis pärast lõpetamisotsuse vastuvõtmist likvideerimisel finantsarvestuse põhimõtted muutuvad. Seetõttu peab ka üks majandusaasta lõppema ja teine algama. Sättesse on toodud ka viide raamatupidamise seaduse § 13 lõikele 2, mis lubab ka lõpetamisel pikendada majandusaastat 18 kuuni.

Lõike 3¹ kohaselt tuleb nendel juhtudel, kui likvideerimine kestab kauem kui aasta, koostada iga lõpetamisjärgse majandusaasta seisuga likvideerimise vahearuanne. See tähendab, et lõpetamisotsuse vastuvõtmisel algav majandusaasta on samuti 12 kuud ja kui see 12 kuud ehk üks uus majandusaasta saab täis, tuleb esitada selle perioodi kohta likvideerimise vahearuanne. Mõiste „likvideerimise vahearuanne“ on samuti uus tulundusühistuseaduses.

Lõikest 4 tuleneb reegel, millal on tulundusühistul likvideerimisaruande ja likvideerimise vahearuande audiitorkontrolli kohustus. Aruandeid peab audiitor kontrollima juhul, kui selline kohustus oli viimase lõpetamisotsuse eelse raamatupidamisaruande puhul või oleks likvideerimisaruande või likvideerimise vahearuande puhul, arvestades audiitortegevuse seaduses toodud nõudeid.

Lõikes 5 on eelkõige terminoloogilised muudatused ja kohtu õigus vabastada tulundusühistu likvideerimisaruande või likvideerimise vahearuande audiitorkontrollist jääb samaks.

Paragrahvi 88 muutmine

Paragrahvi 88 muudatused on eelkõige tingitud vajadusest viia raamatupidamise terminid tulundusühistuseaduses kooskõlla raamatupidamise ja finantsarvestuse terminitega. Sellest on tingitud ka paragrahvi pealkirja muudatus.

Lõikes 1 muudetakse senine lõppbilanss likvideerimise lõpparuandeks ja sätestatakse selgelt, et likvideerimisel järelejäänud vara jaotusplaan on likvideerimise lõpparuande osa.

Lõike 2 muudatus kehtestab konkreetse reegli likvideerimise lõpparuande audiitorkontrolli kohustusele, mis on samadel alustel, mis likvideerimisaruande ja likvideerimise vahearuande audiitorkontrolli kohustus. Likvideerimise lõpparuande audiitorkontrolli kohustus on juhul, kui selline kohustus oli viimase lõpetamisotsuse eelse raamatupidamisaruande puhul või oleks likvideerimise lõpparuande puhul, arvestades audiitortegevuse seaduses toodud nõudeid.

Lõike 4 ja 5 muudatused on üksnes terminoloogilised. Senine „lõppbilanss“ asendatakse terminiga „likvideerimise lõpparuanne“.

Paragrahvi 92 muutmine

Muudatuse eesmärk on täpsustada lõpetatud tulundusühistu tegevuse jätkamise korral äriregistrile esitatava avalduse allkirjastavate isikute ringi ja avaldusele lisatavate dokumentide loetelu. Muudatusega nähakse ette, et tegevuse jätkamise avalduse peab allkirjastama lisaks likvideerijale ka iga valitud uus juhatuse liige, kes annab sellega ühtlasi oma nõusoleku tema valimiseks ühingu juhatusse. Muudatusega nähakse ette, et kandeavaldusele tuleb lisada ka tegevuse jätkamise aluseks olev liikmete otsus või üldkoosoleku protokoll.

Seaduse täiendamine paragrahviga 92¹

Seadust täiendatakse paragrahviga 92¹, millega reguleeritakse registrist kustutatud tulundusühistu tegevuse jätkamist. Sättega määratakse ära, et tulundusühistu tegevuse jätkamise võib otsustada üldkoosolek ja selline otsus on vastu võetud, kui selle poolt on oma hääle andnud üle 2/3 üldkoosolekul osalenud või esindatud liikmetest. Võimalust sellisel viisil tegevust jätkata saab kasutada siis, kui tulundusühistu on registrist kustutatud äriregistri seaduse § 59 või 60 alusel, seega üksnes juhul, kui tulundusühistu kustutati majandusaasta aruande esitamata jätmise või kohustusliku kontaktisiku määramata jätmise tõttu.

Paragrahvi 93 muutmine

Paragrahvi 93 lg 1 muudatusega täpsustatakse tingimusi, mille esinemise korral ei või likvideerimise lõppemisel ühingu registrist kustutada. Muudatuse kohaselt peavad ühingu kustutamiseks registrile avalduse esitavad likvideerijad kinnitama muu hulgas seda, et ei esine muid seadusest tulenevaid takistusi ühingu registrist kustutamiseks. Muude seadusest tulenevate piirangutena tuleb silmas pidada eelkõige eelnõukohase tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 45 lg-s 1¹ sätestatud nõuet, mille kohaselt ei või registrist kustutada eraõiguslikku juriidilist isikut, kes osaleb menetlusosalisena mõnes käimasolevas kohtumenetluses või vahekohtumenetluses, kui registrist kustutamine takistaks seda menetlust.

Paragrahvi 94 muutmine

Paragrahvi 94 lg 2 muudatusega nähakse ette, et likvideeritud äriühingu dokumentide hoidja kohta tuleb äriregistrisse kanda ka dokumentide hoidja e-posti aadress. See peab lihtsustama likvideeritud äriühingu dokumentide hoidjaga kontakti leidmist.

Paragrahvi 94 lg 4 muudatusega täpsustatakse likvideeritud äriühingu dokumentidega tutvumiseks õigustatud isikute ringi ja tutvumise võimalusi. Muudetakse senist põhimõtet, mille kohaselt oli huvitatud isikul likvideeritud ühingu dokumentidega tutvumiseks vaja igal juhul pöörduda kohtu poole. Dokumentidega tutvumiseks tuleb huvitatud isikul esmalt pöörduda likvideeritud äriühingu dokumentide hoidja poole ning põhjendada õigustatud huvi olemasolu. Kui dokumentide hoidja keeldub võimaldamast likvideeritud äriühingu dokumentidega tutvuda, siis jääb huvitatud isikul võimalus pöörduda hagita menetluses avaldusega kohtu poole. Muudatusega sätestatakse ka tähtajad, mille jooksul on huvitatud isikul õigus hagita avaldusega kohtu poole pöörduda. Sarnaselt muude teabe andmisest keeldumise juhtudega (vt analoogia korras ÄS § 166 lg 3) on võimalik seda õigust kasutada kahe nädala jooksul arvates keeldumise saamisest või nelja nädala jooksul alates taotluse esitamisest, kui sellele ei ole vastatud.

§ 99. Väärtpaberite registri pidamise seaduse muutmine

EVKS §-s 16 tehtava muudatusega viiakse EVKS kooskõlla ÄS § 403 lg-ga 3, § 446 lg-ga 4 ja § 487 lg-ga 2. Nimelt näeb ühinemise puhul ÄS § 403 lg 3 ette, et kolmandate isikute õigused asendatud osade või aktsiate suhtes jäävad kehtima ühendava ühingu osade ja aktsiate suhtes. Sarnased sätted on ka jagunemise ja ümberkujundamise kohta. Kehtiv EVKS § 16 lg 2 seob pandi tekkimise pandi kandmisega registrisse, mis aga kustub juhul, kui koormatud väärtpaber registrist kustutatakse (EVKS § 16 lg 5¹). Kuivõrd toimub pantide kustutamine, siis tulenevalt EVKS § 18 lg-st 3¹ küsib praegu EVR pandipidaja nõusolekut reorganiseerimismenetluse läbiviimiseks.

Seega tuleb see vastuolu kõrvaldada ning seda tehakse § 16 lg 5¹ täiendamisega selliselt, et pant jääb reorganiseerimise puhul siiski kehtima aktsiate või osade suhtes, mida reorganiseerimise käigus kustutatud aktsiate või osade omanik omandab. Muudatuse tulemusena ei ole enam reorganiseerimismenetluse läbiviimiseks vajalik ka pandipidaja nõusolek.

Kavandatava täienduse ja kehtiva regulatsiooni kohta vt ka analüüs-kontseptsiooni punkti 13.5.7.

Ülejäänud muudatused on tingitud seniste äriseadustikule viitavate sätete muutmisest ja viidete asendamisest viidetega äriregistri seadusele. Sisulisi muudatusi ei kaasne. ÄS § 182 lg 5 tunnistatakse kehtetuks, kuna EVKS osanike nimekirja pidamise reeglid koondatakse ühte sättesse kokku ja sama sisuga säte on edaspidi ÄS § 182².

§ 100. Äriregistri seaduse muutmine

Äriregistri seaduse täiendused on tingitud osaühingu osanike nimekirja pidamise muudatuste jõustumisest hilisemal jõustumistähtjal, 01.09.2023.

Paragrahvi 13 täiendamine

Paragrahvi 13 punkti 4 täiendatakse osaühingu osanike andmetega. See tähendab, et osaühingu osanike andmed saavad registrikaardi andmete tähenduse. Vastav muudatus ja sellega osanike registri loomine jõustub 01.09.2023.

Paragrahvi 16 täiendamine

Paragrahvi 16 punkti täiendatakse hooneühistu liikmete nimekirjaga, mis tähendab, et hooneühistu liikmete nimekiri saab registrikaardi andmeteks sarnaselt osaühingu osanike nimekirjale. Vastav muudatus jõustub koos osanike registri loomisega 01.09.2023, kuna mõlema liikmete nimekirja pidamise regulatsioon registrikaardil saab olema ühesugune.

§ 101. Äriseadustiku muutmine

Paragrahvi 2 lõike 3 täiendamine

Paragrahvi 2 lõiget 3 on eelnõukohase TsÜS § 45 lg 2 eeskujul sarnaselt teiste juriidilise isiku liikidega täiendatud selliselt, et juriidilise isiku (õigusvõime) lõpp ei oleks seotud üksnes tema registrist kustutamisega, vaid ka vara puudumisega (nagu on käsitlus nt Saksa õiguses). See võimaldaks õigussuhteid paindlikult käsitleda ka registrist kustutatud isikute puhul, mh vältida kohtumenetluse lõppemist ainuüksi registrist kustutamise tagajärjel. Samuti ei muudaks see vara peremehetuks ka teoreetiliselt, vaid üksnes raskendaks käsutamist.

Paragrahvi 3 muutmine

Muudatus on tingitud seaduses läbivalt „füüsilisest isikust ettevõtja ettevõtte“ asendamisest „füüsilisest isikust ettevõtjaga“. Ekslik on seni seaduses olnud väljend, et füüsilisest isikust ettevõtja ettevõtte ja selle andmed kantakse registrisse. Füüsilisest isikust ettevõtja tegutseb enda nimel ja registrisse kantakse füüsilisest isikust ettevõtja ja andmed tema kohta, mitte tema ettevõtte kohta.

Seadustiku täiendamine §-ga 6¹

Muudatusega nähakse ette uued reeglid kontsernide jaoks. Eelkõige puudutavad muudatused kontserni juhtimist, emaettevõtja vastutust ja tütarettevõtja juhatuse liikme vastutust.

Esimeses lõikes sätestatakse selgelt, et emaettevõtjal on õigus anda tütarettevõtja juhtorgani liikmele juhiseid. Juhised peavad olema antud vähemalt kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis, et oleks võimalik hiljem juhiste andmist tõendada. Samas tuleb arvestada tagajärge, kui juhised ei ole antud seaduses sätestatud vormis, seega on tütarettevõtja juhtorganil endal vaja iga kord jälgida, et juhised, mis talle antakse, oleksid vähemalt kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.

Kontsernisuhetes on selliste juhiste andmine tavaline ja nende andmist ei ole võimalik keelata. Selle asemel on mõistlik reguleerida olukordi, kus juhiste andmise ja nende täitmise tekitatakse kahju. Emaettevõtja juhiste järgimine on tütarettevõtja juhtorgani liikmetele kohustuslik. Juhiseid ei pea järgima need juhtorgani liikmed, kes ei ole ametisse saanud emaettevõtja häältega (nt võib olla tegu nõukogu liikmega, kelle määramise õigus on põhikirjaga antud vähemusaktsionäridele), samuti sõltumatud juhtorgani liikmed (hea ühingujuhtimise tava p 3.2.2). Korralduste andjat ei ole sätestatud, kuna elulised olukorrad võivad olla erinevad. Põhimõtteliselt on võimalik, et korraldused antakse vertikaalselt (nt seda teeb emaettevõtja juhatuse) või ka horisontaalselt (nt seda teeb emaettevõtja juhtimisfunktsiooniga töötaja).

Muudatusega tuuakse seadusesse kontsernihuviga arvestamine. Kontsernihuvi on tunnustanud ka Riigikohus (otsus tsiviilasjas 3-2-1-129-15). Üldise põhimõtte järgi peab iga äriühingu juhtorgani liige tegutsema eelkõige selle äriühingu huvides, mille juhtorgani liige ta on. Kontsernisuhete korral võib aga tekkida olukord, kus oma äriühingu huvides tegutsemine võib olla vastuolus kontserni kui terviku huvidega. Seega võib juhtorgani liikmele pandud kohustus lähtuda enda juhitava ühingu huvidest tuua kaasa olukorra, kus üldisemad ja olulisemad huvid võivad saada kahjustatud. Kontsernihuvist lähtumisel näeb muudatus ette küll kindlad piirid ning juhtorgani liiget ei loeta oma kohustusi rikkunuks üksnes juhul, kui samaaegselt on täidetud kolm tingimust: kontsernihuvi peab olema äratuntav, tehing tuleb teha kohase vastusooritusega ja tütarettevõtja ei tohi tehingu tulemusena muutuda maksejõuetuks.

Riigikohtu hinnangul peab selgelt olema tuvastatud kontsernisuhe ja tegevus, mille hoolsusstandardile vastavust hinnatakse, on äratuntavalt kontserni kui terviku huvides. Seega ei piisa üksnes ühe ühingu, nt ainult emaühingu huvides tegutsemisest, vaid tegevus peab olema kontserni huvides. Samuti peab olema sellises olukorras tehtud tehing kohase vastusooritusega tütarettevõtjale. See tähenda, et kontsernihuviga ei saa õigustada lojaalsusohustust rikkuvaid kuritarvitusi ega selliseid tehinguid, mis tehakse hoolsuskohustust rikkudes juba maksejõuetu ühingu arvel või millega põhjustatakse tütarühingu maksejõuetus.⁹ Seega on keelatud näiteks anda tagatiseta laenu teisele kontserni kuuluvale ühingule, mis on makseraskustes.

Paragrahvi kolmanda lõikega nähakse ette emaettevõtja vastutus olukorraks, kus tütarettevõtjat on juhitud tema korralduste alusel ja see tütarettevõtja satub sellisesse majanduslikku olukorda, milles tema maksejõuetuse tekkimine tulevikus on tõenäoline ja see tekib emaettevõtja korralduste täitmise tõttu. Sellises olukorras on emaettevõtjal kohustus rakendada abinõu maksejõuetuse vältimiseks, otsustada tütarettevõtja lõpetamine või pankrotiavalduse esitamine. Emaettevõtja peab seega kas tütarettevõtja uuesti kapitaliseerima või tuleb selle tegevus lõpetada. Need reeglid kaitsevad eelkõige tütarettevõtja võlausaldajaid, vähemusosanikke või -aktsionäre, samuti tütarettevõtja töötajaid.

Neljandas lõikes on sätestatud, et kui emaettevõtja rikub nimetatud kohustusi, vastutab ta tütarettevõtja kohustuste eest, mis tekkisid pärast lõikes 3 viidatud majandusliku olukorra ilmnemist. See on majanduslik olukord, milles tütarettevõtja maksejõuetuse tekkimine tulevikus on tõenäoline. Sellise olukorra ilmnemise aeg on objektiivne ega sõltu sellest, millal emaettevõtja sellest teada sai, vaid millal korraliku hoolsusega tegutsev ettevõtja oleks pidanud sellest teada saama. Emaettevõtja vastutus on veelgi laiem olukorras, kus emaettevõtja on andnud juhiseid, mis ei ole kooskõlas kontserni kui terviku huvidega. Sellisel juhul vastutab emaettevõtja ka tütarettevõtja nende kohustuste eest, mis on jäänud täitmata selliste juhiste andmise tõttu. Kontserni huvidest mitte lähtuvad juhised on näiteks sellised, mis lähtuvad üksnes emaettevõtja huvidest.

Lõige 5 sätestab sarnaselt teiste samalaadsete olukordadega, et tütarettevõtja pankroti väljakuulutamise korral saab nõudeid esitada üksnes tütarettevõtja pankrotihaldur. See piirab üksikute võlausaldajate õigust panna oma nõudeid emaettevõtja suhtes maksma, mis on kooskõlas pankrotimenetluse eesmärkidega.

Täpsemalt on kontsernide reguleerimisega seonduvat analüüsitud analüüs-kontseptsiooni osas 10.5.

⁹ Riigikohtu 24.novembri 2015 otsus tsiviilasjas nr 3-2-1-129-15, p 17.

Paragrahvi 11 muutmine

Paragrahvi 11 muudatused on tingitud ärinime broneerimise võimaluse loomisest. Kui seni kontrolliti ärinime eristatavust äriregistrisse kantud ärinimedest, siis ärinime broneerimise võimaluse tekkimisel peab taotletav ärinimi olema selgesti eristatav lisaks teistele registrisse kantud ärinimedele ka äriregistris broneeritud ärinimedest.

Seadustiku täiendamine §-ga 15¹

Paragrahviga 15¹ luuakse ärinime broneerimise võimalus. Lisatava sätte kohaselt saab enne äriühingu äriregistrisse kandmist või ärinime muutmist äriregistris broneerida äriühingule ärinime.

Lõike 1 kohaselt saab ärinime broneerida nii füüsiline kui juriidiline isik. Broneeritav ärinimi peab vastama äriseadustikust tulenevatele ärinime nõuetele. Ärinime broneerimisel kontrollitakse ärinime nõuetele vastavust ja broneerimisel teeb registripidaja ärinime lubatavuse kohta lõpliku otsuse, mida ärinime registrisse kandmisel enam uuesti üle vaadata ega muuta ei saa.

Lõike 2 kohaselt tuleb ärinime broneerimisel nimetada tegevusala, millel ärinime soovitakse kasutada, ning äriühingu õiguslik vorm, millel ärinime soovitakse kasutada. Kui hiljem broneeritud ärinimi kantakse äriregistrisse, kontrollitakse broneerimisel nimetatud tegevusala ja õigusliku vormi kattuvust registrisse kandmisel nimetatava tegevusala ja õigusliku vormiga. Lõikes 2 sätestatakse ka broneerimise avalduse vorminõuded. Kuigi ärinime broneerimine ei ole kanne ja ärinime broneerimise avaldus ei ole kandeavaldus, kuna juriidilist isikut, kelle kohta kannet teha, ei pruugi veel olla, kohaldatakse ärinime broneerimise avaldusele üldisi äriseadustikust tulenevaid kandeavalduse nõudeid.

Lõike 3 kohaselt saab ärinime broneerida kuni 6-ks kuuks ja mõjuval põhjusel võib broneeringut pikendada ühe korra kolme kuu võrra. Sama isik sama nime teist korda broneerida ei saa, et vältida ärinimede pahatahtlikku broneerimist.

Lõige 4 sätestab, kuidas saab hiljem broneeritud ärinime kasutada. Selleks peab isik, kes soovib broneeritud ärinime kasutada, saama nõusoleku selle kasutamiseks. Nõusolek tuleb lisada ärinime registrisse kandmise avaldusele.

Kui ärinime broneeringu kehtivuse jooksul ei ole broneeritud ärinimega äriühingut äriregistrisse kantud, kustutab registripidaja lõike 5 alusel broneeringu omal algatusel, see tähendab, et eraldi tahteavaldust kustutamiseks tegema ei pea.

Kuna ühel isikul saab olla korraga broneeritud vaid üks ärinimi, peab olema võimalik ka ärinime broneeringut tühistada. Selleks tuleks teha lg 6 järgi avaldus registripidajale, milles palutakse ärinime broneeringu tühistamist, kuid arvestada tuleb, et broneerimisel tasutud riigilõivu sellega ei tagasta, kuna ärinime broneerimisel on ärinimi kontrollitud ja lõplik otsus selle kasutatavuse kohta tehtud, mis tähendab, et avaldus on läbi vaadatud ja lahendatud ja riigilõivu selle eest tagastada ei saa.

Sättega seonduvalt on täiendatud ka riigilõivuseadust ja ette nähtud ärinime broneerimisel kohalduv lõiv 150 eurot.

Ärinime broneerimise küsimust on täpsemalt analüüsitud analüüs-kontseptsiooni punktis 3.2.6.3.jj.

Seadustiku II osa „Äriregister“ kehtetuks tunnistamine

Äriseadustiku II osa (§-d 22–74) äriregistri sätteid tunnistatakse tervikuna kehtetuks seoses eraldi äriregistri seaduse loomisega.

Paragrahvi 75 muutmine

Muudatused on tingitud registriandmete koondamisest äriregistri seadusesse. Registrisse kohustuslikult kantavad andmed jäävad ka edaspidi äriseadustikku. Äriregistri seaduses loetletakse kõik registrisse kantavad andmed. Lõikes 1 viidatakse, et füüsilisest isikust ettevõtja kantakse äriregistrisse äriregistri seaduses sätestatud korras ja lõikes 2 loetletakse andmed, mis on vajalikud registrisse kandmiseks. Lõikest 2 tulenevalt tuleb edaspidi kanda äriregistrisse registrikaardile ka füüsilisest isikust ettevõtja elektronposti aadress.

Lõike 2 sissejuhatava lauseosa ja punkti 1 muutmine on tingitud seaduses läbivalt „füüsilisest isikust ettevõtja ettevõtte“ asendamisest „füüsilisest isikust ettevõtjaga“. Ekslik on seni seaduses olnud väljend, et füüsilisest isikust ettevõtja ettevõtte ja selle andmed kantakse registrisse. Füüsilisest isikust ettevõtja tegutseb enda nimel ja registrisse kantakse füüsilisest isikust ettevõtja ja andmed tema kohta, mitte tema ettevõtte kohta.

Paragrahvi 83 muutmine

Paragrahvi lõike 1 muutmine on tingitud vastavate sätete viimisest äriregistri seadusesse. Lõige 1¹ tunnistatakse kehtetuks, kuna eelnõuga loobutakse lahendusest, kus juhatuse asukoha aadress võib olla välisriigis.

Paragrahvi 84 muutmine

Paragrahvi muutmine on tingitud äriregistri seaduse loomisest, kuhu koondatakse registrisse kandmist puudutavad sätted ning registriandmed. Äriseadustiku sättes nimetatakse üksnes kohustuslikult registrisse kantavad andmed. Varasematele kohustuslikele andmetele lisandub uuea elektronposti aadress, mis kantakse äriregistrisse registrikaardile.

Paragrahvi 98 lõike 3 muutmine

Muudatuse eesmärgiks on selgelt ette näha võimalus avaldada äriregistri kaudu see, et juhtima õigustatud osanikud on andnud täisühingu esindamise õiguse kolmandale isikule. Kehtiv seadus võimaldas sellist asjaolu nähtavaks teha üksnes prokuura vormis. Muudetud säte näeb ette, et juhtima õigustatud osanikud võivad ühiselt anda täisühingu esindamise õiguse kolmandale isikule ja lasta selle kanda äriregistrisse.

Paragrahvi 118 muutmine

Paragrahvi muudatused on tingitud vajadusest viia äriseadustikus olevad raamatupidamise sätteid kooskõlla raamatupidamise ja audiitorkontrolli reeglite ning terminitega.

Täpsemad selgitused on toodud siinse eelnõuga tulundusühistuseaduse §-s 84 tehtavate muudatuste selgituste juures.

Paragrahvi 122 muutmine

Paragrahvi 88 muudatused on eelkõige tingitud vajadusest viia raamatupidamise terminid äriseadustikus kooskõlla raamatupidamise ja finantsarvestuse terminitega. Senine lõppbilanss muudetakse likvideerimise lõpparuandeks.

Paragrahvi 127 muutmine

Muudatus on tingitud äriregistri seaduse loomisest. Usaldusühingute kohta registrisse kantavad andmed tulenevad edaspidi lisaks kõnesolevale sättele ka äriregistri seadusest. Paragrahvi 127 täiendatakse võrreldes varasemaga viitega äriregistri seadusele.

Paragrahvi 136 teise lause kehtetuks tunnistamine

Muudatusega tunnistatakse kehtetuks norm, mis näeb ette, et osaühingu osakapital peab olema vähemalt 2500 eurot. Muudatusega on seotud ka § 140¹ kehtetuks tunnistamine.

Osaühingu miinimumkapitali nõue on äriseadustikus kehtinud alates selle jõustumisest 1995. aastal. Algne nõue oli 40 000 krooni (2556 eurot), euro kasutusele võtmise järel on see summa olnud 2500 eurot. Miinimumkapitali suurus on seega seaduses olnud sisuliselt muutumatu 26 aastat. Ainuüksi inflatsiooni arvestades on selge, et selle nõude olemus on ajas oluliselt muutunud. Eesti keskmine palk oli 1995. aastal 2375 krooni¹⁰. Keskmine palk 2020. aastal oli 1448 eurot¹¹. Miinimumkapitali summa ja keskmise palga suhe on 25 aastaga vähenenud 10 korda (oli u 17 kordne, nüüd on u 1,7 kordne).

2011. aastal jõustusid äriseadustiku muudatused, mis võimaldasid teatud juhtudel (eelkõige kui asutajateks on füüsilised isikud) asutada osaühingu sissemakseid tegemata (ÄS § 140¹). Sisuliselt tähendas see, et osaühingu asutamisel tuli küll kokku leppida osakapitali suurus ja see pidi olema vähemalt 2500 eurot, kuid sisulise investeeringu tegemise aega oli võimalik edasi lükata. Iseenesest lahendas see probleemi ühingu asutamisel juhtudel, mil ühingu algne kapitaliseerimine ei olnud asutamise ajal seaduses sätestatud miinimumkapitali ulatuses vajalik. Kuna seadus ei ole sätestanud selliste ühingute jaoks sissemakse tasumise tähtaega, on võimalik ka olukord, kus sissemakseid ei tasuta kas väga pika aja jooksul või siis ei tasuta üldse. Samas on selliste ühingutega seotud mitmeid probleeme. Näiteks on olukordades, kus sissemakseta asutatud osaühingus on mitu osanikku, praktikas tekkinud osanike vahelisi vaidlusi nt seetõttu, et üks osanik täidab sissemakse tasumise kohustuse ja teine ei täida. Samuti on ebaselge, kuidas toimub sellistes ühingutes netovara testidele kehtivate nõuete rakendamine, kuna need testid tuginevad raamatupidamise andmetele ning seega võib tulemus sõltuda mitte tegelikust seisust, vaid sellest, kuidas toimub tehingute kajastamine raamatupidamises. Lahendamist vajab ka probleem seoses ühingutega, millel puudub sisuline kapitalivajadus, näiteks võib selline vajadus puududa ühingutel, mis tegutsevad teenusmajanduse valdkonnas, juhul kui ühingu tegevuse jaoks on kõige vajalikumad seal tegutsevad inimesed.

¹⁰ Eesti Panga aastaaruanne 1995. Kättesaadav arvutivõrgus <https://www.eestipank.ee/aastaaruanne-1995-estimajandus>

¹¹ Allikas: Statistikaamet. Kättesaadav arvutivõrgus <https://www.stat.ee/et/avastatistikat/valdkonnad/tooelu/palk-ja-toojoukulu/keskmine-brutokuupalk>

Miimumkapitali nõude olemasolu või puudumise küsimus on praegu Euroopa riikides lahendatud erinevalt. Näiteks ei ole Ühendkuningriigis seda nõuet kunagi olnud. Prantsusmaa on sellest nõudest loobunud palju aega tagasi. Näidetena riikidest, kus on ühinguõigust viimasel ajal reformitud, saab nimetada Hollandit ja Belgia, kus on miimumkapitali nõudest samuti loobunud. Saksamaal on miimumkapitali nõudest loobunud olukorras, mis on mõneti sarnane meie sissemakseta asutatud osaühinguga. Üldine suund praeguses Euroopas on osaühingute kohta käivate reeglite lihtsustamine. Miimumkapitali nõue on puudunud ka EL väikeste suletud ühingute reguleerimise algatustes.

Miimumkapitali nõudest loobumine oleks ühest küljest küll lepinguvabaduse suurendamine, kuid teisest küljest ka asutajate vastutuse suurendamine. Sellisel juhul saaksid ühingu asutajad või osanikud leppida kokku osakapitali suurus, mis on tegelikult osaühingu tegevuse alustamiseks vajalik. Miimumkapitali nõude olemasolu seaduses on loonud olukorra, kus selle suuruse üle ühingu asutamisel eriti ei mõelda ning osaühing asutatakse automaatselt seaduses sätestatud miimumiga. Seaduses sätestatud miimumkapitalil puudub aga asutatava osaühingu tegeliku kapitalivajadusega igasugune seos, kuna seadusandja ei tea ega saagi teada, milline on konkreetse osaühingu kapitalivajadus. Seega toob nõude puudumine kaasa pigem olukorra, kus ühingu asutajad võiksid tegelikule kapitalivajadusele rohkem tähelepanu pöörata ning leppida kokku vajaliku osakapitali suuruse.

Arvestades asjaolu, et osa minimaalne nimiväärtus on üks sent (ÄS § 148 lg 1), saab osaühingu minimaalne osakapital faktiliselt olla üks sent. Seejuures tuleb siiski arvestada, et eelnõuga pankrotiseadusesse lisatava sättega (§ 29 lg 9¹) kehtestatakse tingimus, et alla 2500 eurose osakapitaliga osaühingu osanik vastutab osakapitali suuruse ja 2500 euro vahele jääva summa ulatuses ajutise halduri tasu ja kulude eest. Näiteks kui osaühingu osakapital on 500 eurot ja osaühingul ei ole piisavalt vara ajutise halduri tasu ja kulude katteks, on osaniku potentsiaalse vastutuse suurus 2000 eurot.

Suuremaid probleeme miimumkapitali nõude kaotamine kaasa tuua ei tohiks, kuna ka praegu on võimalik osaühing asutada seda sisuliselt kapitaliseerimata. Kui osaühingu asutamisel on vaja teha mingeid kulusi, tuleb leppida kokku neid arvestava suurusega osakapitalis, maksta see sisse ning teha kulud selliselt saadud raha arvelt. Kui tegeliku kapitalivajadusega ei ole arvestatud, siis võib sellest tuleneda võimalus esitada osaühingu asutajate vastu kahju hüvitamise nõuded (ÄS § 146).

Miimumkapitali nõude kaotamine vähendab ka osaühingu kapitali moodustamise kulusid ja muudab kapitali edaspidise moodustamise mõistlikumaks. Sissemakseta asutatud osaühingule praegu kehtivad normid ei näe ette võimalust, et osakapitali oleks võimalik moodustada selle kasumi arvel, mida ühing on teeninud. Samas oleks see igati põhjendatud, eriti juhul, kui tegu on kasvava äritegevusega. Eelnõuga nähakse ette, et enne nende muudatuste jõustumist sissemakseid tegemata asutatud osaühingutes tekib võimalus tasaarvestada osaühingu sissemakse saamise nõue osaniku vastu osaniku nõudega osaühingu vastu, kui osaühing on teeninud kasumit ja osanikud on otsustanud dividende maksta (eelnõukohane ÄS § 520¹ lg 4). Kuigi neid dividende ei maksta välja, toimub tasaarvestuse korral dividendimaksete maksustamine selliselt, nagu dividendid oleksid välja makstud. Seega tekib tulumaksu maksmise kohustus. Kui osaühing asutatakse näiteks ühe euro suuruse osakapitaliga, siis saab edaspidi kapitali suurendada tavalises korras. Näiteks kui soovitakse kapitaliseerida teenitud kasumit, on võimalik osakapitali suurendada fondi emissiooniga, millega ei kaasne maksukohustust.

Täpsemalt on miinimumkapitali nõude kaotamist analüüsitud analüüs-kontseptsiooni osas 10.4.2, sissemakseta asutatud osaühingu probleeme osas 10.3.2.

Paragrahvi 140 lõike 2 muutmine

Muudatus on seotud § 140¹ tühistamisega. Muudatusega jäetakse välja lause osa, mis annab võimaluse tasuda sissemaksed pärast osaühingu äriregistrisse kandmist, kuna asutamine sissemakseid tegemata kaob tulenevalt miinimumkapitali nõude kaotamisest.

Paragrahvi 140¹ kehtetuks tunnistamine

Muudatuse eesmärk on kaotada võimalus asutada osaühing sissemakseid tasumata. Muudatus on seotud äriseadustiku § 136 teise lause kehtetuks tunnistamisega, millega kaotatakse senine osaühingu miinimumkapitali nõue, mille järgi pidi miinimumkapital olema vähemalt 2500 eurot. Miinimumkapitali nõude kaotamisega kaob ka erandliku sissemakseid tasumata asutamise vajadus.

Paragrahvis 140¹ ette nähtud erandeid kasutades asutatud osaühingutega seoses ei ole kavandatud kehtestada mingeid muutusi ja kõik nendega seonduv jääb kehtima. See tähendab muu hulgas, et kokkulepitud sissemaksete tasumise tingimused jäävad endiseks, samuti kehtivad neile jätkuvalt piirangud, mida seadus seni ette nägi (nt keeld suurendada või vähendada osakapitali või teha osanikele väljamakseid, kuni kõik sissemaksed on täielikult tasutud). Varasema korra kehtima jäämiseks on seadusesse lisatud § 520¹, millesse on võrreldes senise seadusega tehtud üks sisuline muudatus, lubades sissemaksed tasuda ka nõuete tasaarvestusega.

Paragrahvi 143 muutmine

Paragrahvi 143 lõike 3 muutmisega kehtestatakse mitterahalise sissemakse koguväärtuse piir, millest alates on kohustuslik sissemakse audiitorkontroll. Mitterahalise sissemakse hindamise kohustus on juhatusel (ÄS § 143 lg 1). Kehtivas õiguses on ette nähtud, et lisaks peab mitterahalise sissemakse hindamist kontrollima audiitor juhul, kui osaühingu osakapital on vähemalt 25 000 eurot ja mitterahalise sissemakse väärtus ületab 1/10 osakapitalist või kui sellise osaühingu kõik mitterahalised sissemaksed moodustavad üle poole osakapitalist. Vastav nõue on seega rakendatav üksnes erandjuhtudel, mille kõige üldisem eeldus on see, et nõue kehtib üksnes osaühingutele, mille osakapital on 25 000 eurot või suurem.

Nõue, et mitterahalise sissemakse hindamist peab kontrollima audiitor, peaks kohalduma üksnes aktsiaseltsidele. Eestil ei ole tulenevalt Euroopa Liidu õigusest kohustust näha sellist nõuet ette ka osaühingutele. Põhjendatud on üksnes suurema väärtusega (koguväärtus üle 50 000 euro) mitterahaliste sissemaksete audiitorkontroll.

Muudatuse tulemuseks oleks suurem paindlikkus ja kulude vähenemine. Muudatusel ei ole negatiivset mõju osaühingule ega temaga seotud huvigruppidele, kuna sellega ei muudeta § 143 lg-t 4, mille kohaselt vastutavad mitterahalise sissemakse ebaõige hindamise tagajärjel tekkinud kahju eest juhatuse liikmed solidaarselt sissemakse tegemiseks kohustatud isikuga. Kehtivas õiguses ei ole selle äriseadustikust tuleneva kahju hüvitamise erikoosseisu juures nimetatud audiitori vastutust. Seega kui mitterahalise sissemakse väärtus on määratud ebaõigesti, on isikul, kellele sellega tekitati kahju, õigus nõuda kahju hüvitamist nii juhatuse liikmetelt kui ka isikult, kes selle sissemaksega oma osa eest tasus. Audiitorettevõtja vastutus tuleneb AudS §-st

62, mille kohaselt vastutab audiitorettevõtja tekitatud kahju eest nimetatud sättes määratletud tingimustel ja ulatuses.

Paragrahvi 144 muutmine

Paragrahvi 144 lg-t 1 on muudetud äriregistri seaduse loomisest lähtudes. Registriandmed sisalduvad edaspidi äriregistri seaduses. Lõike 1 punkti 3 muutmise muudetakse seni kehtinud regulatsiooni sissemaksete tasumise kontrollimise osas. Kui seni tuli igal juhul esitada krediidi- või makseasutuse tõend sissemakse tasumise kohta ja registripidaja kontrollis sellega sissemaksete tasumist, siis eelnõu kohaselt muudetakse sissemaksete tasumise tõendamine sõltuvaks sissemakse suurusest. Registripidajale tuleb kontrollimiseks esitada krediidi- või makseasutuse teatis üksnes juhul, kui sissemakse on üle 50 000 euro. Kui sissemakse on alla selle summa, kinnitavad uue lõike 2¹ kohaselt juhatuse liikmed sissemaksete tegemist. Sisuliselt vähendab see halduskoormust, kuna suure osa sissemaksete puhul kaob vajadus sissemaksete tasumise tõendite hankimiseks. Samas säilib suuremate sissemaksete puhul kohustus tõend esitada. Muudatus õiguskindlust ei vähenda, kuna sissemaksed on ka praegu juhatuse kontrolli all nagu kogu muu osaühingu vara ning see, et ühe ajahetke kohta koostatakse täiendav dokument, ei mõjuta juhatuse tegevust ja hoolsust ühingu vara suhtes. Lõike 1 punkti 4² kehtetuks tunnistamisega kaotatakse juhatuse asukoha aadressi esitamise kohustus, kui see on välisriigis.

Lõike 2 täiendus täpsustab, et registripidajale ei ole vaja esitada andmeid registreeritud vara üleandmise kohta, kui registripidaja saab ise andmeid kontrollida.

Paragrahvi 145 muutmine

Paragrahvi 145 muudatus on tingitud äriregistri seaduse loomisest, kuhu on koondatud kõik eraõiguslike juriidiliste isikute registriandmed. Äriseadustiku paragrahvi 145 jäävad üksnes need andmed, mis on kohustuslikud osaühingu registrisse kandmiseks esitada. Need on osaühingu ärinimi, osaühingu asukoht, aadress ja elektronposti aadress, osakapitali suurus, asutamislepingu sõlmimise aeg, põhikirja jõustumise aeg, juhatuse liikmete nimed ja isikukoodid, osaühingu majandusaasta algus ja lõpp.

Paragrahvi 148 muutmine

Paragrahvi 148 lõike 7 kehtetuks tunnistamine on tingitud äriseadustiku täiendamisest §-ga 182², mis hakkab koondama kõiki sätteid, mis seonduvad osaühingu osade registreerimisega Eesti väärtpaberite registris. Sealhulgas hakkab § 182² lg 1 reguleerima osaühingu osade Eesti väärtpaberite registris registreerimise eeldusi, mida kehtivas seaduses reguleerivad § 148 lg 7 ning § 182 lg-d 3–6.

Paragrahvi 149 muutmine

Paragrahvi 149 lg-tes 1–3 tehtud muudatused ning sättesse uue lg 3¹ lisamine on kantud vajadusest täpsustada, millised reeglid kohalduvad osa võõrandamisele juhul, kui põhikirjaga ei ole ette nähtud teistsugust korda osa võõrandamiseks, ning milliseid osa võõrandamise režiime on võimalik ette näha osaühingu põhikirjaga.

Osa võõrandamise lubatavust ja korda on analüüsitud täpsemalt analüüs-kontseptsiooni alapunktides 6.2.1.1.2 ja 6.3.1.1.2.

Lõike 1 kehtetuks tunnistamine on tingitud vajadusest viia lg-s 1 sätestatud põhimõtte üle lõikesse 2 (eelnõus lg 2 uus esimene lause). Lõigete 1 ja 2 ühendamise mõtteks on tuua senisest paremini esile asjaolu, et nendes sätestatud põhimõtted moodustavad osa tavapärase võõrandamisrežiimi, mis kehtib juhul, kui põhikirjas ei ole ette nähtud teistsugust korda osa võõrandamiseks. Kehtivas õiguses tekitas lg-te 1 ja 2 vahetõrge segadust seoses lõikega 3, eelkõige seoses küsimusega, kas lõikes 3 sisalduvaid põhikirjalisi piiranguid osa võõrandamisele saab kehtestada ka juhul, kui osanik võõrandab talle kuuluva osa teisele osanikule. Pärast lõike 1 kehtetuks tunnistamist ning selles sisalduva põhimõtte üleviimist lg 2 esimeseks lauseks on selge, et lõikes 3 nimetatud piirangud on võimalik põhikirjaga kehtestada ka osanike vaheliste osa võõrandamise tehingute suhtes. Kuna põhikirjaga osa võõrandamisele lõikes 3 nimetatud piirangute kehtestamine võib oluliselt piirata osanike käsutusõigust neile kuuluvate osade suhtes, on lõiget 3 täiendatud reeglina, mille kohaselt on pärast osaühingu asutamist sellise põhikirja muudatuse vastu võtmiseks, millega nähakse ette lõike 3 esimeses lauses nimetatud piirangud, vajalik kõigi osanike nõusolek (lg 3 viimane lause).

Lõige 2 sisaldab edaspidi osa võõrandamisele kehtivat korda juhaks, kui põhikirjaga ei ole osa võõrandamiseks ette nähtud teistsugust korda. Selline teistsugune kord võib eelkõige seisneda suletud osaühingu loomises vastavalt lg-le 3, mille puhul on osa võõrandamine lubatud üksnes teiste osanike, juhataste, nõukogu või muu isiku nõusolekul või muu põhikirjas nimetatud tingimuse täitmisel. Teistsugune kord võib aga seisneda ka põhikirjaga põhimõtte kehtestamises, mille kohaselt on osa vabalt võõrandatav, millisel juhul ei kohaldu ei lg-s 2 nimetatud ostueesõigus ega ka lg-s 3 nimetatud nõusoleku või muu eeltingimuse täitmise nõue.

Vastav reegel on kehtestatud eelnõu uues lg-s 3¹. Lõike 3¹ kehtestamisel muutub ebavajalikuks ka senine lg 3 teine lause, mis tunnistatakse eelnõuga kehtetuks.

Lõike 4¹ tekstis sätestatakse, et osa võõrandamine loetakse toimunuks alates kande tegemisest äriregistrisse osanike nimekirja. See tähendab, et osa omand läheb üle registrikandega sarnaselt kinnisasja omandi üleminekule kinnistusraamatus. Kuna osanike nimekirja pidamise muudatuste eesmärgiks on õiguskindla osanike nimekirja loomine ja osa heauskse omandamise võimaldamine, on selleks kõige sobivam viis osa omandi üleminek mitte tehinguga, vaid äriregistri kandega.

Osa võõrandamise tehingu puhul jääb kontroll käsutustehingu kehtivuse üle notaritele, osa võõrandamise käsutustehing peab olema notariaalselt tõestatud. Osanike nimekirja andmetele tuginedes osa heauskse omandamise võimaluse ettenägemise korral, eelnõuga lisatav ÄS § 182 lg 1⁵, tuleb tagada, et osanike nimekirja andmed ning nendes eri käsutustehingute tulemusena tehtavad muudatused oleksid dokumenteeritud sisuliselt õigesti ja võimalikult täpsel ja usaldusväärsel viisil. Osa heauskse omandamise võimaldamise korral on põhjendatud, et käsutustehingule nähakse ette notariaalse tõestamise nõue.

Paragrahvi 149 senise lõike 5 sisu tõstetakse ÄS §-i 182², kuhu koondatakse kõik EVR-is osanike nimekirja pidamist puudutav.

Osaühing saab loobuda § 149 lõikes 4 sätestatud käsutustehingu kohustusliku vormi nõudest ÄS §149 lõike 6 alusel, kuid see tähendab, et osade lihtsama õiguskäibe võimaldamisega kaasneb osanike jaoks õiguskindluse vähenemine. Kuna sellise osaühingu osadega tehtavate võõrandamistehingute üle puudub usaldusväärne kontrollimehhanism, ei ole sellise osaühingu osanike nimekirja andmetele äriregistris võimalik anda kande staatust. Andmeid osanike ja neile kuuluvate osade kohta säilitatakse küll äriregistris, kuid selle avalikus toimikus ja nendel

andmetel ei ole avalikku usaldatavust ning nendele tuginedes ei ole võimalik ka osasid heauskselt omandada (vt eelnõus ÄS § 182 lg 1⁵).

Paragrahvi 150 muutmine

Paragrahvi 150 lõigetes 1 ja 3 tehtavad muudatused on tingitud sellest, et osanike nimekirja pidajaks saab äriregistri pidaja ning osa võõrandamine loetakse edaspidi toimunuks vastava kande tegemisest osanike nimekirja. Kuna erandvõimalusena säilib ka käsutustehingu vorminõudest loobumise võimalus, siis sel juhul, kui osaühing on selle võimaluse kasuks otsustanud, jääb osanike nimekirja pidajaks osaühingu juhatus, nagu see on kehtivas seaduses ning kõnesolevas paragrahvis sätestatud saab kohaldada üksnes sellistele osaühingutele.

Lõike 5 muudatus on tingitud sellest, et edaspidi tulenevad osanike kohta registrisse kantavad andmed äriregistri seadusest senise ÄS § 182 lõike 1 asemel. Muudatus ja teate esitamise kohustus on vajalik üksnes neile osaühingutele, kes on loobunud ÄS § 149 lõike 6 alusel osa võõrandamise kohustusliku vormi nõudest. Nende osaühingute juhatus peab esitama teate äriregistri pidajale, kui osaühingule jääb ainult üks osanik või kui lisaks ühele osanikule kuulub selle osaühingu osa ainult osaühingule endale.

Paragrahvi 150 lõike 6 kehtetuks tunnistamine on tingitud ÄS täiendamisest §-ga 182², mis hakkab koondama kõiki sätteid, mis seonduvad osaühingu osade registreerimisega Eesti väärtpaberite registris.

Paragrahvi 151 muutmine

Paragrahvi 151 lg 6 tunnistatakse kehtetuks, kuna EVK-s osanike nimekirja pidamist puudutav on koondatud ühte sättesse (ÄS § 182² lg 5).

Paragrahvi 171 muutmine

Muudatusega jäetakse seadusest välja nõue, et osaühingu netovara (omakapital) peab olema vähemalt sama suur, kui on seaduses sätestatud minimaalne osaühingu osakapitali suurus.

Kehtiva õiguse järgi peavad kõik osaühingud täitma seoses netovaraga samaaegselt kaht nõuet: netovara peab olema vähemalt pool konkreetse osaühingu osakapitalist ja netovara peab olema vähemalt sama suur, kui on seaduses sätestatud osakapitali minimaalne suurus. Netovara nõuded on Eesti õigusesse tulnud 2. äriühinguõiguse direktiivist, mis näeb neist reeglitest ette üksnes esimese, kuid mitte teise, mille väljajätmine on muudatuse sisu. Teine nõue on diskrimineeriv väiksema osakapitaliga ühingute suhtes, kuna sisuliselt peavad nad selle nõude täitmiseks tegutsema alati kasumiga, mis ei pruugi olla eluliselt võimalik ja mida neilt ei saa järelikult ka eeldada. Netovara suuruse nõuded on kehtestatud võlausaldajate kaitseks ja selleks piisab ühest reeglist, mis muudatuse järel jääb kehtima.

Kuna eelnõuga on ette nähtud osaühingu miinimumkapitali nõude tühistamine, siis muutub omakapitali seisundi sidumine seaduses sätestatud miinimumkapitali nõudega ka ainetuks (vt § 136 muudatust).

Täpsemalt on netovara testiga seonduvat analüüsitud analüüs-kontseptsiooni punktides 10.2.9.3.3 ja 10.5.

Paragrahvi 176 muutmine

Muudatus on seotud ühe netovara testi seadusest välja jätmisega. Vt § 171 muudatuse põhjendusi.

Paragrahvi 179 muutmine

Paragrahvi 179 lõike 4 täiendamine on tingitud vajadusest tagada osaühingute parem aruandluskohustuse täitmine. Kui üldjuhul koostab majandusaasta aruande juhatus ja selle kinnitavad osanikud, siis juhtudel, kui osanike vahel on vaidlused, mis ei puuduta majandusaasta aruannet, jäävad aruanded esitamata. Kuna majandusaasta aruande koostamine on juhatuse kohustus, saab juhatus esitada majandusaasta aruande ka ilma osanike kinnitusega. Aruande esitamisel tehakse märge, et aruanne on kinnitamata. Kui aruanne lõpuks ikkagi kinnitatakse, tuleks see esitada kordusaruandena, sest kohustus esitada kinnitatud aruanne ei kao.

Kui osaühing on esitanud kinnitamata majandusaasta aruande, loetakse seda majandusaasta aruande esitamise kohustuse täitmiseks ja registripidaja ei saa osaühingult enam majandusaasta aruande esitamist nõuda, selle eest trahvida ega osaühingut selle tõttu registrist kustutada. Märge, et on esitatud kinnitamata majandusaasta aruanne, on majandusaasta aruandega koos äriregistrist ka kolmandatele isikutele nähtav.

Paragrahvi 179 lõike 4³ lisamine on tingitud vajadusest lahendada probleem, kes on kohustatud esitama majandusaasta aruande, kui juhatust ei ole. Praktikas jäetakse osaühingud ilma juhatusega, kuna siis ei ole ka ühtegi füüsilist isikut, keda registripidaja saaks trahvida majandusaasta aruande esitamata jätmise tõttu. Olukordades, kus tegemist on ainuosanikuga osaühinguga või enamusosanikuga osaühinguga, on juhatuse määramine nende võimuses ja kui nad jätavad sellekohase kohustuse täitmata, läheb majandusaasta aruande esitamise kohustus üle ainuosanikule või enamusosaluse omajale. Majandusaasta aruande esitamise kohustus on üksnes neil osanikel, ainu- või enamusosaluse omajal, kelle võimuses on nii juhatuse määramine kui ka majandusaasta aruande esitamine. See ei tähenda, et igalt väikeosanikult saaks nõuda majandusaasta aruande esitamist.

Paragrahvi 182 muutmine

Äriregistris sisalduvatele osanike nimekirja andmetele kande staatuse andmisega kaasneb vastavate andmete avalik usaldatavus ning osade suhtes õiguste heauskse omandamise võimalus (vt eelnõus ÄS § 182 lg 1⁵). Selliste muudatuste tegemisel on ühtlasi vajalik tagada, et osanike nimekirja andmed, mis omandavad äriregistris kande staatuse, oleksid võimalikult tõesed ja usaldusväärsed. Sellised andmed sisalduvad osanike nimekirjas, mida peab äriregistri pidaja (§ 182 lg 1), osade EVR-s registreerimise korral aga EVR pidaja (eelnõukohane § 182²).

Osanike nimekirja andmetele äriregistri kande staatuse andmine, sellega kaasnev andmete avalik usaldatavus ning sellele tugineva heauskse omandamise võimaldamine on lubatav, kui on tagatud, et äriregistris osanike ja neile kuuluvate osade kohta sisalduvad andmed on õiged ning ebaõigete kannete tegemine ja võimalikud muud kuritarvitused on mõistlikult välistatud. EVR-s registreeritud osade puhul on see tagatud kontohalduriks olevate krediitdiasutuste poolt osade väärtpaberikontodel hoidmise ning nendega tehingute tegemiseks väärtpaberiülekannte ja pandikorralduste teostamisel ülekande teostamiseks või pantimiseks vajaliku juhise andja isikusamasuse tuvastamise teel.

Kuigi ühinguõiguse revisjoni käigus pakuti EVR-s registreerimata osadega osaühingu puhul lahendust, kus osanike nimekirja jääks küll pidama juhatus, ent vastavate andmete äriregistrisse kandmisel teostaks nende õigsuse üle kontrolli sõltumatu kolmas isik notari näol, siis siinses eelnõus on valitud lahendus, kus osanike nimekirja pidajaks on äriregistri pidaja ehk osanike nimekirja peetakse äriregistris, välja arvatud osaühingutel, mis on loobunud võõrandamise käsutustehingu vorminõudest ja mille osanike nimekirja peab sel juhul jätkuvalt osaühingu juhatus.

Valitud lahendusena hakatakse osanike nimekirja pidama äriregistris. ÄS §-s 182² sätestatud eeldustel võib juhatus osanike nimekirja pidamise anda üle Eesti väärtpaberite registrile. ÄRS § 14 lg 1 kohaselt tuleb osanike nimekirja lisaks osanike nimedele, aadressidele, isiku- või registrikoodidele ning osade nimiväärtustele kanda ka osade nimetused. Osade nimetuste all mõeldakse eelkõige eri liiki osade tähistamiseks põhikirjas kasutatavaid nimetusi. Paragrahvi 182 lg-sse 1 lisatud teise lausega täpsustatakse, et andmed osa pantimise kohta kantakse osanike nimekirja ainult § 151 lg-s 4 sätestatud juhul, st kui seda nõuab pantijaks olev osanik.

Lõige 1³ võimaldab kanda osanike nimekirja keelumärke osa käsutamise osaliseks või täielikuks keelamiseks. Keelumärke sisust tuleneb, millises ulatuses on osa käsutamine keelatud.

Lõige 1⁴ võimaldab osanike nimekirja kanda vastuväite osanike nimekirja ebaõige kande muutmise või kustutamise nõude tagamiseks.

Lõige 1⁵ võimaldab kolmandatel isikutel osanike nimekirja andmetega tutvuda ja nende õigsusele tugineda nagu mistahes muudele äriregistri kannetele.

Kehtiva õiguse kohaselt ei ole osa heauskne omandamine üldjuhul võimalik ja äriseadustik vastavasisulist eriregulatsiooni ei sisalda. Muu hulgas ei ole võimalik osa heauskne omandamine, tuginedes äriregistris sisalduvatele andmetele osanike ja neile kuuluvate osaluste suuruste kohta. Kui isik on kantud osanikuna osanike nimekirja, ent osa talle tegelikult ei kuulu, ei ole heausksel kolmandal isikul võimalik temalt osa kehtivalt omandada. See tekitab osa võõrandamise tehingute jaoks olulisi õiguslikke riske. Osa omandaja saab tehingu tulemusena osa omajaks üksnes juhul, kui osa kuulus võõrandajale. Vastavat asjaolu ei ole omandajal aga tehingu tegemisel praktiliselt võimalik kontrollida. Ainsaks vahendiks seda liiki riskide maandamiseks on seni olnud osade enne tehingut EVR-s registreerimine, sest EVR-s sisalduva osanike nimekirja andmetele tuginedes on heausksel ostjal erandina võimalik osa müüjalt omandada ka juhul, kui see tegelikult müüjale ei kuulu (EVKS § 9 lg 2).

Sisuliselt on seeläbi tekkinud kaudne sund osade EVR-s registreerimiseks osaühingute jaoks, kes EVR-i poolt pakutavaid tüüpilisi teenuseid ei vaja, sh suletud osaühingute jaoks, kelle osadega ei ole kunagi kavas hakata kapitaliturgudel kauplema. Osade EVR-s registreerimise ainsaks põhjuseks on sageli osadega ühe konkreetse tehingu tegemise vajadus ning selle tehinguga seotud õiguslike riskide maandamise soov. Samas ei ole loogiline, et olemasolevale osanike nimekirjale tuginedes osade EVR-s registreerimise kui tehnilise toimingu tulemusena tekib osade heauskse omandamise võimalus, samas kui sama EVR registreeringu aluseks oleva osanike nimekirja alusel seadusandja sellist võimalust ei anna. Seega oleks otstarbekas, et seadusandja kehtestaks osade heauskset omandamist võimaldava regulatsiooni ka EVR-s registreerimata osade suhtes.

Osaühingu osade võõrandamise üldregulatsioon ÄS-s peaks seega võimaldama osade heauskset omandamist. Sellele järeldusele on jõutud ka analüüs-kontseptsiooni alapunktides 6.2.1.1.4 ja

6.4.1.1.4. Osa heauskse omandamise võimalus peaks tuginema avalikkusele kättesaadavaks tehtud osanike nimekirja andmetele, millele seadus peaks (sarnaselt EVR-i poolt peetava aktsionäride või osanike nimekirjaga) andma avaliku usaldatavuse. Kuigi põhimõtteliselt oleks võimalik heauskse omandamise võimalus siduda ka üksnes juhatuse poolt peetava osanike nimekirja andmetega, peaks õiguskindluse tagamiseks avalik usaldatavus seonduma osanikest ja nende poolt kontrollitavast juhatusest sõltumatu isiku poolt peetava osanike nimekirjaga.

Heauskset omandamist võimaldav avalik usaldatavus saab seega olla üksnes äriregistrisse kantud osanike nimekirja andmetel. Seadus võimaldab osa heauskset omandamist ning osa on panditav, seega peab seadus võimaldama samadel eeldustel ka osa pandiõiguse heauskset omandamist. Seetõttu on eelnõus välja pakutud täiendada § 182 lg-ga 1⁵, mis näeb ette, et kui isik omandab tehinguga osa või õiguse osa suhtes (pandiõiguse), tuginedes äriregistrisse osaniku ja talle kuuluva osa kohta kantud andmetele, loetakse äriregistrisse kantud andmed tema suhtes õigeks, välja arvatud juhul, kui andmete õigsuse vastu on äriregistrisse kantud vastuväide või kui omandaja teadis või pidi teadma, et äriregistrisse kantud andmed on ebaõiged.

Paragrahvi 182 lg-te 3–7 kehtetuks tunnistamine on tingitud ÄS täiendamisest §-ga 182², mis hakkab koondama kõiki sätteid, mis seonduvad osaühingu osade registreerimisega Eesti väärtpaberite registris. ÄS senise redaktsiooni § 182 lg-te 3–7 põhimõtted on üle viidud §-i 182².

Seadustiku täiendamine §-ga 182¹

Paragrahvi 182¹ on koondatud sätted, mis kohalduvad juhul, kui osaühing on kasutanud ÄS § 149 lg-st 6 tulenevat võimalust loobuda põhikirjaga lg-s 4 sätestatud vorminõudest. Osanike nimekirja pidajaks on sel juhul juhatuse ja sellisel juhul ei kohaldata osaühingu suhtes ÄS §-s 182 sätestatud. See tähendab, et osanike nimekirja andmeid ei kanta kannetena äriregistrisse. Sellise osaühingu suhtes säilib sisuliselt kehtivas õiguses sisalduv regulatsioon, mille kohaselt ei omanud äriregistris sisaldunud osanike nimekirja andmed kande staatust, ent need lisatati siiski äritoimikusse ja nendega sai äriregistri kaudu tutvuda kui äritoimiku andmetega. Edaspidi saab selliste osanike andmetega tutvuda kui äriregistri avaliku toimiku andmetega. Kahtluste vältimiseks on rõhutatud, et äritoimikus sisalduvatel osanike nimekirja andmetel ei ole ÄS § 182 lg-s 1⁵ sätestatud tähendust, st äritoimiku andmetele tuginedes ei ole võimalik omandada osa heauskselt või omandada osa suhtes pandiõigust heauskselt.

Lõige 5 reguleerib olukorda, kus § 149 6. lõikes sätestatud võimalust kasutanud osaühing muudab põhikirja, et minna osa võõrandamise tehingute vorminõuetes ning osanike nimekirja pidamisel ning selle andmete äriregistris registreerimisel tagasi nõuavale. Sellisel juhul tuleb sellise osaühingu osanike nimekirja andmed kanda äriregistrisse kannetena, millele tekib avalik usaldatavus. Lõike 5 kohaselt tekib sellistel kannetel avalik usaldatavus ning sellega kaasneb osa heauskse omandamise võimalus osanikuna äriregistrisse kantud isikult siiski alles 12 kuu möödumisel vastava põhikirja muudatuse jõustumisest. Selle perioodi jooksul on osanikul, kelle osa kohta käivad andmed on jäetud äriregistrisse kandmata või on sinna kantud ebaõigesti, võimalik taotleda äriregistrisse vastuväite kandmist, mis välistab andmete õigsusele tuginemise võimaluse ning osa heauskse omandamise.

Seadustiku täiendamine §-ga 182²

Paragrahvi 182² on koondatud sätted, mis kohalduvad juhul, kui osaühing otsustab anda osanike nimekirja pidamise üle EVR-le. Paragrahvi 182² lg 1 kohaselt võivad osaühingu osanikud

otsustada, et osanike nimekirja pidajaks nimetatakse EVR. Sisulisi muudatusi säte kaasa ei too, sellesse on üksnes koondatud senised eri sätetes olnud põhimõtted, mis reguleerivad EVR-is osanike nimekirja pidamist.

Paragrahvi 196 lõike 1 punkti 4 muutmine

Muudatusega täpsustatakse, et osakapitali suurendamisel uute sissemaksetega tuleb esitada äriregistrile krediidasutuse või makseasutuse teatis osakapitali sissemaksemise kohta üksnes juhul, kui sissemakse väärtus on üle 50 000 euro. Muudatus on seotud § 144 lõike 1 punkti 3 muutmisega, mille kohaselt samuti on osakapitali sissemaksmisel vaja esitada krediidi- või makseasutuse teatis sel juhul, kui sissemakse on üle 50 000 euro. Muudatusega vähendatakse ettevõtja halduskoormust, kuna iga väiksema sissemakse puhul ei ole enam vaja esitada tõendit sissemakse tegemise kohta, samas säilib see suuremate sissemaksete puhul, millel on suurem mõju, seega ei vähene muudatusega õiguskindlus.

Paragrahvi 198 muutmine

Paragrahvi 198 lõike 1 kehtetuks tunnistamine ja lõike 2 muutmine on otseselt seotud osakapitali miinimumsuuruse kaotamisega ÄS §-st 136. Siin sättes on pigem tegemist tehnilist laadi muudatusega, põhjalikumateks selgitusteks vt eelkõige § 136 tehtavate muudatuste selgitusi.

Paragrahvi 201 muutmine

Muudatuse eesmärk on vältida kordust TsÜS §-s 39 sätestatud juriidilise isiku lõpetamise alustega. Eeltoodust tulenevalt muudetakse sätet selliselt, et sellest jäetakse välja lõpetamisaluste loetelu ning sätestatakse, et osaühing lõpetatakse TsÜS §-s 39 sätestatud alustel.

Paragrahvi 203 muutmine

Paragrahvi 203 lg 1 p 1 muutmise eesmärk on välistada sundlõpetamise aluste hulgast olukord, kus juriidilise isiku liikmete poolt on vabatahtlikult (st põhikirjaga) võetud kohustus hääletada teatud asjaolude esinemisel lõpetamisotsuse vastuvõtmise poolt ning sellekohast otsust ei ole vastu võetud. Sundlõpetamise aluseks peavad olema üksnes need alused, mis teenivad eesmärki tagada õiguskäibest selliste juriidiliste isikute kõrvaldamine, mille tegevus või struktuur riivab olulist ühinguvälist avalikku huvi ning mille puhul muud meetmed avaliku huvi kahjustamise lõpetamiseks ei ole andnud tulemusi, st puudused on kas kõrvaldamatud või jäetakse sundlõpetamise otsustamisele eelnevas hoiatusmenetluses kõrvaldamata. Ka Riigikohtu praktikas on viidatud, et äriühingu sundlõpetamine on äärmuslik abinõu, millega kaasnevad rasked õiguslikud tagajärjed (RKTKo 3-2-1-153-12 p 10). Eeltoodust tulenevalt ei ole põhjendatud lugeda sundlõpetamise alusteks neid aluseid, mis tulenevad juriidilise isiku sisemises organisatsioonis sõlmitud kokkulepetest, eelkõige põhikirjas või ühingulepingus ettenähtud juhtudest.

Lõike 2 muutmise eesmärk on ühtlustada kapitaliühingutes sundlõpetamise avalduse kohtule esitama õigustatud isikute ringi. Nimetatud isikute ringi täiendatakse nõukogu liikmetega, kellel on samuti õigus esitada kohtule osaühingu sundlõpetamise avaldus. Juriidilise isiku sundlõpetamiseks peaksid olema õigustatud esitama avalduse kohtule muu hulgas juriidilise isiku kõigi organite liikmed, sh nõukogu iga liige. Vt ka TüS § 76 lg 2 1. lause.

Paragrahvi 204 muutmine

Paragrahvi 204 lg 3 tunnistatakse kehtetuks sarnaselt teiste eraõiguslike juriidiliste isikutega. See tähendab, et lõpetamise kanne registris ei ole enam konstitutiivne, vaid deklaratiivne. Tähtajaline osaühing tuleb lugeda automaatselt lõpetatuks tähtaja möödumisel. Sundlõpetamise kanne ei peaks samuti olema konstitutiivne, vaid sellele peaks saama tugineda sarnaselt teiste kannetega, tagades nii suurema käibekindluse registrit usaldavatele isikutele.

Paragrahvi 206 muutmine

Lõike 2 kehtetuks tunnistamisega kaotatakse nõue, mille kohaselt vähemalt ühe likvideerija elukoht peab olema Eestis. Nõue ei oma praktilist väärtust, samuti ei kehti vastav nõue juhatuse liikmete suhtes, kes sageli on likvideerijateks.

Paragrahvi 208 muutmine

Muudatuse eesmärk on täpsustada dokumendid, mis tuleb esitada nii juhul, kui esitatakse avaldus likvideerija äriregistrisse kandmiseks, kui ka juhul, kui likvideerija vahetub või tema esindusõigus muutub. Nähakse ette, et registripidajale esitatavale avaldusele tuleb lisada kas osanike otsus, osanike koosoleku protokoll või hääletusprotokoll.

Paragrahvi 211 muutmine

Paragrahvi muudatused on tingitud vajadusest viia äriseadustikus olevad raamatupidamise sätted kooskõlla raamatupidamise ja audiitorkontrolli reeglite ning terminitega.

Täpsemad selgitused on toodud siinse eelnõuga tulundusühistuseaduse §-s 84 tehtavate muudatuste selgituste juures.

Paragrahvi 215 muutmine

Paragrahvi 215 muudatused on eelkõige tingitud vajadusest viia raamatupidamise terminid äriseadustikus kooskõlla raamatupidamise ja finantsarvestuse terminitega. Sellest on tingitud ka paragrahvi pealkirja muudatus.

Lõikes 1 muudetakse senine lõppbilanss likvideerimise lõpparuandeks ja sätestatakse selgelt, et likvideerimisel järelejäänud vara jaotusplaan on likvideerimise lõpparuande osa.

Lõike 2 muudatus kehtestab konkreetse reegli likvideerimise lõpparuande audiitorkontrolli kohustusele, mis on samadel alustel, mis likvideerimisaruande ja likvideerimise vahearuande audiitorkontrolli kohustus. Likvideerimise lõpparuande audiitorkontrolli kohustus on juhul, kui selline kohustus oli viimase lõpetamisotsuse eelse raamatupidamisaruande puhul või oleks likvideerimise lõpparuande puhul, arvestades audiitortegevuse seaduses toodud nõudeid.

Lõike 3–5 muudatused on üksnes terminoloogilised. Senine „lõppbilanss“ asendatakse terminiga „likvideerimise lõpparuanne“.

Paragrahvi 216 muutmine

Lõike 2¹ lisamisega välistatakse likvideeritava osaühingu vara jaotamise ajaline (2 kuu pikkune) piirang, mis seondub lõppbilansi ja vara jaotusplaani osanikele tutvumiseks

esitamisega, kohaldumine osaühingule, millel on üksnes üks osanik või millel lisaks osanikule on osanikuks osaühing ise. Ainus osanikuga osaühingu, samuti osaühingu puhul, millel lisaks osanikule on osanikuks osaühing ise, puudub sellisel piirangul sisuline väärtus, kuna puudub täiendav osanike kaitse vajadus.

Ülejäänud muudatused paragrahvis 216 on tingitud seniste mõistete „bilanss ja vara jaotusplaan“ asendamisest mõistega „likvideerimise lõpparuanne“.

Paragrahvi 217 muutmine

Paragrahvi 217 lõike 2 teise lause kehtetuks tunnistamine on tingitud netovara säilitamise nõude osas tervikuna tehtavatest muudatustest ning osaühingu osakapitali miinimumnõude kaotamisest. Vt selle kohta eelkõige §-s 136 tehtavate muudatuste põhjendusi.

Lõike 3 muutmise eesmärk on täpsustada lõpetatud osaühingu tegevuse jätkamise korral äriregistrile esitatava avalduse allkirjastavate isikute ringi ja avaldusele lisatavate dokumentide loetelu. Muudatusega nähakse ette, et tegevuse jätkamise avalduse peab allkirjastama lisaks likvideerijale ka iga valitud uus juhatuse liige, kes annab sellega ühtlasi oma nõusoleku tema valimiseks osaühingu juhatusse. Muudatusega nähakse ette, et kandeavaldusele tuleb lisada ka tegevuse jätkamise, osakapitali muutmise korral aga ka osakapitali suurendamise või vähendamise aluseks olev vastuvõetud osanike otsus, koosoleku protokoll või hääletusprotokoll.

Seadustiku täiendamine paragrahviga 217¹

Seadust täiendatakse paragrahviga 217¹, millega reguleeritakse registrist kustutatud osaühingu tegevuse jätkamist. Sättega määratakse ära, et osaühingu tegevuse jätkamise võivad otsustada osanikud ja selline otsus on vastu võetud, kui selle poolt on andnud oma hääle vähemalt 2/3 koosolekul osalenud osanikest. Põhikirjaga on alati võimalik näha ette suurema häälteenamuse nõue. Võimalust sellisel viisil tegevust jätkata saab kasutada siis, kui osaühing on registrist kustutatud äriregistri seaduse § 59 või 60 alusel, seega üksnes juhul, kui osaühing kustutati majandusaasta aruande esitamata jätmise tõttu või kohustusliku kontaktisiku määramata jätmise tõttu. Äriregistri seaduse 6. jaost tulenevad täiendavad eeldused tegevuse jätkamiseks. Sellisel viisil saab tegevust jätkata ja juriidilise isiku registrisse ennistada üksnes kolme aasta jooksul registrist kustutamisest.

Paragrahvi 218 muutmine

Lõike 1 3. lause muudatusega täpsustatakse tingimusi, mille esinemisel ei või likvideerimise lõppemisel ühingu registrist kustutada. Muudatuse kohaselt peavad ühingu kustutamiseks registrile avalduse esitavad likvideerijad kinnitama muu hulgas seda, et ei esine muid seadusest tulenevaid takistusi ühingu registrist kustutamiseks. Muude seadusest tulenevate piirangutena tuleb silmas pidada eelkõige eelnõukohase tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 45 lg-s 1¹ sätestatud nõuet, mille kohaselt ei või registrist kustutada eraõiguslikku juriidilist isikut, kes osaleb menetlusosalisena mõnes käimasolevas kohtumenetluses või vahekohtumenetluses, kui registrist kustutamine takistaks seda menetlust.

Paragrahvi 219 muutmine

Lõike 2 muudatusega nähakse ette, et likvideeritud äriühingu dokumentide hoidja kohta tuleb äriregistrisse kanda ka dokumentide hoidja elektronposti aadress. See peab lihtsustama likvideeritud äriühingu dokumentide hoidjaga kontakti leidmist.

Lõike 4 muudatusega täpsustatakse likvideeritud äriühingu dokumentidega tutvumiseks õigustatud isikute ringi ja tutvumise võimalusi. Muudetakse senist põhimõtet, mille kohaselt oli huvitatud isikul likvideeritud ühingu dokumentidega tutvumiseks vaja igal juhul pöörduda kohtu poole. Dokumentidega tutvumiseks tuleb huvitatud isikul esmalt pöörduda likvideeritud äriühingu dokumentide hoidja poole ning põhjendada õigustatud huvi olemasolu. Kui dokumentide hoidja keeldub võimaldamast likvideeritud äriühingu dokumentidega tutvuda, siis jääb huvitatud isikul võimalus pöörduda hagita menetluses avaldusega kohtu poole. Muudatusega sätestatakse ka tähtajad, mille jooksul on huvitatud isikul õigus hagita avaldusega kohtu poole pöörduda. Sarnaselt osaniku üldise teabenõude esitamisega (ÄS § 166 lg 3) on võimalik seda õigust kasutada kahe nädala jooksul arvates keeldumise saamisest või nelja nädala jooksul alates taotluse esitamisest, kui sellele ei ole vastatud.

Paragrahvi 250 muutmine

Paragrahvi 250 lg 1 muudatused tulenevad eraldi äriregistri seaduse loomisest, mille järgi kantakse ja sisestatakse äriregistrisse edaspidi äriregistri seadusest tulenevad andmed. Lõike 2 täiendus täpsustab, et registripidajale ei ole vaja esitada andmeid registreeritud vara üleandmise kohta, kui registripidaja saab ise andmeid kontrollida.

Paragrahvi 251 muutmine

Paragrahvi 251 on pakutud välja muuta tulenevalt äriregistri seaduse eelnõust, kuhu on koondatud kõik eraõiguslike juriidiliste isikute põhiregistriandmed, seega tulenevad ka aktsiaseltside kohta registrisse kantavad andmed äriregistri seadusest. Äriseadustiku paragrahvis 251 on nimetatud kohustuslikud andmed, mis tuleb esitada aktsiaseltsi registrisse kandmiseks. Need on aktsiaseltsi ärinimi, aktsiaseltsi asukoht, aadress ja elektronposti aadress, aktsiakapitali suurus, nimiväärtuseta aktsiate arv, põhikirja jõustumise aeg, juhatuse liikmete nimed ja isikukoodid, majandusaasta algus ja lõpp.

Paragrahvi 292 muutmine

Muudatusega jäetakse seadusest välja nõue, et aktsiaseltsi netovara (omakapital) peab olema vähemalt sama suur, kui on seaduses sätestatud minimaalne aktsiaseltside aktsiakapitali suurus. Kehtiva õiguse järgi peavad kõik aktsiaseltsid täitma seoses netovaraga samaaegselt kaht nõuet: netovara peab olema vähemalt pool konkreetse aktsiaseltsi aktsiakapitalist ja netovara peab olema vähemalt sama suur, kui on seaduses sätestatud aktsiakapitali minimaalne suurus. Netovara nõuded on Eesti õigusesse tulnud 2. äriühinguõiguse direktiivist, mis näeb neist reeglitest ette üksnes esimese, kuid mitte teise, mille väljajätmine ongi muudatuse sisu. Teine nõue on diskrimineeriv väiksema aktsiakapitaliga aktsiaseltside suhtes, kuna sisuliselt peavad nad selle nõude täitmiseks tegutsema alati kasumiga, mis ei pruugi olla eluliselt võimalik ja mida neilt ei saa järelikult ka eeldada. Netovara suuruse nõuded on kehtestatud võlausaldajate kaitseks ja selleks piisab ühest reeglist, mis muudatuse järel jääb kehtima.

Täpsemalt on netovara testiga seonduvat analüüsitud analüüs-kontseptsiooni punktides 10.2.9.3.3 ja 10.5.

Paragrahvi 301 muutmine

Muudatus on seotud ühe netovara testi seadusest väljajätmisega. Vt § 292 lg 1 p 1 muudatuse põhjendusi.

Paragrahvi 334 muutmine

Muudatus on tingitud vajadusest parandada ühingute aruandlusnõuete täitmist. Juhatus koostab majandusaasta aruande ja selle kinnitab aktsionäride üldkoosolek. Kui aktsionäride vahel on mingil põhjusel erimeelsused ja üksnes seetõttu ei ole võimalik majandusaasta aruannet kinnitada, jääb see esitamata, mis ei ole põhjendatud. Kuna majandusaasta aruande koostamine on juhatuse kohustus ja aktsionärid üksnes kinnitavad selle, antakse juhatusele õigus esitada majandusaasta aruanne äriregistrile ka kinnitamata. Aruande esitamisel tehakse märke, et aruanne on kinnitamata. Kui aruanne lõpuks ikkagi kinnitatakse, tuleks see esitada kordusaruandena, sest kohustus esitada kinnitatud aruanne ei kao.

Kui aktsiaselts on esitanud kinnitamata majandusaasta aruande, loetakse seda majandusaasta aruande esitamise kohustuse täitmiseks ja registripidaja ei saa aktsiaseltsilt enam majandusaasta aruande esitamist nõuda, selle eest trahvida ega aktsiaseltsi selle tõttu registrist kustutada. Märke, et on esitatud kinnitamata majandusaasta aruanne, on majandusaasta aruandega koos äriregistrist ka kolmandatele isikutele nähtav.

Paragrahvi 364 muutmine

Muudatuse eesmärk on vältida kordust tsiviilseadustiku üldosa seaduse §-s 39 sätestatud juriidilise isiku lõpetamise alustega. Sätet muudetakse selliselt, et sellest jäetakse välja lõpetamisaluste loetelu ning sätestatakse, et aktsiaselts lõpetatakse tsiviilseadustiku üldosa seaduse §-s 39 sätestatud alustel.

Paragrahvi 366 muutmine

Paragrahvi 366 lg 1 p 1 muutmise eesmärgiks on välistada sundlõpetamise aluste hulgast olukord, kus aktsionärid ei ole võtnud vastu otsust äriühingu lõpetamise kohta olukorras, kus põhikirja alusel oli sellekohase otsuse vastuvõtmine kohustuslik. Põhikiri on käsitletav mitmepoolse tehinguna ning vabatahtlikult võetud lõpetamise kohustuse rikkumine ei peaks viima mitte ühingu sundlõpetamiseni, vaid andma ühingu sees õiguse nõuda kohustust rikkuvalt liikmelt kohustuse täitmist (tahteavalduse tegemist) või kahju hüvitamist. Sundlõpetamise aluseks peavad olema üksnes need alused, mis teenivad eesmärki tagada õiguskäibest selliste juriidiliste isikute kõrvaldamine, mille tegevus või struktuur riivab olulist ühinguvälist avalikku huvi ning mille puhul muud meetmed avaliku huvi kahjustamise lõpetamiseks ei ole andnud tulemusi, st puudused on kas kõrvaldamatud või jäetakse sundlõpetamise otsustamisele eelnevas hoiatusmenetluses kõrvaldamata. Ka Riigikohtu praktikas on viidatud, et äriühingu sundlõpetamine on äärmuslik abinõu, millega kaasnevad rasked õiguslikud tagajärjed (RKTKo 3-2-1-153-12 p 10). Eeltoodust tulenevalt ei ole põhjendatud lugeda sundlõpetamise alusteks neid aluseid, mis tulenevad juriidilise isiku sisemises organisatsioonis sõlmitud kokkulepetest, eelkõige põhikirjas või ühingulepingus ettenähtud juhtudest.

Lõike 2 muutmise eesmärk on ühtlustada kapitaliühingutes sundlõpetamise avalduse kohtule esitama õigustatud isikute ringi. Nimetatud isikute ringi täiendatakse nõukogu liikmetega, kellel on samuti õigus esitada aktsiaseltsi sundlõpetamiseks kohtule avaldus. Juriidilise isiku sundlõpetamiseks peaksid olema õigustatud esitama avalduse kohtule muu hulgas juriidilise isiku kõigi organite liikmed, sh nõukogu iga liige. Vt ka TüS § 76 lg 2 1. lause.

Paragrahvi 367 muutmine

Paragrahvi 367 lg 3 tunnistatakse kehtetuks sarnaselt teiste eraõiguslike juriidiliste isikutega. See tähendab, et lõpetamise kanne registris ei ole enam konstitutiivne, vaid deklaratiivne. Sundlõpetamise kanne ei peaks samuti olema konstitutiivne, vaid sellele peaks saama tugineda sarnaselt teiste kannetega, tagades nii suurema käibekindluse registrit usaldavatele isikutele.

Paragrahvi 369 muutmine

Muudatuse eesmärk on kaotada nõue, et vähemalt ühe likvideerija elukoht peab olema Eestis. Nõue ei oma praktilist väärtust, samuti ei kehti vastav nõue juhatuse liikmete suhtes, kes sageli on likvideerijateks.

Paragrahvi 371 muutmine

Muudatuse eesmärk on täpsustada dokumendid, mis tuleb esitada nii juhul, kui esitatakse avaldus likvideerija äriregistrisse kandmiseks, kui ka juhul, kui likvideerija vahetub või tema esindusõigus muutub. Nähakse ette, et registripidajale esitatavale avaldusele tuleb lisada kas aktsionäride otsus või aktsionäride üldkoosoleku protokoll.

Paragrahvi 374 muutmine

Paragrahvi muudatused on tingitud vajadusest viia äriseadustikus olevad raamatupidamise sätted kooskõlla raamatupidamise ja audiitorkontrolli reeglite ning terminitega.

Täpsemad selgitused on toodud siinse eelnõuga tulundusühistuseaduse §-s 84 tehtavate muudatuste selgituste juures.

Paragrahvi 378 muutmine

Paragrahvi 378 muudatused on eelkõige tingitud vajadusest viia raamatupidamise terminid äriseadustikus kooskõlla raamatupidamise ja finantsarvestuse terminitega. Sellest on tingitud ka paragrahvi pealkirja muudatus.

Lõikes 1 muudetakse senine lõppbilanss likvideerimise lõpparuandeks ja sätestatakse selgelt, et likvideerimisel järelejäänud vara jaotusplaan on likvideerimise lõpparuande osa.

Lõike 2 muudatus kehtestab konkreetse reegli likvideerimise lõpparuande audiitorkontrolli kohustusele, mis on samadel alustel, mis likvideerimisaruande ja likvideerimise vahearuande audiitorkontrolli kohustus. Likvideerimise lõpparuande audiitorkontrolli kohustus on juhul, kui selline kohustus oli viimase lõpetamisotsuse eelse raamatupidamisaruande puhul või oleks likvideerimise lõpparuande puhul, arvestades audiitortegevuse seaduses toodud nõudeid.

Lõike 3 ja 4 muudatused on üksnes terminoloogilised. Senine „lõppbilanss“ asendatakse terminiga „likvideerimise lõpparuanne“.

Paragrahvi 379 muutmine

Paragrahvi 379 lõike 2¹ lisamisega välistatakse likvideeritava aktsiaseltsi vara jaotamise ajaline (2 kuu pikkune) piirang, mis seondub likvideerimise lõpparuande aktsionäridele tutvumiseks esitamisega, kohaldumine aktsiaseltsile, millel on üksnes üks aktsionär või millel lisaks aktsionäriks on aktsionäriks aktsiaselts ise. Ainuaktsionäri aktsiaseltsi, samuti aktsiaseltsi puhul, milles lisaks ühele aktsionäriks on aktsionäriks veel aktsiaselts ise, puudub sellisel piirangul sisuline väärtus, kuna puudub täiendav aktsionäride kaitse vajadus.

Ülejäänud muudatused paragrahvis 379 on üksnes terminoloogilised, likvideerimise lõppbilanss ja vara jaotusplaani asendatakse likvideerimise lõpparuandega.

Paragrahvi 380 muutmine

Muudatuse eesmärk on täpsustada lõpetatud aktsiaseltsi tegevuse jätkamise korral äriregistrile esitatava avalduse allkirjastavate isikute ringi ja avaldusele lisatavate dokumentide loetelu. Muudatusega nähakse ette, et tegevuse jätkamise avalduse peab allkirjastama lisaks likvideerijale ka iga valitud uus juhatuse liige, kes annab sellega ühtlasi oma nõusoleku tema valimiseks aktsiaseltsi juhatusse. Muudatusega nähakse ette, et kandeavaldusele tuleb lisada ka tegevuse jätkamise kohta, aktsiakapitali muutmise korral aga ka aktsiakapitali suurendamise või vähendamise kohta vastuvõetud aktsionäride otsus või aktsionäride üldkoosoleku protokoll, samuti nõukogu liikmete nimekiri ja nende kirjalikud nõusolekud.

Seadustiku täiendamine paragrahviga 380¹

Seadustikku täiendatakse paragrahviga 380¹, millega reguleeritakse registrist kustutatud aktsiaseltsi jätkamist. Sättega määratakse ära, et aktsiaseltsi tegevuse jätkamise võib otsustada aktsionäride üldkoosolek ja selline otsus on vastu võetud, kui selle poolt on oma hääle vähemalt 2/3 üldkoosolekul esindatus häälest. Põhikirjaga on alati võimalik näha ette suurema häälteenamuse nõue. Võimalust sellisel viisil tegevust jätkata saab kasutada siis, kui aktsiaselts on registrist kustutatud äriregistri seaduse § 59 või 60 alusel, seega üksnes juhul, kui aktsiaselts kustutati majandusaasta aruande esitamata jätmise või kohustusliku kontaktisiku määramata jätmise tõttu. Äriregistri seaduse 5. jaost tulenevad täiendavad eeldused tegevuse jätkamiseks. Sellisel viisil saab tegevust jätkata ja juriidilise isiku registrisse ennistada üksnes kolme aasta jooksul registrist kustutamisest tulenevalt ÄRS §-ist 62.

Paragrahvi 381 muutmine

Lõikes 1 kavandatavate muudatusega täpsustatakse tingimusi, mille esinemisel ei või likvideerimise lõppemisel ühingu registrist kustutada. Muudatuse kohaselt peavad ühingu kustutamiseks registrile avalduse esitavad likvideerijad kinnitama muu hulgas seda, et ei esine muid seadusest tulenevaid takistusi ühingu registrist kustutamiseks. Muude seadusest tulenevate piirangutena tuleb silmas pidada eelkõige eelnõukohase tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 45 lg-s 1¹ sätestatud nõuet, mille kohaselt ei või registrist kustutada eraõiguslikku juriidilist isikut, kes osaleb menetlusosalisena mõnes käimasolevas kohtumenetluses või vahekohtumenetluses, kui registrist kustutamine takistaks seda menetlust.

Paragrahvi 382 muutmine

Lõike 2 muudatusega nähakse ette, et likvideeritud äriühingu dokumentide hoidja kohta tuleb äriregistrisse kanda ka dokumentide hoidja elektronposti aadress. See peab lihtsustama likvideeritud äriühingu dokumentide hoidjaga kontakti leidmist.

Lõike 4 muudatusega täpsustatakse likvideeritud äriühingu dokumentidega tutvumiseks õigustatud isikute ringi ja tutvumise võimalusi. Muudetakse senist põhimõtet, mille kohaselt oli huvitatud isikul likvideeritud ühingu dokumentidega tutvumiseks vaja igal juhul pöörduda kohtu poole. Dokumentidega tutvumiseks tuleb huvitatud isikul esmalt pöörduda likvideeritud äriühingu dokumentide hoidja poole ning põhjendada õigustatud huvi olemasolu. Kui dokumentide hoidja keeldub võimaldamast likvideeritud äriühingu dokumentidega tutvuda, siis jääb huvitatud isikul võimalus pöörduda hagita menetluses avaldusega kohtu poole. Muudatusega sätestatakse ka tähtajad, mille jooksul on huvitatud isikul õigus hagita avaldusega kohtu poole pöörduda. Sarnaselt muude teabe andmisest keeldumise juhtudega (vt analoogia korras § 166 lg 3) on võimalik seda õigust kasutada kahe nädala jooksul arvates keeldumise saamisest või nelja nädala jooksul alates taotluse esitamisest, kui sellele ei ole vastatud.

Paragrahvi 387 muutmine

Paragrahvi 387 punkti 2 lisatakse välismaa äriühingu filiaalile kohustus kanda registrisse filiaali Eesti aadress.

Paragrahvi 387 punkt 11² tunnistatakse kehtetuks, kuna välismaa äriühingu filiaalil ei ole edaspidi kohustust kontaktisikut määrata, see on vabatahtlik.

Paragrahvi 510 muutmine

Paragrahvi 510 muudatused on tingitud seaduses läbivalt „füüsilisest isikust ettevõtja ettevõtte“ asendamisest „füüsilisest isikust ettevõtjaga“. Ekslik on seni seaduses olnud väljend, et füüsilisest isikust ettevõtja ettevõtte ja selle andmed kantakse registrisse. Füüsilisest isikust ettevõtja tegutseb enda nimel ja registrisse kantakse füüsilisest isikust ettevõtja ja andmed tema kohta, mitte tema ettevõtte kohta.

Paragrahvi 511¹ kehtetuks tunnistamine

Paragrahv 511¹ tunnistatakse kehtetuks, kuna selle sisu on viidud äriregistri seadusesse.

Paragrahvi 511³ kehtetuks tunnistamine

Paragrahv 511³ tunnistatakse kehtetuks, kuna selle sisu on viidud äriregistri seadusesse.

Seadustiku täiendamine §-ga 520¹

Muudatus on seotud ÄS § 140¹ kehtetuks tunnistamisega, millega kaotatakse võimalus asutada osaühing sissemakseid tasumata. Nende osaühingute jaoks, mis on selliselt asutatud, olukord ei muutu ning et nad saaksid jätkata varasematel tingimustel ja et neil ei tekiks oma asjade ümberkorraldamise kohustust, lisatakse rakendussätted, mis on sisult samad neile seni kehtinud sissemakse tasumata jätmisega seotud erisustega.

Sisuline muutus on lõikes 4 (§ 140¹ lg 5), millest jäetakse välja viide ÄS §-le 140 lg 3. See säte näeb ette, et ühingu asutamisel ei tohi tasaarvestada sissemakse tasumise nõuet nõuetega, mis on osaühingul osaühingu vastu. Muudatus toob kaasa selle, et sissemakseta asutatud osaühingutel kaob keeld tasaarvestada osakapitali sissemakseid osaniku nõudega osaühingu vastu. Eelkõige võib tasaarvestamise võimalus tekkida juhul, kui sissemakseta asutatud osaühing on teeninud kasumit. Nii kehtiva õiguse kui ka muudatuse järgi ei saa sellises olukorras jaotada kasumit dividendideks enne, kui kõik sissemaksed on tasutud. Seega võib

osanik olla olukorras, kus ta võiks põhimõtteliselt saada osaühingust dividendi, millega tasuda sissemakse, kuid seda kehtiv õigus ei luba. Muudatusega oleks võimalik, et osanikud teevad dividendi maksmise otsuse ja sellest otsusest tekib osanikul nõue osaühingu vastu. Kuna osaühingule on sissemaksed tasumata, siis on osaühingul omakorda nõue osaniku vastu. Kui tegu on mõlemalt poolt rahaliste nõuetega, on võimalik need tasaarvestada. Seejuures tuleb siiski arvestada tekkiva maksukohustusega, vt selgitusi ÄS § 136 teise lause kehtetuks tunnistamise kohta.

Paragrahvi 525 kehtetuks tunnistamine

Paragrahv 525 jäetakse seadusest välja, kuna selle sisu on eelnõuga viidud TsMS § 595¹ ja KS § 16 lg-sse 4.

Paragrahvi 541 lõike 1¹ kehtetuks tunnistamine

Paragrahvi 541 lg 1¹ kehtetuks tunnistamine on tingitud sellest, et kõik registrimenetluse sätted koondatakse äriregistri seadusesse. N-ö ühe akna põhimõtte peaks Eesti riiklike infosüsteemide puhul kehtima üldiselt ja ei vaja äriregistri puhul eraldi rõhutamist.

§ 93. Seaduse jõustumine

Seaduse üldine jõustumistähtaeg on 2023. aasta 1. veebruar. Kuna äriregistri seadusega kaasnevad mahukad infotehnoloogilised muudatused, peab olema piisavalt aega infosüsteemide arenduste tegemiseks. Kõiki infosüsteemide arendusi ei ole võimalik korraga teha, sellest tulenevalt on planeeritud üldisele lisaks kaks jõustumistähtaega.

2023. aasta 1. septembril jõustuvad osanike nimekirja ja hooneühistu liikmete nimekirja pidamise muudatused. Nimetatud muudatuste jõustumiseks tuleb teha mahukad infotehnoloogilised arendused, mille suure mahu tõttu ei ole neid võimalik teha seaduse üldiseks jõustumistähtajaks.

2024. aasta 1. märtsil jõustuvad ärinime broneerimine, kindlal kuupäeval kande tegemine, Euroopa Majandushuviühinguga seotud muudatused ja usuliste ühenduste põhikirjaga seonduvad muudatused. Kolmas jõustumistähtaeg on samuti tingitud vajadusest jagada infotehnoloogilised arendused kolme etappi, kuna üheks jõustumise ajaks oleks arendused liiga mahukad.

Eelnõule on lisatud normitehniline märkus Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2017/1132 äriühinguõiguse teatavate aspektide kohta (ELT L 169, 30.6.2017, lk 46–127), kuna siinse eelnõuga võetakse üle nimetatud direktiivi artikli 21 lõiked 2–4 ja artikli 16 lg 6 (vastavustabel lisatud seletuskirjale).

4. EELNÕU TERMINOLOOGIA

Eelnõu ei too kaasa olulisi terminoloogilisi muudatusi, kuid tulenevalt mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri muutmise äriregistri alamregistriks muutuvad osaliselt registriandmete nimetused ja sisu. Seni oli kahe eraldi registri jaotus järgmine:

- Äriregister koosneb registrikaardist, äritoimikutest, registritoimikutest.
- Mittetulundusühingute ja sihtasutuste register koosneb registrikaardist, avalikest toimikutest, registritoimikutest.

Ühendatud registri (äriregistri) jaotus on eelnõu kohaselt: registrikaardi andmed, avaliku toimiku andmed ja registritoimiku andmed. Peamine muudatus puudutab senise äriregistri äritoimiku ümbernimetamist avalikuks toimikuks.

Terminoloogilised muudatused on ka raamatupidamist reguleerivates sätetes, kuna äriseadustikus, mittetulundusühingute seaduses, sihtasutuste seaduses ja tulundusühistu seaduses kasutatavad terminid tuleb viia kooskõlla raamatupidamises kasutatavate terminitega. Likvideerimise algbilanss asendatakse terminiga „likvideerimisaruanne“. Nimetatud seadustesse tuuakse mõiste likvideerimise vahearuanne ning kõikides nimetatud seadustes muudetakse lõppbilanss likvideerimise lõpparuandeks.

5. EELNÕU VASTAVUS EUROOPA LIIDU ÕIGUSELE

Euroopa Liidu õigusega on puutumus eraõiguslike juriidiliste isikute äriühingutega seoses ning valdavalt reguleeritakse äriühinguõigust Euroopa Liidu tasandil direktiividega. Üksnes ühenduseüleseid ühinguorme reguleeritakse määrustes.

Eelnõuga võetakse Eesti õigusesse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2017/1132 äriühinguõiguse teatavate aspektide kohta (kodifitseeritud) artikli 21 lõiked 2 ja 3 (vastavustabel seletuskirja lisa 2)¹².

Äriühinguõiguses on vastu võetud kaks direktiivi, millest ühe ülevõtmise tähtaeg ei ole veel saabunud. 20. juunil 2019 võeti vastu direktiiv (EL) 2019/1151 (ELT L 186/80, 11.07.2019) seoses digitaalsete vahendite ja menetluste kasutamisega äriühinguõiguses ja 27. novembril 2019 võeti vastu direktiiv (EL) 2019/2121 (ELT L 321/2, 12.12.2019) seoses äriühingute piiriülese ümberkujundamise, ühinemise ja jagunemisega. Mõlemad direktiivid võetakse Eesti õigusesse üle eraldi eelnõudega ning siinset eelnõu need ei mõjuta. Kui eelnõu muudatused on seotud juba üle võetud direktiividega, on kokkupuudet nendega analüüsitud seletuskirjas vastava muudatuse juures.

6. SEADUSE MÕJUD

Seaduseelnõuga kavandatud peamised sisulised muudatused on järgmised:

- 1) osaühingute minimaalse osakapitali nõude kaotamine,
- 2) osaühingu ja aktsiaseltsi netovara nõude muutmine,
- 3) kontsernireeglite muutmine.

Nende muudatuste mõjude hindamiseks tegi Eesti rakendusüuringute keskus Centar põhjaliku mõjuanalüüsi, mis on lisatud eelnõule ja seletuskirjale (vt lisa 1).

Lisaks on olulise mõjuga sisulisteks muudatusteks eelnõus:

- 4) kõigi eraõiguslike isikute registriregulatsiooni ühtlustamine, sellega mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri muutmine äriregistri alamregistriks,
- 5) osaühingu osanike nimekirja pidamine äriregistris,
- 6) registripidaja järelevalvet puudutavad muudatused,
- 7) äriregistri kande konkreetsel kuupäeval tegemise võimaldamine,
- 8) registrisse ennistamine pärast isiku registrist kustutamist.

¹² Euroopa Komisjonile saatmiseks uuendatakse vastavustabelit seaduse vastuvõtmisel äriseadustikust äriregistri seadusesse üle viidavate sätete osas.

Suures osas tuginevad eelnõuga kavandatavad muudatused kehtival õigusel ega too kaasa põhimõttelisi sisulisi muudatusi. Selles osas, kus sätteid ei ole kehtiva õigusega võrreldes sisuliselt muudetud, vaid need on eelnõus ümber grupeeritud ning terviklikult uuesti süstematiseeritud, mõjusid ei hinnata.

Muudatustest on peamiselt puudutatud järgmised sihtrühmad: 1) eraõiguslikud juriidilised isikud, välismaa äriühingu filiaalid ja füüsilisest isikust ettevõtjad, 2) kontaktisikud, 3) Tartu Maakohtu registriosakond ja kohtud ning 4) Registrate ja Infosüsteemide Keskus.

Eelnõuga kavandatud muudatustega kaasneb majanduslik mõju, mõju juriidiliste isikute halduskoormusele, mõju riigiasutuste (eelkõige Tartu Maakohtu registriosakond) töökorraldusele, töökoormusele ja ülesannetele ning mõju infotehnoloogilistele arendustele. Muudes mõjuvaldkondades avalduvat mõju ei tuvastatud.

Kavandatav muudatus I: eraõiguslike juriidiliste isikute registriregulatsiooni ühtlustamine, selleks mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri koos alamregistritega äriregistri osaks muutmine

Kavandatav äriregistri seaduse eelnõu koondab eraõiguslike juriidiliste isikute registrimenetlust puudutavad sätted ühte õigusakti. Selleks muudetakse mittetulundusühingute ja sihtasutuste register äriregistri alamregistriks ning kohaldatakse mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrile äriregistri seadust. Eelnõu § 3 kohaselt kantakse kõik eraõiguslikud juriidilised isikud edaspidi ühte registrisse. Lisaks registreeritakse äriregistris edaspidi ka FIE-d. Kavandatav muudatus lihtsustab õiguskäivet ja vähendab dubleerivat normistikku. Registrimenetluse ühtlustamine lihtsustab nii registriga suhtleva juriidilise isiku kui ka registripidaja tegevust.

Sihtrühm I: Kõik eraõiguslikud juriidilised isikud, välismaa äriühingu filiaalid ja füüsilisest isikust ettevõtjad

Seisuga 01.10.2021 on Eestis registrisse kantud ühinguid, sihtasutusi ja FIE-sid kokku 323 786.

Tabel 1. Registrisse kantud ühingud, sihtasutused ja FIE-d¹³

Liik	Arv
Tulundusühistu	1 447
Täisühing	1 691
Usaldusühing	5429
Osaühing	235785
Aktsiaselts	2 749
Sihtasutus	819
Korteriühistu	23 886
Mittetulundusühing	23 113
Maaparandusühistu	64
Euroopa äriühing (SE)	12
Euroopa majandushuviühing	19
Euroopa ühistu	1

¹³ Tabelis on toodud registrisse kantud ühingute, sihtasutuste ja füüsilisest isikust ettevõtjate koguarv, st nii majanduslikult aktiivsed kui ka mitteaktiivsed ühingud, sihtasutused ja füüsilisest isikust ettevõtjad.

Välismaa äriühingu filiaal	513
Füüsilisest isikust ettevõtja	28 158
Kokku	323 786

Allikas: Registrate ja Infosüsteemide Keskuse veebileht <https://www.rik.ee/et/e-ariregister/statistika>

Kaasnev mõju: majanduslik mõju – mõju eraõiguslike juriidiliste isikute, välismaa äriühingu filiaalide ja füüsilisest isikust ettevõtjate halduskoormusele

Muudatuse tulemusena kaovad ära põhjendamatud erisused registrimenetluses juriidiliste isikute vahel. Kavandatav muudatus lihtsustab õiguskäivet ja vähendab dubleerivat normistikku. Registrimenetlus muutub inimestele selgemaks, mis tähendab, et edaspidi on juriidilistel isikutel lihtsam aru saada, milliseid andmeid ja millises vormis tuleb registrile esitada. Muudatus avaldab sihtrühmale positiivset mõju. Registrimenetluse ühtlustamine lihtsustab nii registriga suhtleva juriidilise isiku kui ka registripidaja tegevust. Seega on muudatus sihtrühma jaoks oluline.

Nii äriregistrisse kui ka mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse esitavad juriidilised isikud avaldusi ühtse ettevõtjaportaali kaudu ja juriidiliste isikute kohta saab äriregistrist ning mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrist samuti teavet e-äriregistri kaudu. Kuna mõlemasse registrisse esitatakse avaldusi ja tehakse päringuid ka edaspidi samade tehniliste lahenduste kaudu, siis ebasoovitavat negatiivset mõju, mis võiks juriidilisi isikuid koormata, muudatus ei juriidilistele isikutele ega nende kohta andmeid päriivatele isikutele kaasa ei too. Mõju esinemise sagedust ja ulatust sihtrühma jaoks saab pidada keskmiseks, kuivõrd registritoimingute tegemise vajadus ei ole igapäevane. Siiski vajab muudatus mõnevõrra harjumist.

Sihtrühm II: Registripidaja Tartu Maakohtu registriosakond

Tartu Maakohtu registriosakonnas on 24 kohtunikuabi, kellest üks on kohtunikuabi-juhataja ja 22 registrisekretäri. Muudatusest on puudutatud kõik kohtunikuabid ja registrisekretärid. Võrreldes kogu avalike teenistujate arvuga Eestis, mis 2019. aastal oli kokku 27 628¹⁴, on mõjutatud sihtrühm väike.

Kaasnev mõju: mõju riigiasutuste korraldusele, mõju töökoormusele ja ülesannetele

Registripidamise regulatsioon on praegusel kujul äärmiselt killustatud ja fragmentaarne. Kehtivas õiguses reguleeritakse ühinguõiguslikke registreid paljude erinevate õigusaktidega nii seaduse kui ka määruse tasandil, kohalduvad viitelised normid ja kehtivad ka teatud üldsätted. Eelnõuga kavandatud muudatuse kohaselt reguleerib edaspidi äriregistri pidamist eraldiseisev seadus, mis koondab endasse kõik äriregistri pidamist puudutavad põhimõtted ja loogika ning loob ühtse ja selge süsteemi äriregistri pidamisele.

Ühtse juriidiliste isikute registri loomisega tekib ühtne süsteem, kus kõik registrit puudutavad põhimõtted ja loogika on koos. Ühtne register ja ühtne registrimenetluse regulatsioon koostoimes aitavad vähendada dubleerivat normistikku ja kaotavad ära aastate jooksul tekkinud põhjendamatud erisused.

¹⁴ Kättesaadav arvutivõrgus <https://www.rahandusministeerium.ee/et/riigihaldus>

Kuna suur osa äriregistri seaduse sätteid pärinevad kehtivast õigusest ja on õigusselguse huvides ümber grupeeritud ning terviklikult uuesti süstematiseeritud, siis lihtsustab see registripidajal nende kohaldamist. Kavandatav muudatus vajab küll mõnevõrra harjumist, kuid eelduslikult ei ole see sihtrühma jaoks keeruline ja aeganõudev ning puudub vajadus eraldi mahukaks ümberõppeks, et äriregistri seaduses sisalduvaid sätteid mõista ja rakendada. Vajadusel kavandatakse Justiitsministeeriumi ja registriosakonna koostöös muudatuste tutvustamine ja arutelud normide mõistmiseks ja rakendamise toetamiseks. Sihtrühma igapäevase tegevuse ümberkorraldamiseks otsene vajadus puudub. Muudatuste tulemusena muutub registrimenetlus paindlikumaks ja tõhusamaks. Mõju registripidajale on pigem positiivne. Mõju esinemise sagedus ja ulatus on suur, kuivõrd kokkupuude normide ja registri pidamisega on registripidaja igapäevane tegevus.

Muudatuse mõju sihtrühma jaoks on oluline, sihtrühmale ebasoovitavate mõjude kaasnemise riski ei ole.

Sihtrühm III: Registrite ja Infosüsteemide Keskus

Äriregistrit arendab ja haldab Justiitsministeeriumi hallatav Registrite ja Infosüsteemide Keskus.

Kaasnev mõju: infotehnoloogia ja infoühiskond – **mõju infotehnoloogilistele arendustele**

Eelnõuga kavandatavate muudatuste rakendamiseks on vajalikud mahukad IT-arendused. Registrite ja Infosüsteemide Keskus on ära hinnanud eelnõuga kavandatavate muudatuste rakendamiseks vajaminevate IT-arenduste eelduslikud mahud ja teostamise ajaraami. IT-arenduste teostamine on planeeritud kolme etappi ning vastavalt arendusvajaduste sisule on planeeritud ka seotud sätete jõustumistähtajad. Vajaminevad IT arendused on planeeritud järgmiselt:

- I etapp (jõustumistähtajaga 01.02.2023) – eeldatav arenduskulu 343 360 eurot,
- II etapp (jõustumistähtajaga 01.09.2023) – eeldatav arenduskulu 190 960 eurot,
- III etapp (jõustumistähtajaga 01.03.2024) – eeldatav arenduskulu 198 560 eurot.

Arvestades, et äriregistrit peetakse elektrooniliselt, siis on kavandatavate muudatuste rakendamise vältimatuks eelduseks vajalike arenduste teostamine äriregistri infosüsteemis. Arendustegevuste prognoositav maht on suur, esmase hinnangu kohaselt kokku 732 880 eurot. Arutelud arendusvajaduste ja arendustegevuste katmiseks vajaminevate rahaliste vahendite leidmiseks veel käivad. Eeltoodud aspekte arvesse võttes on mõju ulatus seega suur. Ebasoovitavate mõjude esinemise riski ei saa täielikult välistada (nt arendustöödeks ei leita rahastust, arendused ei valmi tähtaegselt vms), mille tõttu võib edasi lükkuda ka seaduse rakendamine. Selle riski maandamiseks on eelnõu seadusena jõustumine planeeritud mitmes etapis, et jõutaks teostada vajaminevad arendused.

Kavandatav muudatus II: osaühingu osanike andmed muudetakse äriregistri kande andmeteks ja osanike nimekirja hakatakse pidama äriregistris.

Kehtiva regulatsiooni järgi peab osanike nimekirja osaühingu juhatus. Kuigi osanike andmed on avalikult äriregistrist kättesaadavad, on tegemist üksnes informatiivsete andmetega (mitte äriregistri kannetega). See tähendab, et osaühingu osade kuuluvuse andmetel puudub õiguslik tähendus ja neil ei ole ka avalikku usaldatavust. Kuna osanike andmetele äriregistris ei ole võimalik tugineda, tuleneb sellest nii õiguslikke kui majanduslikke riske.

Ka on kehtiva süsteemi keskseks probleemiks see, et praktikas on osanike andmetele omistatud ekslikult ebaõige tähendus, mille tulemusel võib juhtuda, et tehingut tehakse valedele eeldustele. Levinud arusaama järgi on äriregistris sisalduvad andmed usaldusväärsed täies mahus, kuna tegemist on riikliku registri andmetega, kuid ei mõisteta et äriregistri infosüsteemis on ka informatiivsed andmed.

Eelnõuga kavandatud muudatuse kohaselt määratletakse edaspidi osanike nimekirja andmed üheselt selgelt osaühingu registrikaardi andmetena ÄRS § 13 punktis 4. Osaniku andmed, andmed osa pantimise kohta ja võimalikud märked on loetletud ÄRS §-s 14. Kuna osanike andmed saavad kande andmeteks, siis saavad need ka sellise tähenduse, mida nendele andmetele on ekslikult juba omistatud. Edaspidi on neile andmetele tsiviilkäibes võrreldes varasemaga võimalik tugineda.

Sihtrühm I: kõik osaühingud, olenemata sellest, kas nad on valinud osanike nimekirja pidajaks EVK või otsustanud loobuda osa võõrandamise kohustusliku vormi nõudest. Kõikidel nendel juhtudel on võimalik teha valik, et osaühingu osanike nimekirja peetakse äriregistris. Osaühingute arv on 01.10.2021 seisuga 235 785¹⁵. Kui arvestada kõikide Eestis registrisse kantud ühingute, sihtasutuste ja FIE-de koguarvu, mis on 323 786, siis on mõjutatud sihtrühm suur. Samas puudutab kavandatav muudatus eelkõige neid osaühinguid, mis valivad edaspidi osanike nimekirja pidajaks äriregistri. Nimetatud sihtgrupi suurusjärku on keeruline ette hinnata.

Kaasnev mõju: majanduslik mõju – mõju tsiviilkäibe kindlusele

Eelnõuga kavandatava muudatuse tulemusena antakse osanike andmetele kande andmete tähendus, mis tagab edaspidi osaühingu osaga tehingute tegemisel õiguskindluse. Osaühingu osade suhtes usaldusväärsete ja õigete andmete kättesaadavaks tegemine teenib nii läbipaistvuse kui ka õiguskindluse eesmärki. Praegu äriregistris olevad informatiivsed osanike andmed on tekkinud eelkõige notariaalsete tehingute tulemusena, mis on olnud osapooltele kulukad ja mille tegelikuks eesmärgiks on tagada majanduslikult oluliste tehingute käibekindlus. Samas aga ei saavutata sellega käibekindlust, kuna osanike andmed on kandevälised andmed, millel ei ole avalikku usaldatavust. Osanike nimekirja registrikaardi andmeteks muutmise üheks eesmärgiks on tagada õiguskindlus osadega tehingute tegemisel. Kui osanike andmed on usaldusväärses registris, mille andmetel on avalik usaldatavus ja kolmandad isikud saavad neile tugineda, paraneb oluliselt õiguskindlus.

Teiseks muudatuse oluliseks positiivseks mõjuks on heauskse omandamise võimaldamine. Kui eesmärgiks on viia sisse osa heauskse omandamise võimalus, saab see tugineda üksnes osanike registrile. Osa heauskne omandamine tähendaks, et osa ostja saab olla kindel osa kuuluvuses, tuginedes äriregistris sisalduvatele osanike andmetele. See on võimalik üksnes juhul, kui on olemas usaldusväärne, st kontrollitud andmetega nimekiri osaühingu osanikest ning neile kuuluvatest osadest. Umbes 80% kõikidest osaühingutest on asutatud perioodil, mil kehtis osade võõrandamise tehingute notariaalse tõestamise nõue ja ka notari kohustus teavitada äriregistrit, mistõttu on suur osa äriregistris olevaid osanike andmeid õiged ja seetõttu on võimalik osanike registri loomine. Samas ei võimalda praegune süsteem kolmandatel isikutel neile andmetele tugineda, kuna tegemist on üksnes informatiivsete andmetega. Seega on kavandatavatel muudatustel oluline mõju, sest paraneb märkimisväärselt osade käibekindlus ning registri andmed on usaldusväärsed ja neile saab edaspidi tugineda.

¹⁵ Vt Tabel 1 punktis 6.

Täiendavaid kohustusi või halduskoormust muudatused osaühingutele kaasa ei too, kuna ka kehtiva regulatsiooni kohaselt tuleb registripidajat osaga tehtavatest tehingutest teavitada ja osanike nimekirja esitada. Seega osanike andmete muutmine kande andmeteks lisakoormust osaühingutele ei pane. Mõningane ebasoovitavate mõjude risk võib kaasneda seoses kohustusega kontrollida üle registripidaja poolt ametiülesande korras registrikaardile üle tõstetud osanike andmete õigsus. Ebasoovitavat mõju leevendab see, et andmete üle kontrollimiseks on ÄRS § 69 kohaselt aega üks aasta seaduse jõustumisest. Kuna see tegevus on ühekordne, siis on mõju sihtrühmale ebaoluline.

Sihtrühm II: Registripidaja Tartu Maakohtu registriosakond

Tartu Maakohtu registriosakonnas on 24 kohtunikuabi, kellest üks on kohtunikuabi-juhataja ja 22 registrisekretäri. Muudatusest on puudutatud kõik kohtunikuabid ja registrisekretärid. Võrreldes kogu avalike teenistujate arvuga Eestis, mis 2019. aastal oli kokku 27 628¹⁶, on mõjutatud sihtrühm väike.

Kaasnev mõju: mõju riigiasutuste korraldusele, **mõju töökoormusele ja ülesannetele**

Eelnõuga kavandatava muudatuse tõttu lühikeses perspektiivis registriosakonna töökoormus kasvab, kuna ÄRS § 64 kohaselt tuleb äriregistri äritoimikus sisalduvad äriseadustiku § 182 lõikes 1 nimetatud osaühingu osanike andmed tõsta ümber äriregistri registrikaardile ametiülesande korras. Tehniliste võimaluste olemasolul tehakse seda automatiseeritult, mis mõnevõrra leevendab tekkivat koormust. Nende osaühingu osanike andmeid, mille puhul osanike registri pidajaks on kas EVK (äriregistri andmetel 3644 osaühingut) või mis on ÄS § 149 lg 6 alusel osa võõrandamise ja pantimise käsutustehingu vorminõudest loobunud (äriregistri andmetel 333 osaühingut), registrikaardile kandma ei pea, vaid need jäävad äriregistri avaliku toimiku andmeteks. Ka võib eelduslikult ajutiselt töökoormust suurendada ÄRS §-s 65 sätestatud tähtaeg, mille jooksul võimaldatakse puudutatud isikul registrikaardile ümber tõstetud osanike andmete õigsusele vastuväide esitada. Töökoormuse mahu täpset kasvu prognoosida ei ole võimalik, see sõltub nii tehnilistest võimalustest, mis toetaksid registripidaja tööd, kui ka praegu registris olevate andmete õigsusest. Kuna andmete õigsusele vastuväite esitamiseks on ette nähtud üks aasta alates seaduse jõustumisest, siis jaotub see koormus eelduslikult ühtlasemalt pikema perioodi peale. Siiski on tõenäoline, et aastatel 2023 ja 2024 on mõju registriosakonna töökoormusele tuntav. Ebasoovitavate mõjude kaasnemise riski leevendamiseks on eelnõu seadusena jõustumine planeeritud mitmes etapis. Samuti on võimalik ebasoovitavate mõjude kaasnemise riski leevendada tehniliste võimalustega.

Sihtrühm III: Registrite ja Infosüsteemide Keskus

Äriregistrit arendab, hooldab ja majutab Justiitsministeeriumi hallatav Registrite ja Infosüsteemide Keskus.

Kaasnev mõju: infotehnoloogia ja infoühiskond – **mõju infotehnoloogilistele arendustele**

Osanike nimekirja pidamiseks ja osanike andmete registrikaardile kandmiseks, samuti ühekordselt osanike andmete äriregistri äritoimikust registrikaardile ümber tõstmiseks, on vajalikud IT-arendused. Arvestades, et osanike registri pidamisega kavandatavad seaduse muudatused on planeeritud jõustuma 01.09.2023, tuleb vajalikud IT-arendused teostada hiljemalt selleks ajaks. Osanike registriga seotud arendused on planeeritud 2. etappi ning 2.

¹⁶ Kättesaadav arvutivõrgus <https://www.rahandusministeerium.ee/et/riigihaldus>

etapi (sisaldab lisaks osanike nimekirjaga seotud arendustele ka teisi vajaminevaid arendusvajadusi) hinnanguline arenduskulu kokku on 190 960 eurot.

Arvestades vajaminevate arendustegevuste prognoositavat mahtu on muudatustega kaasnev mõju sihtrühmale suur. Ebasoovitava mõju esinemise riski ei saa täielikult välistada. Riske ja leevendusmeetmeid on kirjeldatud eespool.

Kavandatav muudatus III: täiendatakse ja täpsustatakse Tartu Maakohtu registriosakonna järelevalve ülesandeid

Eelnõuga kavandatavate muudatuste kohaselt on registripidajal edaspidi võimalik:

- 1) teha juriidilise isiku kohta e-äriregistrisse märke raskuste kohta juriidilise isikuga kontakteerumisel, kui registripidajal ei õnnestu juriidilise isiku enda esitatud kontaktandmeid kasutades temaga kontakteeruda (eelnõu § 53);
- 2) tuua e-äriregistris juriidilise isikuga seotud füüsilise isiku juures välja tema suhtes tehtud trahvimääruste info, kui ühele füüsilisele isikule on teinud registripidaja vähemalt 5 trahvimäärust (eelnõu § 54);
- 3) juriidilise isiku poolt majandusaasta aruande tähtaegselt esitamata jätmisel määrata trahv ka osaühingu osanikele, kui neil oli kohustus majandusaasta aruanne ühingu nimel esitada, kuid nad on jätnud selle tähtaegselt tegemata (eelnõu § 55);
- 4) kustutada juriidiline isik registrist, kui juriidiline isik jätab majandusaasta aruande esitamata või puudub kontaktisik, kui juriidilisel isikul on kontaktisiku määramine kohustuslik (eelnõu §-id 59 ja 60).

Sihtrühm I: registripidaja Tartu Maakohtu registriosakond

Tartu Maakohtu registriosakonnas on 24 kohtunikuabi, kellest üks on juhataja ja 22 registrisekretäri. Muudatusest on puudutatud kõik kohtunikuabid ja registrisekretärid. Võrreldes kogu avalike teenistujate arvuga Eestis, mis 2019. aastal oli kokku 27 628¹⁷, on mõjutatud sihtrühm väike.

Kaasnev mõju: mõju riigiasutuste korraldusele – mõju töökoormusele ja tööülesannetele

Eelnõuga kavandatavate muudatuste tõttu lühiajalises perspektiivis registriosakonna töökoormus kasvab. Ainuüksi 2020. aastal jättis majandusaasta aruande tähtaegselt esitamata 56 558¹⁸ aruandluskohustuslast. See on arvestatav hulk isikuid, kelle üle registripidaja peab järelevalvet pidama ja sellega seotud toiminguid tegema. Sellele lisanduvad ka kõikidel teistel seaduses sätestatud alustel teostatavad järelevalvetoimingud registrisubjektide suhtes. Seega on mõju ulatus sihtrühmale suur. Mõju ulatust leevendab see, et tegemist on registripidaja võimalusega, mitte kohustusega, e-äriregistrisse juriidilise isiku kohta täiendavaid andmeid sisestada või juriidilist isikut korduvalt trahvida või ka registrist kiirkorras kustutada. Kuigi tegemist on registripidaja jaoks uute meetmetega, mida registripidaja saab rakendada, ei ole need oma sisult sellised, mis eeldaksid mahukat väljaõpet või tekitaksid raskusi sätete mõistmisel. Isikute trahvimise ja registrist kustutamisega puutub registripidaja praktikas kokku igapäevaselt. Töökoormuse suurenemisega kaasnevat ebasoovitavate mõjude riski leevendavad

¹⁷ Kättesaadav arvutivõrgus <https://www.rahandusministeerium.ee/et/riigihaldus>

¹⁸ Tartu Maakohtu menetlusstatistika. Kättesaadav arvutivõrgus <https://www.kohus.ee/sites/www.kohus.ee/files/elfinder/Tartu%20Maakohtu%20registri-%20ja%20kinnistusosakonna%202020.a%20%20menetlusstatistika.pdf>

loodavad tehnoloogilised lahendused, mis toetavad registripidaja tööd, samuti see, et eelnõu seadusena jõustumine on planeeritud pikema aja peale ja mitmes osas, et jätta registripidajale piisavalt aega normidega tutvumiseks ning uute tööülesannetega harjumiseks. Siiski on tõenäoline, et aastatel 2023 ja 2024 on mõju registriosakonna töökoormusele oluline.

Sihtrühm II: kõik juriidilised isikud, keda seisuga 01.10.2021 on kokku 295 115.

Kaasnev mõju: majanduslik mõju – **lähipaistvam ettevõtlikuskeskkond ja ettevõtete tegevus**

Kavandatavate muudatuste eesmärk on parandada ettevõtjate käitumist ja ennetada seda, et seadusest tulenevad nõuded ja kohustused ei jääks ettevõtjatel täitmata. Registriosakonna täiendavad õigused järelevalveks võimaldavad eelduslikult kiiremini lõpetada olukorra, kus registrisse kantud ettevõtja andmed ei vasta seaduses sätestatud nõuetele või on seaduses sätestatud kohustused täitmata. Registripidaja õigus teha registrisse märke kontakteerumise raskuste kohta suurendab eelduslikult õigete kontaktandmete esitamist äriregistrile ja näitab kolmandatele isikutele, et tegemist võib olla probleemse juriidilise isikuga. Muudatus avaldab mõju ka kolmandatele isikutele. Sarnase mõjuga on füüsiliste isikute trahvimääruste info avalikustamine, mis samuti näitab kolmandatele isikutele, et tegemist võib olla probleemse juriidilise isikuga, ja seetõttu mõjutab ka juriidilist isikut ennast tähtaegselt õigeid andmeid registriks esitama.

Majandusaasta aruande tähtaegselt esitamata jätmisel trahvimise võimaluste täpsustamise ja lihtsama ning kiirema äriregistrist kustutamise mõjul peaks paranema majandusaasta aruannete esitamine. Praktikas on aastaid olnud probleemiks, et juriidilised isikud jätaavad oma majandusaasta aruanded tähtaegselt esitamata. Trahvi osas on registripidajal suur kaalutusõigus. Kuigi trahvi suuruse osas ei saa veel hinnangut anda, saab arvestada sellega, et trahvimise võimaluste laiendamisel on oluline mõju, sest juriidilisi isikuid, kes jätaavad majandusaasta aruande tähtaegselt esitamata, on suur arv.

Majandusaasta aruannete esitamise paranemisega paraneb õiguskäive, kolmandad isikud saavad usaldusväärset infot juriidiliste isikute majandustegevuse kohta, paraneb ka teiste juriidiliste isikute üle järelevalvet tegevate riigiasutuste jaoks adekvaatse info kättesaadavus juriidiliste isikute kohta.

Võimalus juriidilisi isikuid, kes ei täida oma aruandluskohustust, kiiremini registrist kustutada tagab selle, et sellised juriidilised isikud ei saa edasi tegutseda ning väheneb võimalus selliste juriidiliste isikute kuritarvitamiseks.

Äriregistris avaldatav täiendav info võimaldab edaspidi kolmandatel isikutel paremini hinnata, kas konkreetne ettevõtja on seadusekuulekas või mitte. Suureneb ärisuhete lähipaistvus ja kindlustunne äripartnerite suhtes. Mõju intensiivsus juriidilistele isikutele endile sõltub suuresti siiski sellest, kui palju nad seaduse nõudeid rikuvad. Mida rohkem seadusest tulenevaid nõudeid ja kohustusi on täitmata, seda intensiivsem on ka mõju konkreetsele juriidilisele isikule. Neile, kes on seadusekuulekad, on muudatuse mõju ebaoluline. Üldjuhul puutuvad juriidilised isikud kavandatud muudatustega harva kokku.

Registrist kiire kustutamisega kaasneda võivat ebasoovitavat mõju juriidilistele isikutele on vähendatud sellega, et pärast registrist kustutamist, kui see on toimunud majandusaasta aruande esitamata jätmise või kontaktisiku puudumise tõttu, on võimalik kolme aasta jooksul isik registrisse ennistada. See tähendab, et kui teatud juhtudel mingil põhjusel kustutatakse registrist ka tegelikult tegutsev juriidiline isik, siis saab selle registrisse ennistada. Lihtsustatud korras

registrist kustutamise võimalikku negatiivset mõju maandavad ka eeldused, mille täidetuse korral on üldse lubatud juriidiline isik sellisel viisil registrist kustutada. Isik ei tohi osaleda poolena üheski käimasolevas kohtu- või täitemenetluses. Lisaks ei tohi registrist kustutamisele olla vastu MTA, töövaidluskomisjon ega tarbijavaidluskomisjon. Nende tingimustega peaks olema tagatud, et juriidilise isiku lihtsustatud korras registrist kustutamine ei lõpetata ega takista teisi võimalikke menetlusi ega tekita probleeme, kus vara jääb peremehetuks. Lisaks on alati võimalus registrisse ennistamise järel viia läbi likvideerimine, kui selgub, et juriidilisel isikul siiski oli vara ja vajalikud on likvideerimisabinõud.

Kavandatav muudatus IV: võimalus taotleda registrikande tegemist kindlal kuupäeval

Kehtivas õiguses puudub võimalus taotleda registripidajalt registrikande tegemist kindlal kuupäeval. Selline vajadus võib tekkida ühingute ühinemise ja jagunemiste tagajärgede määramisel. Ühinemised ja jagunemised on ühingutel endal sageli seotud kindla kuupäevaga, millest alates soovitakse muudatuste jõustumist. Eelnõuga kavandatu järgi on edaspidi võimalik taotleda registrikande tegemist kindlal kuupäeval.

Sihtrühm I: kõik registrisubjektid

Kavandatava muudatuse kohaselt võivad registrikande tegemist kindlal kuupäeval taotleda kõik registri subjektid. Seisuga 01.10.2021 on Eestis registrisse kantud ühinguid, sihtasutusi ja FIE-sid kokku 323 786. Peamiselt mõjutab muudatus siiski kõiki juriidilisi isikuid, keda on seisuga 01.10.2021 kokku 295 115.

Kaasnev mõju: majanduslik mõju – ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus

Kavandatav muudatus võimaldab edaspidi taotleda registrikande tegemist kindlal kuupäeval. Vajaduse sellise muudatuse järele tõid välja nii revisjoni töörühm, kui ka praktikud (advokaadid), kes ühingute reorganiseerimismenetlustega igapäevaselt kokku puutuvad. Kuna reorganiseerimine jõustub registrikandega, tähendab see, et ka kande tegemisel peab olema võimalik küsida registrist konkreetset kande tegemise kuupäeva. Kindlal kuupäeval kande tegemise taotlemiseks peab olema mõjuv põhjus, milleks võib olla näiteks vajadus, et ühinemine jõustuks kindlal kuupäeval. Ka peab selline taotlus olema esitatud registripidajale piisava ajavaruga, et oleks selge, kas esitatud taotluses esineb puudusi või saab kande soovitud kuupäeval teha. Sihtrühma vaatest on tegemist positiivse mõjuga, kuna võimaldab paremini planeerida ühingute tegevust reorganiseerimismenetluse kestel. Kuna ühinemised ja jagunemised on ühingutel endal sageli seotud kindla kuupäevaga, siis on tagatud soovitud muudatuste jõustumine kindlal kuupäeval.

Mõningane ebasoovitav mõju sihtrühmale võib kaasneda sellega, et kindlal kuupäeval kande taotlemise eest tuleb tasuda viiekordne riigilõiv.

Sihtrühm II: registripidaja Tartu Maakohtu registriosakond

Tartu Maakohtu registriosakonnas on 24 kohtunikuabi, kellest 1 on kohtunikuabi-juhataja ja 22 registrisekretäri. Võrreldes kogu avalike teenistujate arvuga Eestis, mis 2019. aastal oli kokku 27 628¹⁹, siis on mõjutatud sihtrühm väike.

Kaasnev mõju: mõju riigiasutuste korraldusele – mõju töökoormusele ja tööülesannetele

¹⁹ Kättesaadav arvutivõrgus <https://www.rahandusministeerium.ee/et/riigihaldus>

Eelnõuga kavandatavate muudatuste tõttu registriosakonna töökoormus ei kasva. Kui esitatakse avaldus kindlal kuupäeval kande tegemiseks, lahendab registripidaja selle tavakorras. See tähendab, et ka juhul kui soovitud kande kuupäev on kuue kuu pärast, tuleb kandeavaldus registripidajal sisuliselt lahendada viie tööpäeva jooksul nagu see on ka praegu. See tagab, et kõik võimalikud puudused kõrvaldatakse enne soovitud kande kuupäeva ja kandeavalduse esitaja saab kindluse, et kande tehakse kindlal kuupäeval ja selles ei esine puudusi ning ta saab sellega arvestada. Kandeavaldus tuleb lahendada vahemäärusega, mida registripidaja kannet soovitud kuupäeval jõustades enam uuesti või täiendavalt läbi vaadata ei saa. Registripidaja menetlustarkvaras tuleb luua vastavad lahendused. Seega on mõju ulatus sihtrühmale väike, kuna suuri muudatusi registripidaja igapäevatöös ei kaasne ning puudub tarvidus muutustega kohanemiseks mõeldud tegevuse järele.

Eeltoodust tulenevalt on muudatusega kaasnev mõju sihtrühmale väike.

Kavandatav muudatus V: juriidilise isiku taotlusel võib likvideerimismenetlust läbi viimata registrist kustutatud juriidilise isiku tegevuse jätkamiseks registrisse ennistada kolme aasta jooksul kustutamisest arvates

Eelnõuga kavandatava muudatuse kohaselt nähakse ette võimalus, et teatud eelduste täidetuse korral võib registripidaja juriidilise isiku lihtsustatult ja senisest kiiremini registrist kustutada (majandusaasta aruande esitamata jätmise või kontaktisiku puudumine). Kuna juriidilise isiku registrist kiire kustutamine on juriidilise isiku jaoks lõplik tagajärg, peab olema võimalik senisest paindlikumalt ka juriidiline isik registrisse ennistada. Sellise kiire kustutamise ja taastamise eesmärk on sundida ühinguid täitma oma seadusest tulenevaid kohustusi, samas võimaldades paindlikult tegevust jätkata neil, kes seda tegelikult soovivad. Selleks näeb eelnõu ette, et ÄRS § 59 või 69 alusel registrist kustutatud juriidilise isiku võib registrisse ennistada tegevuse jätkamiseks kolme aasta jooksul kustutamisest arvates.

Sihtrühm I: kõik juriidilised isikud, keda seisuga 01.10.2021 on kokku 295 115.

Kaasnev mõju: majanduslik mõju – **ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus**

Juriidiliste isikute senisest lihtsamalt ja kiiremini registrist kustutamise võimaldamise eesmärk on parandada ettevõtjate käitumist ja ennetada seda, et seadusest tulenevad nõuded ja kohustused ei jääks ettevõtjatel täitmata. Siiski ei peaks registrist kustutamine olema alati pöördumatu. Kui mingil põhjusel kustutatakse registrist ka tegelikult tegutsev juriidiline isik, siis saab selle registrisse ennistada. Seega võimaldab kavandatud muudatus paindlikult oma tegevust jätkata neil juriidilistel isikutel, kes seda tegelikult ka soovivad. Selleks tuleb esitada registripidajale vastav taotlus koos puuduvate andmetega, kas puuduvate majandusaasta aruannetega või kontaktisikuga, ja maksta riigilõiv. Kui need nõuded on täidetud, saab registripidaja isiku registrisse ennistada ning juriidiline isik saab tegevust jätkata. Seega saab mõju ulatust hinnata pigem väikseks. Registrisse saab juriidilise isiku ennistada nii tegevuse jätkamise eesmärgil kui ka likvideerimismenetluse läbiviimiseks, kui selgub, et kustutatud isikul oli siiski vara. Registrisse ennistamine on võimalik kolme aasta jooksul registrist kustutamisest, kui isik kustutati majandusaasta aruande esitamata jätmise tõttu või kontaktisiku puudumise tõttu. Registrisse ennistamine täiendavaks likvideerimiseks, kui selgub, et isikul oli vara, on võimalik tähtajatult. Mõju esinemise sagedus on väike või ühekordne. Enamikku majanduslikult aktiivseid juriidilisi isikuid registrist kustutamine ei puuduta, ning neist, kes registrist kustutatakse, mitte kõik ei soovi registrisse ennistamist.

Muudatus on sihtrühma jaoks oluline. Mõningane ebasoovitav mõju kaasneb sihtrühmale sellega, et registrisse ennistamise eest tuleb tasuda riigilõivu 200 eurot. Ebasoovitava mõju esinemist on sihtrühmal võimalik vältida, kui täidetakse seadusest tulenevaid nõudeid ja kohustusi ning ei teki vajadust registrisse ennistamiseks registrist kustumise tõttu.

Sihtrühm II: registripidaja Tartu Maakohtu registriosakond

Tartu Maakohtu registriosakonnas on 24 kohtunikuabi, kellest üks on kohtunikuabi-juhataja ja 22 registrisekretäri. Muudatusest on puudutatud kõik kohtunikuabid ja registrisekretärid. Võrreldes kogu avalike teenistujate arvuga Eestis, mis 2019. aastal oli kokku 27 628²⁰, on mõjutatud sihtrühm väike.

Kaasnev mõju: mõju riigiasutuste korraldusele, mõju töökoormusele ja ülesannetele

Registripidaja jaoks on tegemist uue lisanduva ülesandega, mis võib vähesel määral registriosakonna töökoormust suurendada. 2020. aastal jättis majandusaasta aruande tähtaegselt esitamata 56 558²¹ aruandluskohustuslast. Eelnõu koostamise ajal ei ole võimalik täpselt ette prognoosida, kui paljud neist jätavad aruande esitamata ka pärast registripidajalt kustutamishoiatuse saamist ja kustutatakse seejärel kiirkorras registrist, ning kui paljud neist omakorda taotleavad seejärel registrisse ennistamist. Samas tuleb arvestada, et ka praegu kulutab registripidaja ressursi nende juriidiliste isikute üle järelevalve tegemiseks, kes jätavad majandusaasta aruande esitamata sellele eesmärgil, et neid registrist seetõttu kustutataks. Senise praktika pinnalt ei ole põhjust prognoosida, et selliseid registrisse ennistamise avaldusi esitataks palju. Eelduslikult on muudatusega kaasneva mõju ulatus pigem väike. Muudatus vajab lühemas perspektiivis mõningast harjumist, kuid eelduslikult ei peaks sihtrühmal esinema muudatusega kohanemisel olulisi raskusi. Töökoormuse suurenemisega kaasnevat ebasoovitava mõju riski leevendab see, et registrisse ennistamist on võimalik taotleda kolme aasta jooksul alates kustutamisest.

Muudatuste koondmõju kodanike, ettevõtjate ja/või avaliku sektori asutuste halduskoormusele

Halduskoormus kodanikele jääb samaks ja ettevõtjatel (juriidilistel isikutel) tervikuna vähesel määral suureneb. Avaliku sektori töökoormus mõnevõrra suureneb, kuid töökoormuse tõusu kompenseeritakse tehniliste lahenduste arendamisega ja töökoormus suunatakse teise tööloiku.

7. SEADUSE RAKENDAMISEGA SEOTUD RIIGI JA KOHALIKU OMAVALITSUSE TEGEVUSED, EELDATAVAD KULUD JA TULUD

Peamised kulud on seotud infosüsteemide, eelkõige äriregistri infosüsteemi arendamisega 2021 jaanuaris koostatud esialgse hinnangu kohaselt.

- I etapi (jõustumistähtajaga 01.02.2023) infosüsteemi arendamise kulud on Registrate ja Infosüsteemide Keskuse esmase hinnangu kohaselt 343 360 eurot.
- II etapi (jõustumistähtajaga 01.09.2023) infosüsteemi arendamise kulud on Registrate ja Infosüsteemide Keskuse esmase hinnangu kohaselt 190 960 eurot.

²⁰ Kättesaadav arvutivõrgus <https://www.rahandusministeerium.ee/et/riigihaldus>

²¹ Tartu Maakohtu menetlusstatistika. Viide 5.

- III etapi (jõustumistähtajaga 01.03.2024) infosüsteemi arendamise kulud on Registrate ja Infosüsteemide Keskuse esmase hinnangu kohaselt 198 560 eurot.

Lisaks arendustegevusele kaasneb muudatustega ka personalikulude kasv:

- a. äriregistri haldur ja analüütik – personalikulu 241 776 eurot (80 592 eurot aastas, 3 aastat). RIKi ärianalüüsi meeskond (ärianalüütik ja haldur) teostab ärianalüüsi hangete ettevalmistamist ning tööde vastuvõtmist ja juurutamist.
- b. arhitekt ja testija – personalikulu 261 072 eurot (87 024 eurot aastas, 3 aastat). RIKi arendusmeeskond võtab väliselt arendajalt töid vastu, teostab järelevalvet, kontrollib kvaliteeti ja juhendab välist arendajat tööde teostamise jooksul. Teostab ka väiksemaid arendustöid, mis on stabiliseerimiseks ja hoolduseks vajalikud.

Prognoositavat tulu ei kaasne. Vähesel määral mõjutavad riigieelarve tulusid muudatused, millega nähakse ette riigilõiv registrisse ennistamise kande tegemise eest (riigilõiv 200 eurot), ärinime broneerimise eest (riigilõiv 150 eurot) ja kindlal kuupäeval kande tegemise eest (kahekordne kande eest tasutav riigilõiv).

Eelnõuga kaasnevad IT-arenduste kulud kaetakse Justiitsministeeriumi eelarvest.

8. RAKENDUSAKTID

Seaduse jõustumisel muudetakse järgmisi justiitsministri määrusi:

- justiitsministri 30. novembri 1998. aasta määrus nr 55 „Äriregistri, mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri, korteriühistute registri ning kommertsandiregistri elektrooniliste andmete väljastamise eest võetava tasu suuruse ja nende isikute loetelu, kellele väljastatakse äriregistri, mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri, korteriühistute registri ning kommertsandiregistri elektroonilisi andmeid tasuta, kinnitamine“;
- justiitsministri 28. detsembri 2005. aasta määrus nr 59 „Kohtule dokumentide esitamise kord“;
- justiitsministri 19. juuni 2009. aasta määrus nr 23 „Notariaadimäärustik“;
- justiitsministri 19. detsembri 2012. aasta määrus nr 60 „Kohtu registriosakonna kodukord“.

Seaduse jõustumisel muutub haldusmenetluse seadustiku § 93 lõike 1 alusel kehtetuks justiitsministri 27. detsembri 2000. aasta määrus nr 78 „Kohtu registriosakonna keskandmebaasi pidamine“ (<https://www.riigiteataja.ee/akt/111012019004>). Seaduse jõustumisel kehtestatakse äriregistri seaduse § 7 lg 2 p 3 alusel „Kohtu registriosakonna keskandmebaasi pidamine“ (rakendusakti kavand on lisatud käesolevale seletuskirjale).

Justiitsministri määruste kavandid on lisatud eelnõu seletuskirjale (lisa 3).

Lisaks kaasneb seaduse jõustumisel vajadus muuta järgmisi määrusi:

- Vabariigi Valitsuse seaduse § 27 lõike 3 ja äriseadustiku § 54 lõike 1¹ alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 4. detsembri 2001. a määrus nr 369 „Riigiasutustele äriregistri ning mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri arvutivõrgu kasutamise kohustuse kehtestamine“;
- investeerimisfondide seaduse §-de 55 ja 77 alusel kehtestatud rahandusministri 3. aprilli 1998. a määrus nr 28 „Investeerimisfondi likvideerimis- ja pankrotiaruannetele esitatavate nõuete kinnitamine“;

- liikluskindlustuse seaduse § 72 lõike 2 alusel kehtestatud rahandusministri 25. septembri 2014. a määrus nr 34 „Liikluskindlustuse registri põhimäärus“;
- riigieelarve seaduse § 53¹ lõike 1 alusel kehtestatud riigihalduse ministri 29. mai 2018. a määrus nr 26 „Väikesaarte programm“.

9. SEADUSE JÕUSTUMINE

Seadus jõustub 1. veebruaril 2023.

Seaduse § 14, § 16 punkt 4, §-d 68–69, 79 ja 100 ning § 101 punktid 36, 40–45 ja 51–55 jõustuvad 1. septembril 2023.

Seaduse §-d 38, 39, 70 ja 75, § 81 ja § 83 punkt 12, § 94 punktid 6, 8, 9, 15, 18, 20 ja 23 ning § 101 punkt 5 jõustuvad 1. märtsil 2024.

Seaduse jõustumine on jagatud kolme etappi, kuna infosüsteemide arenduste maht on suur ja ühes etapis jõustumine poleks võimalik, kuna kõiki äriregistri infosüsteemide arendusi pole võimalik korraga teha.

Esimene osa seaduse üldise jõustumistähtajaga 01.02.2023 hõlmab kõige üldisemaid muudatusi, mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri muutmist äriregistri osaks, muudatusi juriidiliste isikute õiguslikes vormides, muudatusi seoses kontaktandmetega. Lisaks muudatused, mis puudutavad majandusaasta aruande esitamist ning järelevalvet majandusaasta aruande esitamise üle, trahvimist ja juriidilise isiku äriregistrist kustutamist. Samuti jõustuvad 01.02.2023 kontaktisiku regulatsiooni puudutavad muudatused ja osaühingu osakapitali miinimumnõude kaotamine lisaks muudele väiksematele muudatustele, kontakteerumisraskuste märke tegemise võimalus, registripidaja tehtud määruste avalikustamine ning puuduste kõrvaldamise määрусega seonduvad muudatused. Samuti jõustuvad sel kuupäeval muudatused, mis puudutavad raamatupidamist likvideerimise ajal.

Teisel jõustumistähtajal 01.09.2023 jõustuvad muudatused on osaühingu osanike nimekirja pidamise üleviimine äriregistrisse, sellega koos hooneühistu liikmete nimekirja pidamise üleviimine äriregistrisse.

Kolmandas etapis jõustuvad 01.03.2024 ärinime broneerimine ja kindlal kuupäeval kande tegemise võimalus, Euroopa majandushuviühingut puudutavad muudatused ning osaliselt usulisi ühendusi puudutavad muudatused.

10. EELNÕU KOOSKÕLASTAMINE, HUVIRÜHMADE KAASAMINE JA AVALIK KONSULTATSIOON

Ühinguõiguse revisjoni töörühma koostatud esmane eelnõu valmis 2019. aasta oktoobris. Seejärel saadeti eelnõu arvamuse avaldamiseks Justiitsministeeriumi moodustatud kodifitseerimiskomisjonile ning eelnõude esmaseid tekste arutati komisjoni liikmetega mitmel kohtumisel. Lisaks esitasid mitmed komisjonis esindatud huvirühmad eelnõu kohta oma arvamuse. Revisjoni komisjoni kuulusid Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustik, Advokatuur, Kodanikuühiskonna Sihtkapital, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, õiguskantsler, Korterühistute Liit, Ettevõtluse Arendamise SA, Eesti Juristide Liit, Eesti Kohtunikuabide Ühing, Advokaadibüroo Eversheds & Co, Advokaadibüroo Sorainen, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda, Tallinna Ringkonnakohus, Tartu Ringkonnakohus, Eesti Kirikute Nõukogu, Finantsinspeksioon, Notarite Koda, Maksu- ja Tolliamet, Eesti Pangaliit,

Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit, Audiitorkogu, Teenusmajanduse Koda, Maksumaksjate Liit, Eesti Väike- ja Keskliste Ettevõtjate Assotsiatsioon, Eesti Väikeaktsionäride Liit. Revisjoni töörühm töötas kõik esitatud arvamused põhjalikult läbi ning võimaluse korral täiendas või muutis eelnõu teksti ka arvamustest tulenevalt.

Lõpliku eelnõu esitas ühinguõiguse revisjoni töörühm Justiitsministeeriumile 2020. aasta jaanuaris. Seejärel töötas Justiitsministeerium eelnõu läbi ja tegi õiguspoliitilised valikud töörühma esitatud ettepanekute suhtes. Nendest tulenevalt on revisjoni töörühma eelnõu muudetud ja täiendatud.

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks ministeeriumidele eelnõude infosüsteemi (EIS-i toimiku nr 21-0735) kaudu.

Eelnõu esitati arvamuse avaldamiseks järgmistele huvirühmadele: Eesti Advokatuur, Ametiühingute Keskliit, Arengufond, Audiitorkogu, Avatud Eesti Fond, Eesti Juristide Liit, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Liikluskindlustuse Fond ja Eesti Kindlustusseltside Liit, Eesti Kirikute Nõukogu, Eesti Kohtunikuabide Ühing, Eesti Korterühistute Liit, Eesti Linnade ja Valdade Liit, Eesti Pangaliit, Eesti Pank, Eesti Suurettevõtjate Assotsiatsioon, Eesti Väike- ja Keskliste Ettevõtjate Assotsiatsioon, Nasdaq Tallinn, Ettevõtluse Arendamise SA, Finantsinspektsioon, Harju Maakohus, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda, Maksu- ja Tolliamet, Vabaühenduste Liit, Notarite Koda, Pärnu Maakohus, Raamatupidamise Toimkond, Riigikohus, Riigikontroll, Tallinna Ringkonnakohus, TalTechi õiguse instituut, Tallinna Ülikooli ühiskonnateaduste instituut, Tartu Maakohus, Tartu Maakohtu registriosakond, Tartu Ringkonnakohus, Tartu Ülikooli õigusteaduskond, Teenusmajanduse Koda, Viru Maakohus, õiguskantsler, Eesti Äriinglite Assotsiatsioon, Eesti Era- ja Riskikapitali Assotsiatsioon, Tehnopol, Garage48, MTÜ Asutajad, Eesti Töandjate Keskliit, Eesti Koostöö Kogu, Eesti Võlausaldajate Liit, Eesti Pereettevõtjate Liit, Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustik, Eesti Väikeaktsionäride Liit, Startup Estonia, Kodanikuühiskonna Sihtkapital, ühinguõiguse revisjoni komisjon.

Ministeeriumidest esitasid eelnõu kohta seisukoha Haridus- ja Teadusministeerium, Keskkonnaministeerium, Maaeluministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Rahandusministeerium ja Siseministeerium.

Huvirühmadest esitasid eelnõu kohta arvamuse Eesti Kirikute Nõukogu, Tartu Ringkonnakohus, Harju Maakohus, Maksu- ja Tolliamet, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda, Registrate ja Infosüsteemide Keskus, Tallinna Ringkonnakohus, Tartu Maakohtu registriosakond, Eesti Kohtunikuabide Ühing, Eesti Advokatuuri äriõiguse komisjon, Maaeluministeerium, Eesti Linnade ja Valdade Liit, Eesti Pangaliit, Nasdaq CSD SE Eesti filiaal, Notarite Koda, Eesti Väike- ja Keskliste Ettevõtjate Assotsiatsioon, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Riigikohus, Audiitorkogu, Teenusmajanduse Koda.

Algatab Vabariigi Valitsus 2021

(allkirjastatud digitaalselt)